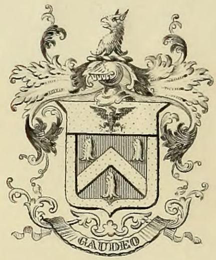

GAUDEO

LUIS MONTT
CLOTILDE L. de MONTT

PRAECEPTA GRAMMATICES EX VARIIS collecta Auctoribus.

PER. R. P. F. IVLIAnum Martellũ. Ordinis Heremitarum S. Augustini.

Limæ. Apud Ant. Ricardũ. 1594.

DON Garcia Hurtado de Mendoça Marques de Cañete señor delas villas de Argete y su partido Visorrey y Gouernador y Capitan General enestos Reynos y prouincias del Piru y tierra firme y Chile, por su Magestad, Presidente de la Real Audiencia de esta Ciudad de los Reyes &c. Por quanto Fray Iulian Martel Prior del Conuento de Señor Sant Augustin de esta Ciudad delos Reyes me hizo relacion, que para el bien y vtilidad delos Estudiantes Religiosos de la dicha su Orden, auia reduzido en Compendio algunos Preceptos de Gramatica que andauan difusos, y por estilo dificultoso en otros Autores, de que auia resultado y resultaria mucho prouecho alos dichos Estudiantes, y que trasladando en Cartapacios los dichos Preceptos corrompian lo contenido en el Original dellos, de que se siguia algunas dificultades, y se impedia el aprouechamiento delos dichos Estudiantes, y que los Preceptos dela dicha Gramatica eran de los que hazia presentacion, y me pidio y supplico fuesse seruido de mandar se imprimiessen los dichos Preceptos, q̃ enello se haria seruicio a Dios nuestro Señor, y por mi visto lo suso dicho, mande que el Maestro Corni viesse el dicho Libro, y si era vtil y prouechoso para mandarle

imprimir, el qual auiendole visto dio su parecer q
del tenor siguiente. Yo he visto los Preceptos de Gra
tica recopilados, por el muy Reuerendo Padre Fray
lian Martel, Prior del Conuento del Señor Sant A
gustin de Lima, y me han parecido muy vtiles y pro
chosos, para quien en breue quisiere aprender Lati
dad, y especialmente para Religiosos por ser gente
pada. El Maestro Diego Corne. Y para que el dicho
bro y Preceptos de Gramatica se impriman, acorde
dar y di la presente, por lo qual doy Licencia y fac
tad a Antonio Ricardo impressor: para que pueda
primir e imprima los dichos Preceptos de Gramatic
con que se corrija despues, y saque las herratas que
el Original vbiere. Fecho enlos Reyes a veinte y si
dias del mes de Agosto, de mil y quinientos y nouen
y quatro Años.

EL MARQVES.

Por mandado del Virrey.

Aluaro Ruyz de Nauamuel.

PRIMA NOMINIS DECLINATIO.

Nominatiuo hæc musa.
Genitiuo musæ.
Datiuo musæ.
Accusatiuo musam.
Vocatiuo ò musa.
Ablatiuo à musa.
Plur. Nominatiuo musæ.
Genitiuo musarum.
Datiuo musis.
Accusatiuo musas.
Vocatiuo ò musæ.
Ablatiuo à musis.

¶ *Secunda Declinatio.*

Nominatiuo hic dominus.
Genitiuo domini.
Datiuo domino.
Accusatiuo dominum.
Vocatiuo ò domine.
Ablatiuo à domino.
Plur. Nominatiuo domini.
Genitiuo dominorum.
Datiuo dominis.
Accusatiuo dominos.
Vocatiuo ò domini.
Ablatiuo à dominis.
¶ Nominatiuo hoc téplũ
Genitiuo templi.
Datiuo templo.
Accusatiuo templum.
Vocatiuo ò templum.
Ablatiuo à templo.
Plurali. Nomina. tépla.
Genitiuo templorum.
Datiuo templis.
Accusatiuo templa.
Vocatiuo ò templa.
Ablatiuo à templis.

¶ *Tertia Declinatio.*

¶ Nominati. hic sermo.
Genitiuo sermonis.
Datiuo sermoni.
Accusatiuo sermonem.
Vocatiuo ò sermo.
Ablatiuo à sermone.

Plu. Nomina. sermones.
Genitiuo sermonum.
Datiuo sermonibus.
Accusatiuo sermones.
Vocatiuo ò sermones.
Ablatiuo à sermonibus.
¶ Nominati. hoc tẽpus.
Genitiuo temporis.
Datiuo temporis.
Datiuo tempori.
Accusatiuo tempus.
Vocatiuo ò tempus.
Ablatiuo à tempore.
Plu. Nomin. tempora
Genitiuo temporum.
Datiuo temporibus.
Accusatiuo tempora.
Vocatiuo ò tempora.
Ablatiuo à temporibus.

¶ *Quarta Declinatio.*

¶ Nominatiu. hic sensus
Genitiuo sensus.
Datiuo sensui.
Accusatiuo sensum.
Vocatiuo ò sensus.
Ablatiuo à sensu.
Plur. Nomina. sensus.
Genituo sensuum.
Datiuo sensibus
Accusatiuo sensus.
Vocatiuo ò sensus.
Ablatiuo à sensibus,
¶ Nominatiuo hoc veru
Genitiuo veru.
Datiuo veru.
Accusatiuo veru.
Vocatiuo ò veru.
Ablatiuo à veru.
Plur. Nominat. verua.
Cenitiuo veruum.
Datiuo verubus.
Accusatiuo verua.
Vocatiuo ò verba.
Ablatiuo à verubus.

¶ *Quinta declinatio.*

¶ Nominatiuo hic dies.
Genitiuo diei.
Dutiuo Diei.
Accusatino diem.
Vocatiuo ò dies.
Ablatiuo à die.
Plur. Nominati. dies.
Genitiuo dierum.
Datiuo diebus.
Accusatiuo dies.
Vocatiuo ò dies.
Ablatiuo à diebus. ¶ Ad

¶ *Adiectiua primæ & secundæ declinationis.*

¶ Nomina. bonus, bona, bonum.
Genit. boni, bonæ, boni.
Dati bono, bonæ, bono.
Accu. bonũ, bonã, bonũ.
Vot. ò bone, bona, bonũ
Ablatiuo à bono, bona, bono.

Plur. Nominati. boni, bonæ, bona.
Geniti. Bonorum, arum orum.
Datiuo, bonis.
Acusati. bonos, bonas, bona.
Voc. ò boni, bonæ, bona
Ablatiuo à bonis.

¶ *Adiectiua tertiæ declinationis.*

¶ Nomin. hic & hæc, & hoc prudens.
Genni. prudentis.
Datiuo prudenti.
Accu. prudẽtẽ & prudẽs
Vocati. ò prudens.
Abl. à prudẽte. l. prudẽti

Plur. Nomina. prudẽtes & prudentia.
Geni. prudentum. l. prudentium.
Datiuo prudentibus.
Accus. prudentes & prudentia.
Vocati. ò prudentes & prudentia.
Ablat. à prudentibus.

¶ Nominati. hic & hæc breuis & hoc breue.
Genitiuo, breuis.
Datiuo breui.
Accusa. breuẽ & breue.
Voca. ò breuis & breue
Ablatiuo à breui.

Plura. Nomi. breues & breuia.
Genitiuo breuium.
Datiuo breuius.
Aceus. breues & breuia
Voc. ò breues & breuia
Ablatiuo, à breuibus.

¶ Nomin. hic & hæc breuior & hoc breuius.
Geniti. breuioris.
Datiuo breuiori.

Accus.breuiorem & breuius.
Vocat.ò breuior & breuius.
Ablatiuo à breuiore.l. breuiori.
Plurali Nomi.breuiores & breuiora.
Geniti breuiorum.
Datiuo breuioribus.
Accus.breuiores & breuiora.
Vocati. ò breuiores & breuiora
Ablatiuo,à breuioribus
¶ Nomin. hic acer, hæc acris, hoc acre.
Genitiuo acris.
Datiuo acri.
Accus.acrem & acre.
Vocatiuo ò acer.acris.acre.
Ablatiuo ab acri.
Plural. Nominat. acres & acria.
Genitiuo acrium.
Datiuo acribus.
Accusa.acres & acria.
Vocatiuo, ò acres & acria.
Ablatiuo ab acribus.

¶ *Nomina Irregularia.*

¶ Nomina. hæc domus.
Geni. domi,vel domus.
Datiuo domui.
Accusat.domum.
Vocatiuo ò domus.
Ablatiuo à domo.
Plur. Nomina.domus.
Genitiuo domorum,vel domuum.
Datiuo domibus.
Accus.domos.l.domus.
Vocatiuo ò domus.
Ablatiuo à domibus.
¶ Pl.Nom.duo duæ duo
Geni. duorũ,arũ,orum.
Datiuo duobus. abus. obus.
Accusati.duos.vel.duo. duas.duo.
Vocati.ò duo.duæ.duo
Ablatiu.à duobus.abus. obus.
¶ Plur. Nominat.ambo. ambæ.ambo.

Geni.

Genitit. amborũ. arum. orum.
Datiuo ambobus. abus. obus.
Acusa. ambos vel ambo ambas. ambo.
Vocati. ò ambo. ambæ. ambo.
Ablatiuo ab ambobus. abũs. obus.

¶ Nominatiuo hoc plus
Genitiuo pluris.
Datiuo pluri.
Acusatiuo plus.
Vocatiuo. ò plus.
Ablatiuo à pluri.
Plur. Nominatiuo plures & plura.
Genitiuo plurium.
Datiuo pluribus.
Accusat. plures & plura
Voca. ò plures & plura
Ablatiuo à pluribus.

¶ *De Prima nominis Declinatione. Cap. II.*

Nominatiuo ego.
Genitiuo mei.
Datiuo mihi, vel mi
Accusatiuo me.
Ablatiuo à me.
Plur. Nominatiuo, nos
Genitiuo nostrum, vel nostri.
Datiuo nobis.
Accusatiuo nos.
Ablatiuo à nobis.

¶ Nominatiuo tu.
Genitiuo tui.
Datiuo tibi.
Accusatiuo te.
Vocatiuo ò tu.
Ablatiuo à te.
Plu. Nominatiuo vos.
Genit. Vestrũ, vel vestri
Datiuo vobis.
Accusatiuo vos.
Vocatiuo ò vos.
Ablatiuo à vobis.

Genitiuo sui.
Datiuo sibi.
Accusatiuo se.
Ablatiuo à se.
Plurali. Genitiuo sui.
Datiuo sibi.
Accusatiuo se.
Ablatiuo à se.

Secunda Pronominis declinatio.

Nominati. hic & hæc, & hoc.
Genitiuo huius.
Datiuo huic.
Accusatiuo hunc, hanc hoc.
Ablati. ab hoc, hac hoc.
Plural. Nominatiuo hi. hæ, hæc.
Geniti. horum, harum, horum.
Datiuo his.
Accusatiuo, hos, has, hæc.
Ablatiuo ab his.

Nominatiuo iste, ista, istud.
Genitiuo istius.
Datiuo isti.
Accusa. istum, istã, istud.
Ablati. ab isto, ista, isto.
Plu. Nominatiuo isti, istæ, ista.
Geniti. istorum, istarum istorum.
Datiuo istis.
Accusatiuo. istos, istas, ista.
Ablatiuo ab istis.

Nominatiuo ille, illa, illud.
Genitiuo illius.
Datiuo illi.
Accusatiuo illum, illam illud.
Ablati. ab illo, illa, illo,
Pl Nomi. illa, illæ, illa.
Geni. illorũ, illarũ, illorũ
Datiuo illis.
Accusati. illos, illas, illa.
Ablatiuo ab illis.

Nomi. ipse, ipsa, ipsum
Genitiuo ipsius.
Datiuo ipsi.
Acc. ipsum, ipsam ipsum
Ablati. ab ipso, ipsa, ipso
Plu. Nõ. ipsi, ipsæ, ipsa
Genitiuo, ipsorum, ipsarum, ipsorum.
Datiuo ipsis.
Accus. ipsos, ipsas, ipsa.
Ablatiuo ab ipsis.

¶ Nominatiuo is, ea, id.
Genitiuo eius.
Datiuo ei.
Accusati, eum, eam id.
Ablatiuo ab eo, ea, eo.
Plur. Nominat. ei, vel, ij, eæ, ea.
Genit. eorũ, earũ, eorũ.
Datiuo eis, vel, ijs.
Accusati. eos, eas, ea.
Ablatiuo ab eis, vel ijs.

¶ *Tertia pronominis declinatio.*

¶ Nom. meus, mea, meũ
Genitiuo mei, meæ, mei
Datiuo meo, meæ, meo.
Accusat. meũ, meã, meũ
Vocati. ò mi, mea meũ.
Ablati. à meo, mea, meo
Pl. Nõ. mei, meæ mea.
Geniti. meorũ. mearum merum.
Datiuo meis.
Accus. meos, meas, mea
Vocat. ò mei, mæ, mea.
Ablatiuo á meis.
¶ Nomin. tuus, tua, tuũ.
Vocatiuo caret.
¶ Nomina. suus, sua, suũ
Vocatiuo caret.
¶ Nominati. noster, nostra, nostrum.
Vocat. ò noster, nostra nostrum.
¶ Nomi. vester, vestra, vestrum.
Vocatiuo caret.

¶ *Quarta pronominis declinatio.*

¶ Nõ. hic & hoc nostras.
Genitiuo nostratis.
Datiuo nostrati.
Acc. nostraté, & nostras
Vocatiuo ò nostras.
Ablatiuo á nostrati.
Plur. Nomi. nostrates & nostratia.
Geniti. nostratium.
Datiuo nostratibus.
Accusa. nostrates & nostratia.
Vocatiu. ò nostrates & nostratia.
Ablatiuo à nostratibus.
¶ Nomin. hic & hæc & hoc vestras.
Vocatiuo caret. Estos

ESTOS ocho nombres, que se siguen van por bonus.a.um.excepto que el Genitiuo haze en ius.y el datiuo en.i.y son. ¶ Vnus.a.um.Genitiuo vnius. Datiuo vni. ¶ Nullus. Solus. Totus. Alius.a.aliud. ¶ Alter.a.um. ¶ Vter.a.vtrum. ¶ Neuter.a.um.

¶ Quis.l.Qui.Quæ,Quod.l.Quid.
Genitiuo cuius
Da.cui.
Accu. Quem,Quam,Quod.l.Quid.
Abl. à Quo,Qua,Quo.l.Qui.

Plu.No.Qui,Quæ.Quæ.
Gen. Quorum,Quarum,Quorum.
Datiuo quis.l.quibus.
Accus. Quos,Quas,Quæ.
Abl. à Quis.l.Quibus.

De Compositis à Quis.l.Qui quæ Sũt sedecim.

¶ Aliquis,Ecquis,Nunquis,Nequis,Siquis, horum fœminea terminatio,& Plurale Neutrũ facit.a.

¶ His postponitur particula. Quispiam, Quisnam, Quisquam,Quæquàm.Quisq;.Quidam,Quiuis, Quicunque,Quilibet,& Vnusquisquè.

¶ Quisquis,& quicquid,in Nominatiuo, & Accusatiuo tantum reperitur.

DOCVMENTA.

¶ *Declinationes nominum quinq; sunt.*

Prima mittit genitiuum in æ.vt hæc musa.æ.
Secunda in.i.vt dominus,domini.

Tertia

Tertia in.is.vt ſermo,ſermonis.
Quarta in.us.ut ſenſus.us.
Quinta in.ei.ut dies diei.
¶ *Articuli ſunt tres.* Hic datur maſculino,hæc fœmenino,hoc neutro.
¶ *Genera nominum quinquè ſunt*, Maſculinum, fœmeninum,neutrum, comune duum, & comune trium.
¶ Numeri duo ſunt ſingularis,& pluralis.
¶Caſus ſeptem ſunt.Nominatiuus,Genitiuus,Datiuus, Accuſatiuus, Vocatiuus, Ablatiuus, Efectiuus,quorum offitia hæc ſunt.
¶Quien haze,dize.o.es,en nominatiuo.
Cuia es la coſa. en Genitiuo.
Aquien viene daño, o prouecho,en Datiuo.
Aquien acuſamos,padece,o loamos,en Acuſatiuo.
Aquien llamamos,o ſaludamos,en Vocatiuo.
De quien nos apartamos,en Ablatiuo.
El inſtrumento con q̃ halgo hazemos, en Efectiuo
¶Concordantiæ ſunt tres,Subſtantiuum, & Adiectiuum. Relatiuum,& antecedens, Nomiinatiuus,& verbum.
¶ Subſtantiuum,& Adiectiuum in tribus cõueniũt in genere,numero,& caſu,vt vir bonus.
2. ¶Relatiuum,& antecedens in tribus conueniũt, in genere,numero,& perſona, vt ego amo, qui doceo.
¶ Nominatiuus & verbum in duobus conueniunt,

in numero & in persona vt ego amo.

¶ Nomen est Substantiuum, aut Adiectiuum, Sub-
stantiuum vt hæc musa, hic sermo, adiectiuu
vt bonus, bona, bonū. Hic & hæc & hoc prudē
¶ Nomina neutra habēt tres casus similes nomi-
tiuū, accusatiuū, & vocatiuum, & in plurali in,
¶ Notitiæ verborum quinq; sunt duæ vocis actiu
duæ vocis passiue, & vna verbi impersonalis.
¶ Prima notitia vocis actiuæ habet personā agē
verbū, & personam pacientē, vt ego amo De
¶ Secunda notitia, habet personā agentem & ve
bum vt ego amo.
¶ Prima notitia vocis passiuæ habet personā pat
tē, verbū & personā agētē vt Deus amatur à n
¶ Secunda noticia vocis passiuæ habet persona
patientem & verbum, vt Deus amatur.
¶ Notitia verbi impersonalis caret supposito.
¶ Nomen est duplex substantiuū, & adiectiuū, no
men substantiuū declinatur cūm vno articulo v
hic vir. l. cū duobus vt hic. l. hæc margo, finis, adi
ctiuū verò declinatur cū tribus articulis. l. tribu
terminationibus vt hic & hæc prudēs, bonus, a,

PRIMVM PRESENS.

S*Vm.* Yo soy. *Es.* Tu eres. *Est.* Aquel es.
Sumus. Nosotros somos. *Estis*, vosotros soys,
Sunt. Aquellos son.

SECVNDVM PRESENS.

S*Im*, Yo sea. *Sis*, Tu seas, *Sit.* Aquel sea. *Simus.* No
sotros seamos. *Sitis.* Vosotros seays. *Sint.* Aque
llos sean.

PRI

PRIMVM IMPERFECTVM.

E*Ram*, yo era, *Eras*, tu eras, *Erat* aquel era, *Plu. Eramus*, nosotros eramos, *Eratis*, vosotros erades, *Erant*, aquellos eran.

¶ *Essem*, yo fuera, seria, y fuesse.
Esses tu fueras, serias, y fuesses.
Esset aquel fuera seria, y fuesse.
Plurali Essemus, nosotros fueramos, seriamos y fuessemos.
Essetis. uosotros fuerades, seriades, y fuessedes.
Essent. aquellos fueran, serian, y fuessen.

PRIMVM PERFECTVM.

F*VI* yo fuy, e, y oue sido.
Fuisti tu fuiste, as, y ouiste sido.
Fuit aquel fue, a, y ouo sido.
Plu. F*uimus*, nosotros fuymos, auemos, y ouimos sido.
Fuistis, vosotros fuystes, aueys, y ouistes sido.
Fuerunt vel fuere, aquellos fueron, han, y ouieron sido.

SECVNDVM.

F*Verim*, yo aya sido.
Fueris, tu ayas sido.
Fuerit, aquel aya sido.
Plurali, Fuerimus, nosotros ayamos sido.
Fueritis, vosotros ayays sido.
Fuerint, aquellos ayan sido.

PRIMVM PLVSQVAM Perfecto.

F*Veram.* Yo auia sido.
Fueras. Tu auias sido.
Fuerat. Aquel auia sido.
Plur. Fueramus. Nosotros auiamos sido.
Fueratis. Vosotros auiades sido.
Fuerant. Aquellos auian sido.
2. ¶ *Fuissem.* Yo vuiera y ouiese sido.
Fuisses. Tu vuieras, y ouiesses sido.
Fuisset. Aquel vuiera y ouiesse sido.
Plur. fuissemus. Nosotros vuieramos, y ouiessemos sido.
Fuissetis. Nosotros vuierades, y ouiessedes sido.
Fuissent. Aquellos vuieran, y ouiessen sido.

PRIMVM FVTVRVM.

E*Ro.* Yo sere. *Eris.* Tu seras. *Erit.* Aquel sera. *Plura. Erimus.* Nosotros seremos. *Eritis,* Vosotros sereys. *Erunt.* Aquellos seran.

SECVNDVM.

F*Vero.* Yo sere. Fuere. Ouiere, y aure sido.
Fueris. Tu seras. Fueres. Ouieres, y auras sido.
Fuerit. Aquel sera. Fuere. Ouiere y aura sido.

Plur.

lur.Fuerimus. Nosotros seremos, fueremos ouieremos, y abremos sido.

ueritis. Vosotros sereys, fueredes, ouieredes, y aureys sido.

uerint. Aquellos seran, fueren, ouieren, y abran sido.

IMPERATIVVS.

S. l. Esto. se tu. Esto, sea aquel.

Este. l. Estote, sed vosotros.

Sunto. Sean aquellos.

INFINITIVVS.

Sse. Ser. Preterito. *Fuisse.* Auer sido.

Futuro. *Fore. l. Futurum.* Auer de ser.

PARTICIPIVM.

¶ *Ens.* El que es, o siendo.

PRIMVM PRESENS.

A*Mo.* Yo amo. *Amas.* Tu amas. *Amat.* Aquel ama.

Plur. Amamus. Nosotros amamos. *Amatis.* Vosotros amays. *Amant.* Aquellos aman.

SECVNDVM.

¶ *Amem.* Yo ame. *Ames.* Tu ames. *Amet.* Aquel ame. *Plur. Amemus.* Nosotros amemos. *Ametis.* Vosotros ameys. *Ament.* Aquellos amen.

PRIMVM IMPERF.

1. ¶ *Amabam.* Yo amaua. *Amabas*, Tu amauas. *Amabat*, Aquel amaua. *Plu.Amabamus*, Nosotros amauamos. *Amabatis*, Vosotros amauades. *Amabant.* Aquellos amauan.

SECVNDVM.

2. ¶ *Amarem.* Yo amara, amaria, y amasse. *Amares*, Tu amaras, amarias, y amasses. *Amaret.* Aquel amara, amaria, y amasse. *Plu.amaremos.* Nosotros amaramos, amariamos, y amassemos. *Amaretis.* Vosotros amarades, amariades, y amassedes. *Amarent.* Aquellos amaran, amariã, y amassen.

PRIMVM PERF.

1. ¶ *Amaui.* Yo ame, e, y oue amado. *Amauisti.* Tu amaste, as, y ouiste amado. *Amauit.* Aquel amo, a, y ouo amado. *Plu. amauimus.* Nosotros amamos, auemos, y ouimos amado. *Amauistis.* Vosotros amastes, aueys, y ouistes amado. *Amauerunt.l.amauere.* Aquellos amaron, an, y ouieron amado.

2. ¶ *Amauerim.* Yo aya amado. *Amaueris.* Tu ayas amado. *Amauerit.* Aquel aya amado. *Plu. Amauerimus.* Nosotros ayamos amado. *Amaueritis*, Vosotros ayays amado. *Amauerint.* Aquellos ayan amado.

PRIMVM PLVSQVAM PERF.

1. ¶ *Amaueram.* Yo auia amado. *Amaueras.* Tu

auias

auias amado. *Amauerat*. Aquel auia amado. *Plu.* [A]*maueramus*. Nosotros auiamos amado *Amauerãt* Aquellos auian amado.

SECVNDVS.

[1]. ¶ *Amauissem*. Yo vuiera, y ouiesse amado. *Amauisses*. Tu ouieras, y ouiesses amado *Amauisset*. Aquel ouiera, y ouiesse amado. *Pl. amauissemus* Nosotros ouieramos, y ouiessemos amado. *Amauissetis*, Vosotros ouierades y ouiessedes amado. *Amauissent*. Aquellos ouieran, y ouiessen amado.

PRIMVM FVTVRVM.

[1]. ¶ *Amabo*, Yo amare. *Amabis*. Tu amaras. *Amabit* Aquel amara. *Plu. amabimus*. Nosotros amaremos. *Amabitis*. Vosotros amareys. *Amabunt*. Aquellos amaran.

SECVNDVS.

2. ¶ *Amauero*, Yo amare, ouiere, y abre amado. *Amaueris*. Tu amares, ouieres y auras amado. *Amauerit*. Aquel amare ouiere, y abra amado. *Plu. Amauerimus*. Nosotros amaremos, ouieremos y abremos amado. *Amaueritis*. Vosotros amaredes, ouieredes, y abreys amado. *Amauerint*. Aquellos amaren, ouieren y abran amado.

IMPERATIVVM.

1. ¶ *Amato, ama*, Ama tu, *Amato*. Ame aquel. *Plu. Amatote, amate*, Amad vosotros. *Amanto*. Amen aquellos.

INFINITIVVS.

¶ *Amare*. Amar. *Preterito*. *Amauisse*. Auer amado. *Futuro*. *Amaturum esse*. *l*. *Amatum ire*. Auer de Amar.

GERVNDIA.

¶ *Amandi*. De amar. Amando, en amar, o, amãdo *Amandum*. A amar.

SVPINA.

¶ *Amatum*. A amar. *Amatu*. De ser amado.

PRIMVM PARTICIPIVM.

¶ *Amans*. El que ama, o, amando. *Futurum* *Amaturus*. *a*. *um*. El que ha de amar.

PASSIVA VOCE PRESENS.

1. ¶ *Amor*. Yo soy amado. *Amaris* *l*. *Amare*. Tu eres amado. *Amatur*. Aquel es amado.

Plur. *Amamur*. Nosotros somos amados. *Amamini* Vosotros soys amados. *Amantur*. Aquellos son amados.

2. ¶ *Amer* Yo sea amado. *Ameris*. *l*. *Amere*. Tu seas amado. *Ametur*. Aquel sea amado. *Amemur* Nosotros seamos amados. *Amemini*. Vosotros seays amados. *Amentur*. Aquellos sean amados.

PRIMVM IMPERFECTVM.

¶ *Amabar*. Yo era amado. *Amabaris*. *l*. *Amabare*. Tu eras amado. *Amabatur*. Aquel era amado. *Plura*. *Amabamur*. Nosotros eramos amados. *Amabamini*. Vosotros erades amados. *Amabantur*. Aquellos eran amados.

Amarer.

¶ *Amarer.* Yo fuera, ſeria, y fueſſe amado. *Amareris.l. Amarere.* Tu fueras, ſerias, y fueſſes amado. *Amaretur.* Aquel fuera, ſeria, y fueſſe amado. *Plur. Amaremur.* Noſotros fueramos ſeriamos, y fueſſemos amados. *Amaremini.* Voſotros fuerades, ſeriamos, y fueſſemos amados. *Amarentur.* Aquellos fueran, ſerian, y fueſſen amados.

PRIMVM PERFECTVM.

Amatus.a.um.ſum.l.fui. Yo fuy, e, y oue ſido amado. *Amatus a.um.es.l.fuiſti.* Tu fuyſte, as, y ouiſte ſido amado. *Amatus a. um.eſt.l.fuit.* Aquel fue, a, y ouo ſido amado. *Plur. Amati.æ.a. ſumus l. fuimus.* Noſotros fuymos, auemos, y ouimos ſido amados. *Amati.æ.a.eſtis.l.fuiſtis.* Voſotros fuyſtes aueys, y ouiſtes ſido amados. *Amati.æ.a. ſunt fuerunt.l.fuere.* Aquellos fueron, an, y ouieron ſido amados.

¶ *Amatus.a.um.ſim.l.fuerim.* Yo aya ſido amado *Amatus. a.um. ſis.l fueris.* Tu ayas ſido amado. *Amatus.a.um.ſit.l.fuerit.* Aquel aya ſido amado. *Plur. Amati.æ.a.ſimus. l.fuerimus.* Noſotros ayamos ſido amados. *Amati.æ.a.ſitis l.fueritis.* Voſotros ayays ſido amados. *Amati æ.a.ſint.l. fuerint* Aquellos ayan ſido amados.

PRIMVM PLVSQVAM Perfectum.

¶ *Amatus.a. um. eram.l. fueram.* Yo auia ſido

 amado.

amado. *Amatus.a.um,eras.l.fueras.* Tu auias ſido amado. *Amatus.a.um.erat.l.fuerat.* Aquel auia ſido amado. *Plu. Amati.æ.a.eramus.l.fueramus.* Noſotros auiamos ſido amados. *Amati.æ.a.eratis.l. fueratis.* Voſotros auiades ſido amados. *Amati.æ.a erant.l.fuerant.* Aquellos auian ſido amados.

2. ¶ *Amatus.a.um.eſſem l fuiſſem.* Yo vuiera y ouieſſe ſido amado. *Amatus.a.um. eſſes.l.fuiſſes.* Tu vuieras,y ouieſſes ſido amado. *Amatus.a.um.eſſet.l.fuiſſet.* Aquel vuiera,y ouieſſe ſido amado. *Plu.amati.æ.a.eſſemus.l.fuiſſemus.* Noſotros ouieramos,y ouieſſemos ſido amados. *Amati.æ.a. eſſetis.l.fuiſſetis.* Voſotros vuierades y ouieſſedes ſido amados. *Amati.æ.a.eſſent.l.fuiſſent.* Aquellos vuieran,y ouieſſen ſido amados.

PRIMVM FVTVRVM.

¶ *Amabor.* Yo ſere amado. *Amaberis.l.amabere.* Tu ſeras amado. *Amabitur.* Aquel ſera amado. *Plu. amabimur.* Noſotros ſeremos amados. *Amabimini.* Voſotros ſereys amados. *Amabuntur.* Aquellos ſeran amados.

2. ¶ *Amatus.a.um.ero.l.fuero.* Yo ſere,fuere,ouiere,y abre ſido amado. *Amatus.a.um.eris.l.fueris* Tu ſeras, fueres, ouieres, y abras ſido amado. *Amatus.a.um. erit. l. fuerit.* Aquel ſera fuere, ouiere y abra ſido amado.

Plur.

Plur. *Amati.æ.a.erimus l. fuerimus.* Nosotros seremos, fueremos, ouieremos, y abremos sido amados. A*mati.æ.a.eritis.l.fueritis.* Vosotros sereys, fueredes, ouieredes, y abreys sido amados. A*mati.æ.a.erunt l. fuerint.* Aquellos serã, fueren, ouieren, y abran sido amados.

IMPERATIVO.

¶ A*mator.l.amare* Se tu amado. A*mator.* Sea aquel amado. A*mamini.l.amaminor.* Sed vosotros amados. A*mantor.* Sean aquellos amados.

INFINITIVO.

¶ *Amari.* Ser amado. Preterito, A*matum am.um.esse.l.fuisse.* Auer sido amado. Futuro. A*mandum esse.l. amatum iri*, Auer de ser amado.

PARTICIPIA.

¶ *Presens, Amatus a.um.* Lo que es amado.
Futuro A*mandus.a.um.* Lo que a de ser amado.

SECVNDA CONIVGATIO.

¶ *Presens primum moneo.* Yo auiso. *mones, monet, monemus, monetis. monent.*

2. ¶ *Moneam.* Yo auise. *Moneas, moneat, moneamus, moneatis, moneant.*

PRIMVM IMPERF.

¶ *Monebam.* Yo auisaua. *Monebas, monebat, monebamus, monebatis, monebant.*

2. ¶ Mo*nerem.* Yo auisara, auisaria, y auisasse. *Moneres, moneret, moneremus, moneretis, monerent.*

PRIMVM PERFECTVM.

¶ *Monui.* Yo auiſe,e,y oue auiſado. M*unuiſti,monuit.* *Plur. Monuimus, monuiſtis, monuerunt.l. monuere.*

2. ¶ *Monuerim.* Yo aya auiſado. *Monueris,monuerit,monuerimus,monueritis,monuerint.*

PRIMVM PLVSQVAM Perfectum.

¶ *Monueram.* Yo auia auiſado. *Monueras.* Tu auias auiſado. *Monuerat,monueramus,monueratis,monuerant.*

2. ¶ *Monuiſſem.* Yo vuiera y ouieſſe auiſado. *Monuiſſes, monuiſſet*, Plu. *monuiſſemus, menuiſſetis, monuiſſent.*

FVTVRVM PRIMVM.

1 ¶ *Monebo.* Yo auiſare. M*onebis,monebit,monebimus,monebitis,monebunt.*

2 ¶ *Monuero.* Yo auiſare, ouiere, y abre auiſado. M*onueris, monuerit,* Plu. *monuerimus,monueritis, monuerint.*

IMPERATIVVM.

¶ *Moneto.l.mone.* Auiſa tu. M*oneto, monetote.l.monete,monento*

INFINITIVVM.

¶ *Preſens monere.* Auiſar. *Preterito. Monuiſſe.* Auer auiſado. *Futuro. Monniturum eſſe .l. monitum ire* Auer de auiſar.

GERVNDIA.

¶ *Monendi.* De auisar.
¶ *Monendo.* En auisar, o, auisando.
¶ *Monendum.* A auisar.

SVPINA.

¶ *Monitum.* A auisar.
¶ *Monitu.* De ser auisado.

PARTICIPIA.

¶ Presens *monens.* El que auisa, o, auisando.
¶ Futurũ *moniturus.a.um.* Auer de auisar.

PASSIVA VOCE PRESENS.

Primum.

1. ¶ *Moneor.* Yo soy auisado. M*oneris.l.monere, monetur, monemur, monemini, monentur.*
2. ¶ *Monear.* Yo sea auisado. M*onearis l.moneare, moneatur,* Plu. *moneamur, moneamini, moneantur.*

IMPERF. PRIMVM.

1. ¶ *Monebar.* Yo era auisado. *Monebaris.l.monebare, monebatur,* Plur. *monebamur, monebamini, monebantur.*
2. ¶ *Monerer.* Yo fuera, seria, y fuesse auisado. Mo*nereris.l, monerere, moneretur,* Plur. *moneremur, moneremini, monerentur.*

PERFECTVM PRIMVM.

1. ¶ *Monitus a.um.sum.l.fui.* Yo fui, e, y oue sido auisado. Mo*nitus.a.um.*Es.*l.fuisti, monitus.a.um. Est.l.fuit.* Plu. Mo*niti.e.a.sumus.l.fuimus, moniti.e.a.estis.l.fuistis, moniti.a.a.sunt fuerunt.l, fuere.*

2. *Monitus.a.um,sim.l.fuerim.* Yo aya sido auisado. *Monitus.a.um.sis.l.fueris.* Tu ayas sido auisado. *Monitus.a.um.sit.l.fuerit. Moniti.æ.a.simus.l.fuerimus. moniti.æ.a.sitis.l.fueritis.moniti.æ. a. sint.l. fuerint.*

PRIMVM PLVSQVAM PERF.

1. ¶ *Monitus.a.um eram.l.fuerã.* Yo auia sido auisado. *Eras.l.fueras.erat.l.fuerat. Plu. Moniti. æ.a. eramus.l.fueramus. eratis.l.fueratis. erant.l. fuerant.*

2. ¶ *Monitus.a.ũ,essem.l.fuissem.* Yo vuiera,y ouiesse sido auisado. *esses.l.fuisses,esset.l fuisset.Pl. Moniti.æ.a.essemus.l.fuissemus,essetis.l.fuissetis,essent. l.fuissent.* FVTVRVM PRIM.

1. ¶ *Monebor.* Yo sere auisado. *Moneberis.l. monebere,monebitur,monebimur,monebimini,monebũtur.*

2. ¶ *Monitus.a.um.ero l.fuero.* Yo sere,fuere,ouiere y abre sido auisado. *Eris l.fueris,erit.l.fuerit. Plu. erimus.l.fuerimus,eretis.l.fueritis,erunt.l.fuerint.*

IMPERATIVVM.

¶ *Monetor.l.monere.* Se tu auisado. *Monetor,monemini.l.moneminor,monentor.*

INFINITIVI.

¶ *Moneri.* Ser auisado. *Pret.monitum,am,um esse.l. fuisse.* Auer sido auisado, Futur. *Monendum esse.l.monitum iri.* Auer de ser auisado.

PARTICIPIA.

1. ¶ *Monitus.a.um.* Lo que es auisado.

¶ Monen-

2. ¶ *Monendus.a.um.* Lo que a de ser auisado.

TERTIA CONIVGA. PRESENS.

1. ¶ *Lego.* Yo leo. *Legis, legit, Plu. Legimus, legitis, legunt.*
2. ¶ *Legam.* Yo lea. *Legas, legat.* *Plu. legamus, legatis, legant.*

IMPERF. PRI.

1. ¶ *Legebam.* Yo leya. *Legebas, legebat. Plu. Legebamus, legebatis, legebant.*
2. ¶ *Legerem.* Yo leyera, leeria, y leyesse. *Legeres, legeret, Plu. Legeremus, legeritis, legerent.*

PERFECT.

1. ¶ *Legi.* Yo ley, è, y oue leydo. *Legisti, legit. Plur. Legimus, legistis, legerunt. l. legere.*
2. ¶ *Legerim.* Yo aya leydo. *Legeris, legerit. Plu. Legerimus, legeritis, legerint.*

PLVSQVAM PERF.

1. ¶ *Legeram.* Yo auia sido leydo. *Legeras, legerat. Plur. Legeramus, legeratis, legerant.*
2. ¶ *Legissem.* Yo vuiera y ouiesse leydo. *Legisses, legisset. Plu. Legissemus, legissetis, legissent.*

FVTVRVM.

1. ¶ *Legam.* Yo leere. *Leges, leget. Pl. Legemus, legetis, legent.*
2. ¶ *Legero.* Yo leyere, ouiere y aure leydo. *Legeris legerit. Plu. legerimus, legeritis, legerint.*

IMPERATIVVM.

¶ *Legito. l. lege.* Lee tu, *Legito, legitote. legite, legunto.*

INFI-

INFINITIVVM.

¶ *Legere.* Leer. *Prete. Legisse.* Auer leydo. *Fut. lectu-rum esse. l. lectum ire.* Auer de leer.

GERVNDIA.

¶ *Legendi.* De leer. *Legendo.* En leer, o, leyendo. *Legendum.* A leer.

SVPINA.

¶ *Lectum.* A leer. *Lectu.* De ser leydo.

PARTICIPIA.

¶ *Legens.* El que lee, o, leyendo.

¶ *Lecturus. a. um.* El que a de leer.

PASSIVA VOCE PRESENS.

1. ¶ *Legor.* Yo soy leydo. *Legeris. l. legere, legitur, Plu, legimur, legimini, leguntur.*

2. ¶ *Legar.* Yo sea leydo. *Legaris. l. legare, legatur Plur. Legamur, legamini legantur.*

IMPERFECTVM.

1. ¶ *Legebar.* Yo era leydo, *Legebaris. l. legebare, le-gebatur. Plu. Legebamur, legebamini, legebantur.*

2. ¶ *Legerer.* Yo fuera, seria, y fuesse leydo, *Legere-ris. l. legerere, legeretur. Plu. legeremur, legeremi-ni, legerentur.*

PRETE. PERF.

1. ¶ *Lectus. a. um, sum. l. fui.* Yo fui, e, y oue sido ley do. *Es. l. fuisti. est. l. fuit. Plur. Sumus. l. fuimus. estis l. fuistis sunt fuerũt. l. fuere.*

2. ¶ *Lectus. a. um. sim l. fuerim.* Yo aya sido leydo. *Sis. l. fueris, sit. l. fuerit. Plur. simus. l. fuerimus, sitis. l. fueritis*

l.fueritis,sint.l.fuerint.

PRET. PLVSQVAM PERF.

¶ *Lectus.a.um. Eram.l.fueram.* Yo auia sido leydo. *Eras.l.fueras,Erat.l.fuerat.Plur.eramus.l. fueramus,Eratis.l.fueratis.Erant.l.fuerant.*

2. ¶ *Lectus.a um.Essem l.fuissem.* Yo vuiera,y ouiese sido leydo.*Esses.l.fuisses,esset.l.fuisset. Plu.essemus.l fuissemus,essetis.l.fuissesis,essent.l.fuissent.*

FVTVRO.

1. ¶ *Legar.* Yo sere leydo. *Legeris.l.legere.legetur. Plu. legemur,legemini,legentur*

2. ¶ *Lectus.a.um.ero.l.fuero.*Yo sere,fuere, ouiere y abre sido leydo.*Eris.l.fueris,erit.l.fuerit. Plu. erimus.l.fuerimus,eritis.l.fueritis,erunt.l. fuerint.*

IMPERATIVO.

¶ *Legitor.l.legere.* Se tu leydo. *Legitor, legimini.l. legiminor,leguntor.*

INFINITIVVM.

¶ *Legi.* Ser leydo. *Pret.lectum. am. um. esse l.fuisse,* Auer sido leydo. *Legendũ esse.l. lectum iri.* Auer de ser leydo.

PARTICIPIA.

1. ¶ *Lectus.a.um.*Lo que es leydo.
2. ¶ *Legendus.a.um.*Lo que a de ser leydo.

QVARTA CONIVGATIO

Presens.

1. ¶ *Audio.* Yo oygo. *Audis, audit. Plu. audimus, auditis,audiunt.*

2. ¶ An-

2. ¶ *Audiam*. Yo oyga. *Audias, audiat. Plu. Audiamus, audiatis, audiant.*

IMPERFECT.

1. ¶ *Audierem*. Yo oya. *Audiebas, audiebat, Plu. Audiebamus. audiebatis. audiebant.*
2. ¶ *Audirem*. Yo oyera, oyria, y oyesse. *Audires, audiret. Plu. Audiremus, audiretis, audirent.*

PERFECTVM

1. ¶ *Audiui*. Yo oy, e, y oue oydo. *Audiuisti, audiuit Pl. Audiuimus, audiuistis, audiuerunt. l. audiuere.*
2. ¶ *Audiuerim*. Yo aya oydo. *Audiueris, audiuerit. Plu. Audiuerimus, audiueritis, audiuerint.*

PLVSQVAM PERF.

1. ¶ *Audiueram*. Yo auia oydo *Audiueras, audiuerat. Plu. Audiueramus, audiueratis, audiuerant.*
2. ¶ *Audiuissem*. Yo vuiera, y ouiesse oydo. *Audiuisses, audiuisset. Plu. Audiuissemus, audiuissetis, audiuissent.*

FVTVRVM.

1. ¶ *Audiam*. Yo oyre. *Audies, audiet. Plu. Audiemus, audietis, audient.*
2. ¶ *Audiuero*. Yo oyere, ouiere, y aure oydo. *Audiueris, audiuerit. Plu. Audiuerimus, audiueritis, audiuerint.*

IMPERATIVO.

¶ *Audito. l. audi.* Oye tu. *Audito, Plu. Auditote, audite, audiunto.*

INFI

INFINITIVVM.

¶ *Andire*. Oyr. *Pret. Audiuisse*. Auer oydo. *Fut. Auditurum esse l. auditum ire*. Auer de oyr.

GERVNDIA.

¶ *Audiendi*. De oyr. *Audiendo*. En oyr, o oyendo. *Audiendum*. A oyr.

SVPINA.

¶ *Auditum*. A oyr. *Auditu*. De ser oydo.

PARTICIPIA.

1. ¶ *Audiens*. El qoe oye, o oyendo.
2. ¶ *Auditurus.a.um*. El que a de oyr.

PASSIVA VOCE PRESENS.

1. ¶ *Audior*. Yo soy oydo. *Audiris.l.audire, auditur. Plu. Audimur, audimini, audsuntur*.
2. ¶ *Audiar*. Yo sea oydo. *Audiaris.l.audiare, audiatur. Plu. Audiamur, audiamini, audiantur*.

IMPERF.

1. ¶ *Audiebar*. Yo era oydo. *Audiebaris.l audiebare audiebatur. Plu. Audiebamur, audiebamini, audiebantur*.
2. ¶ *Audirer*. Yo fuera, seria, y fuesse oydo. *Audireris.l.audirere, audiretur. Plu. Audiremur, audiremini, audirentur*.

PERFECT.

1. ¶ *Auditus.a.um.sum.l.fui*. Yo fuy, e, y oue sido oydo. *Es. l.fuisti.est.l fuit. Plu.sumus.l.fuimus, estis.l.fuistis, sunt fuerunt.l.fuere*.

¶ Audi-

2. ¶ *Auditus.a.um.sim.l.fuerim.* Yo aya sido oyd[o]
sis.l.fueris.sit l.fuerit.Plu.simus.l.fuerimus.sitis,
fueritis sint.l.fuerint.

PLVSQVAM PERF.

1. ¶ *Auditus.a.um Eram.l fueram.* Yo auia sido o[y]do.*Eras.l.fueras.erat l fuerat.Plu.eramus.l fuer[a]mus,eratis l.fueratis,erant.l fuerant.*

2. ¶ *Auditus.a.um.essem.l fuissem.* Yo vuiera y oui[es]se sido oydo. *Esses.l fuesses.esset.l.fuisset. Plu.esse[]mus.l.fuissemus essetis.l.fuissetis,essent.l.fuissent.*

FVTVRVM.

1. ¶ *Audiar.* Yo sere oydo. *Audieris.l.audiere,au[]dietur.Plu.audiemur,audiemini,audientur.*

2. ¶ *Auditus a.um.ero l.fuero,* Yo sere,fuere ouie[]re, y abre sido oydo. *Eris.l. fueris , erit.l.fuerit Plu.erimus.l fuerimus,eritis l fueritis,erunt.l fuerint.*

IMPERATIVVM.

2. ¶ *Auditor. l. audiere.* Se tu oydo. *Auditor.* Se[a] aquel oydo.*Plu.audimini.l.audiminor , audiun[]tor.*

INFINITIVVM.

¶ *Audiri.* Ser oydo. *Pret.auditum. am.um , Esse.l. fuisse.* Auer sido oydo.*Fut. Audiendum esse. l.au[]ditum iri.* Auer de ser oydo.

PARTICIPIA.

1. ¶ *Auditus.a.um.* Lo que es oydo.
2. ¶ *Audiendus.a.um.*Lo que ha de ser oydo.

QVAE-

QVAEDAM VERBA IRREGVlaria, & defectiua.

PResens Primum. *Fero, fers, fert.* Plur. *Ferimus, fertis, ferunt* Imp. ferrem. ferres &c. inf. ferre.
¶ Imperatiuo. *Fer. l. ferto, ferte. l. fertote.*
¶ Passiua. *Feror, ferris. l. ferre, cetera omnia, vt lego. is.*
¶ *Volo. uis, uult. Plu. volumus, vultis, volunt.*
¶ *Secūd. pres. velim, velis, velit. Plu. velimus, velitis, velint.* ¶ *Secun. imperf. vellem, velles. vellet, vellemus, velletis, vellent.* ¶ *Infinitiuum. velle, querer.*
¶ *Imperatiuo caret, sed sunt ab eo composita nolo habet noli, nolite, nolito nolitote. Cetera tēpora, vt lego. is.*

VERBA DEFECTIVA.

¶ E*do, es, est, edimus, editis, edunt,* Por comer.
¶ *Secun. imperf. Essem. esses, esset, Plu. essemus, essetis, essent,* ¶ I*mperatiuum, es. l. esto estote.* ¶ *Infini. esse.*
¶ *Estur primum presens vocis passiua, qua deficiunt supplentur à verbo edo, edis.*
¶ *Forem, fores, foret, forent, fore, pro, essem, esses, esset, essent. esse.*
¶ *Aio, ais, ait, aiunt, presens.* ¶ A*iebam &c.*
¶ A*iam, aias, aiat, primum futurum.* ¶ I*mperat. ai.*
¶ *Aiens. particip.*
¶ I*nquio. l. inquā, inquis, inquit, inquiunt, primo pres.*
¶ P*erf. pri. inquisti.* ¶ I*mperatiu. inque. in alijs deficit.*

¶ *Quæso, quæsumus, in primo presenti.*

¶ *Infit, pro incipit. l. inquit.* ¶ *Ouat, in primo presenti.*

¶ *Faxo, faxas, faxit, faximus, faxitis, faxint, in primo futuro tantum.*

¶ *Ausim, in prima persona primi presentis.*

¶ *Cedo, pro da. l. dic, cedite, pro date. l. dicite.*

¶ *Salue, saluete, saluere.* ¶ *Aue, auete, auere.*

¶ *Odi, noui, cœpi, memini. in preterito et in ab eo formatis inueniuntur, dat memento, mementote.*

DE PARTIBVS ORATIONIS.

P*Artes orationis octo sunt.* Nomen, pronomen, verbum, participium præpositio aduerbium, interiectio, coniuntio.

¶ *Nomen est*, quod declinatur per casus, & non significat cum tempore. vt hæc musa, æ.

¶ *Pronomen est* quod ponitur loco nominis proprij vt ego, tu, ille, & sunt quindecim tantum.

¶ *Verbum est* quod declinatur per tempora sine casu, vt amo, as.

¶ *Participiũ est*, quod declinatur per casus cũ tẽpore, & diriuatur à verbo semper, vt amãs, amatus

¶ *Præpositio est* quæ ponitur nomini per appositionẽ & alijs etiã partibus per cõpositionem, vt adeo ad Deum.

¶ *Aduerbiũ est* vox expers numeri, quæ alijs partibus sicut adiectiuum iungitur, vt valde amat, satis doctus.

¶ *Interiectio est*, quæ aliquem mentis affectum significat,

ficat, vt hei mihi, heu me.

¶ *Coniunctio est*, quæ diuersas partes orationis con iungit, vt Pompeius, & Cæsar amat, & docet.

¶ *Præpositiones accusatiui sunt.* Ad, apud, ante, aduersus, aduersum, cis, citra, circũ, circa, circiter, contra, erga, extra, inter, intra, infra, iuxta, ob, pone, per, propter, prope, propius, proximè, pridie, postridie, post, præter, penes, supra, secundũ, secus, trans, vsq;, vltra, versus, versum.

¶ Præpositiones ablatiui, à, ab, abs, absq;, cum, corã clam, de, e, ex, pro, præ, procul, palam, sine, tenus, quæ aliquando genitiuo iungitur.

¶ Præpositiones accusatiuo.l. ablatiuo deseruientes sunt, in, sub, super, & subter.

¶ Præpositiones quæ in compositione tantum reperiuntur sunt, an, con, dis, di, re, se.

¶ Coniugationes verborum quatuor sunt, prima habet, à, longam in infinitiuo, vt amare, secunda è, longam vt docere. Tertia, è, breuẽ, vt legere, quarta i. longam, vt audire.

¶ Personæ sunt tres. Prima vt ego amo, secunda vt tu amas. Tertia, vt ille amat.

¶ Omnis nominatiuus est tertiæ personæ, preterquàm ego, quod est primæ, & tu, quod est secundæ.

¶ Omnia verba sunt actiua, aut passiua, ex his quædam dicũtur neutra, communia, & deponentia, propter constructionum varietatem.

ANNOTATIONES IN DECLInationes. Prima Declinatio.

PRima declinatio mittit datiuum in,is,vt musis, pauca nomina mittunt in,abus, scilicet, equa, nata, filia, liberta, mula, & dea.

SECVNDA DECLINATIO.

NOmina finita in,us, dāt vocatiuum in,e,vt dominus, ò,domine, excipe, ò,fili, o fluuius, ò Deus. ❡ Si nomina sunt propria virorum in, ius,us,rapta pone vocatiuum, vt Virgilius, ò, Virgili. ❡ Si nominatiuus fit in.r. similem habet vocatiuum,vt ager,ò ager,vir viri,ò,vir.

TERTIA DECLINATIO.

De Accusatiuo.

NOmina fœmenina tertiæ declinationis, finita in, is, quæ non crescunt in Genitiuo, dant Accusatiuum in, em.l.in.im.vt pestis, febris, turris. Sed in,im, tantum mittunt hæc, sitis, tussis, vis, buris & peluis. Et græca habentia Genitiuum similem Nominatiuo. vt Tigris, Tigrim. Ararim, Caspim, quæ omnia faciunt etiam & in, in, vt Tigrin, Ararin.

DE ABLATIVIS

OMnia nomina, quæ dant accusatiuum in, em l.in, im, habent ablatiuum in e.l.in.i.vt supra.

❡No-

¶ Nomina neutra finita in,e,al.l.ar,habent abla
iuum in,i,vt cubile à cubili,animal,animali. Exci
pe far.nectar,iubar,& hepar quæ mittunt in,e.

¶ Nomina etiam mensium faciunt in,i, vt Sep-
tembri,Octobri.

¶ Nomina finita in, as,gentilia faciunt etiã,in,i,
vt Harpinas,Casinas,ab Harpinati, Casinati.

¶ Amnis,ignis,postis,vectis,rus,anguis,vnguis,
imber & suppellex dant in, e.l.in,i, Ablatiuum,his
adde verbalia in trix.vt victrix,vltrix, adde etiam
adiectiua vt prudens, tis, breuior & breuius. No-
men autem adiectiuum habens, e, in nominatiuo
vt breuis & breue,acer,acris & acre mittunt abla-
tiuum in,i,vt à breui,acri.

GENITIVVS PLVRALIS.

GEnitiuus pluralis dat,um vt Sermonum. Ex-
cipe tamen hæc,quædant,ium,scilicet imber,
vter,caro,linther,& nomina,quæ inplurali fa
ciunt, ià,vt altária altariũ, sedilia. Et nomina etiá
finita in,es,& in,is, quæ non crescunt in Genitiuo,
vt testis vulpes,excipe panis,iuuenis,& canis,quæ
dant,um.

¶ Omnia monosyllaba,quæ plurima sunt,dant,
ium , vt ars , pars , gens,excipe decem & septem,
quædant, um,scilicet,dux,nux,grus,frux,ren,fur,
flos,mos,Tros,grex,lex,rex,vox,laus, pes, prex,
& bo.,bubus,& bobus dat in datiuo.

¶ Nomina græca neutrius generis in plurali finita in.a. mittunt datiuos & ablatiuos plurales similes genitiuo singulari, vt emblema, tis, datiuo emblematis.l.emblematibus, torcular, neuma, datiuo neumatis.l.neumatibus.

DE ANOMALIS.

A*Nomalum nomen est*,quod mutat genus,aut declinationem. Vt Gargarus, i, Gargara, orum. Auernus.i.auerna, orum, pileus,i, pilea,orum.Baltheus,i,balthea,orum,sibilus,i,sibila,orum,locus,i,loca,orum.l.loci,orum, iocus, i, ioca, orum.l.ioci, orum, iussus,vs, iussa, orum.

¶ *Fæmenina in neutra*,pascua,æ,pascua,orũ,carbasus,i,carbasa,orum Pergamus,i,pergama, orũ, supellex,supellectilis:supelectilia,ium.

¶ *Neutra in masculina*, Frenum,i,freni orum.l. frena,orum,cœlum.i.cœli,orum,rastrum,i,rastri, orum.

¶ *Neutra in fæmenina*, Delitium,ij,delitiæ,arum epulum,i,epulæ,arum.

¶ *Quædam carent numero plurali*, Vt pontus,i, sanguis,nis,luctum,i,Alia carent numero singulari vt liberi,orum,superi,orum,penates,tum.

DE

DE DEFECTIVIS.

NOmen defectiuum est, quod deficit aliquibus casibus, aut altero numero, vt os, oris, ius, iuris, rus, ruris, æs, æris, mare, is, & nomina quintæ declinationis, genitiuo, datiuo, & ablatiuo numeri pluralis carent, excipe dies diei, & res, rei, & spes, spei, opis, opem, ab ope, vis, vim, ò, vis, à, vi, integrum est in plurali. Suppetiæ, & suppetias, nominatiuum, & accusatiuum habent. Infitias, accusatiuus est pluralis. Natu, diu, noctu, sponte, impete, & obijce, ablatiuum singularem tantum habēt. Satias. l. faties, nominatiuum tantum singularem habet. Presto, nominatiuum vtriusq; numeri tantum habet, fors, ò fors, à forte, tabi, à tabo, genitiuum, & ablatiuum habent tantundem, & tantidem nominatiuum, genitiuum & accusatiuum singularem habent, ò macte, ò, macti vocatiuum tamen habet.

DE GENERE NOMINIS.

N*OMEN est duplex* proprium aut appellatiuum, nomen proprium, si est rei animatæ, cuius generis sit, ex significatione, & non ex terminatione cognoscitur, vt Anchises, Andreas, Anna, leo, vrsa. *Si verò est rei* inanimatæ, ex terminatione cognoscitur cuius generis est, vt paries albus, marmor solidum.

¶ *Nomen* appellatiuum est, quod adiunctum nomini proprio significat aliquod accidens in eo, vt magister, præsul, bonus, malus, paries altus, animal cocles, & sic omne nomen appellatiuum aut est adiectiuum, aut ponitur adiectiuè, & erit eius generis cuius fuerit nomen proprium cui adhæret, vt vir diues, fœmina diues, regnum diues, hoc habe mãcipium itineris ducem. Virg. vos coryli testes, & flumina nymphis, vbi dixit flumina testes. *Paulus* cœlum est mihi testis. *Liuius*. Et exercitus inimica regna vitauit, & amicum littus petijt.

¶ Quando in appellatiuis deest neutra terminatio, masculina terminatio deseruit neutræ, vt hoc animal est mihi degendæ vitæ magister.

FOE-

FOEMINA masq; genus, nullo monstrante, reponunt.

¶ Hæc aliquando secuntur regulas terminationis.

Menses, mons, fluuius, cum uentis, mascula sunto,
Insula, & arbor, habent hæc, nauis, cũ vrbe, poœma.
Hic rubus, & dumus, oleaster, hic, & hoc Anxur.
Neutra siler, robur, suber, acer.
Non variata fiant neutra. ¶ *Et pro nomine sumptũ.*

DE GENERE DVBIO.

Margo, cupido, dies, finis, corbis, puluere, silex.
Clune, canale, penus, grossus, stirps, forcipe, torquis.
Linther, adeps, cortex, rudẽs, specus, pumex, & onyx scrobs, calx pedis.

REGVLE TERMINATIONIS.

¶ *A, sit fœmineum, adria mas, planeta, cometa.*
¶ *A, terna neutrum, & pascha.æ.*
¶ *Neutrum nomen in.e.* ¶ *Muliebria sint tibi græca*
¶ *O. maribus iungas, hæc talio, caroq;, portio.*
¶ *Et verbale in, io, habet hæc.* ¶ *Adiungito, do, go,*
¶ *Mascula, cudo, ligo, harpago, vdo, cardinis, ordo.*
¶ *C.T.L. neutrum, sal hic, & hoc, solq; virile.*
¶ *Vm, tibi sit neutrum.* ¶ *Et, on, variante secunda*

u. ¶ N. mas, hoc inguē, & vnguē. ¶ Men, hoc, hæc sin
don, & icon

ar. er. ¶ Ar, neutrū. ¶ Er, mas, hoc laser, & piper, iter.
cer, siser. ¶ Et terna, in, ber, ver, sed masculus imbe

or. ¶ Or, mas, hæc arbor, neutrū, cor, marmor, & æquo

ur. ¶ Vr, neutrum, hic furfur.

as. ¶ As, es, is, muliebre, ¶ as, sit cum prole virile.

hoc vas, hic adamas, meridies, pes. ¶ Tis, quoq; crescē
hæc seges, teges, & quies.

Hic cucumis, cassis, fasce, ensis, piscis, & axis,
Callis, caulis, collis, mensis, cū vecte, lapis, & vngu
Follis, fustis, vomis, vermis, aqualis, sanguine, torr
Pollis, postis, orbis, retis. ¶ Maribus finita, nis, adde

os. ¶ Os, mas, hæc dos, cos, neutrū, os, oris, & ossis.

us. ¶ Vs, maribus iungas, seu quartæ, siue secundæ.
Hæc humus, & aluus, vanus, domus, & colus, idu
Portibus, ficus, tribus, eremus, acusq;, manusq;.
Hoc virus, hic, & hoc vulgus, pelagusq; feruntur
Et fere, quæ ex grecis, os, in, vs, vertere latini.

¶ Vs, ternæ neutrū, & es, ¶ Hæc dāt per, vtis, &, vd

s. ¶ Hæc. s.

¶ Hic mōs, fons, dēs, pōs. Et græca, vt hydrops, seps

x. ¶ X. da fœmineum (hic grex) monosyllabon omn

ax. ¶ Ax, ex, da maribꝰ, hæc fornax, vibice, suppelle
smilax, forfex, imbrex, carex, stringe, phalāge, cœlo
¶ Ix, hæc, hic phœnix, spadix, varix, calice, masti
& fornix.

D

DE EPICOENIS.

NOmina animalium, Quæ ſub eadem terminatione marem, & fœminam ſignificãt, epicœna dicũtur, quæ dum epicœna ſunt, ſecuntur regulas terminationis. Quando verò cuius ſint generis liquet, tunc dicimus anſer fœta, Elephantus grauida. Epicœna vero, quæ neutræ ſunt terminationis, vt ſus, vultur, maſculino dentur.

HAEC AMBIGVE PROFERVNTVR.

¶ *Hic, & hæc anguis, aies, grus, ſerpens, dama, palũbes.*
Talpa, linx, bubo, hic canis, hæc tamen halex.

NOmina finita in, vm, & nomina indeclinabilia, quicquid ſignificent, exceptis nominibus proprijs virorũ, & fœminarũ, omnia ſunt neutri generis. ¶ *Compoſita* à pes pedis, ſunt maſculina, vt tripus, odis, decapus dis. ¶ Quæ ex Græcis os in, vs vertere latini fere ſunt fœmenina, vt papyrus, i, nardus, ſinodus, Chriſtalus, barbytus, carbaſus, phaſellus, ſmaragdus, paradyſus, athomus, diptõgus &c. ¶ Hic tuber, por cierta fruta, hic ficus, por vna enfermedad, hic & hoc lauer, por el maſtuerço, hic & hæc aluus, por el vientre.

¶ *Sũt quadã* alia nomina, quæ in autoribus alterius generis inueniuntur & quia hoc raro contingit nulla de eis fit mentio.

DE PRAETERITIS.

COmpoſitum, ſimplexq́ modo flectuntur eodem.
Cum geminat ſimplex, compoſto tolle priorem.
Poſco, & diſco tenent, ſto, do, præcurro, repungo.

PRI-

PRIMA CONIVGATIO.

PRæteritum primæ facit, aui, atumq; supinum.
Vi, itum, cubo, domo, crepo, ueto, cum sono, ton
Plico plicui, plicitum, dat & plicaui plicatum.
Neco, aui, atum, necui, nectum compositiua.
Seco secui, sectum, dat frico fricui, frictum.
Dimico, aui, atum, mico micui, absq; supino.

¶ Do, dedi, atq; datum, didi, ditum composita ternæ.
Sto, steti, statum, composita, stiti, itum, & atum.
Poto potum, &, atum, iuuo, iuui, facit adiutum.
Lauo laui, lotum, lautum, olimq; lauatum.
Composita, ui, vtum. Dat nexo nexui, nexum.

SECVNDA CONIVGATIO.

DAnt, ui, &, itum, flexus tibi verba secundi.
Doceo doctum, teneo tentum, frendeo fressum
Misceo mistum torreo, tostum, censeo, censum
Et careo casum, sed frequenter cariturum.
¶ Di, sum, video, sedeo, sed strideo absq; supino.
Mordeo, cum pendeo, tondeo, spondeo, geminabunt.

¶ Dant, si, sum, suadet, ridet, manet, hæret, & ardet.
Mulceo, mulgeo, tergeo, at iubeo iussi, iussum.
Indulgeo indultum, torqueo tortũ. l. torsum, sorbeo,
bui, sorpsi.
Sed vrgeo, fulgeo, turget, alget, si, carentq; supinis.

¶ Xi,

¶ Xi, ctum, lugeo, augeo, sed carent frigeo, luceo.
In, pro, e, pre, cum, maneo, minui, dant absq; supino.
¶ Eui, etum, pleo, vieo, adde deleo, & fleo, neo.
Exoleo, absoleo, sed adoleo mittit adultum.
Cieo ciui, citum, cuius composita quartæ.
¶ Veo, vi, tum, faueo, fautum, caueo cautum.
Et ferueo ferui, siue, bui, conniueo, xi, vi.
Audeo ausus, mœreo mœstus, gaudeóq; gauisus,
Et soleo, solitus, prandeo prandi, & pransus sum.

TERTIA CONIVGATIO.

COmposita à spicio, & lacio, exi, ectū, eddere debēt.
Elicio, elicui, elicitum, rapio dat rapui, raptum.
Meio, minxi, mictum, iacio, & facio, eci, actum.
Capio cepi, captum, cœpi, cœptum, cœpio non est.
Quatio quassi, quassum sed fodio, fodi, fossum.
Pario, peperi, partum, & paritum, cupio, iui, itum.
Fugio fugi, fugitum. Sapio sapui. sapiui, itum.

[u]o. ¶ Verba per, uo, dimissas, ui, vtum, mittere debent.
Sed ruo, itum, habet: vtum, tamen compositiua.
Fluo fluxi, fluxum. Atq; struo, struxi, structum.
[b]o. ¶ Bo, dat, bi, et, itum. Dāt scribo, nuboq;, psi, ptum.
[c]o. ¶ Dico, & duco, xi, ctum, vinco, & ico, ici, ictum.
Parco peperci, parsi, at parsum mitte supino.
¶ Sco, tibi dat, vi, tum, vt cresco, quiesco, suesco.
Agnosco, & cognosco, itū. Sed pasco, pastū habebis.

Compesco,

Compesco, dispesco, ui, disco didici. posco poposci.
Dat conquinisco, conquexi, absq; supino.

do. ¶ Do, tibi dat, di, sum, geminant sed pendo, pepēdi.
Pedo pepedi, peditū, cado cecidi, cædoq; cæcidi,
Tēdo tetēdi, tētū, & tēsū, tūdo tutudi, tusū, & tūsū
N. tamen amittunt tria scindo, findoq;, fundo,
Pando habet passum, datque sido. sedi sessum.
¶ Si, sum, claudo, cedo, cessi, & diuido plaudo.
Vado, ludo, lædo, cudo, rado, rodoq; trudo.

go. ¶ Go, xi, ctū, sed ringo, fingo stringo, pingoq;, pāgo,
Deme supino, n, & pepigi dat quoq; pango.
Figo, & frigo, xū, pūgo, pūxi, & pupugi, punctum.
Tango tetigi, tactum, frango, & ago, egi, actum.
Lego legi, lectum. Dego, & prodigo, egi, nec ultra.
¶ Exi, ectū, intelligo, diligo, & negligo formant.
Si, sum, dāt mergo, cū spargo, vergoq;, tergo,

ho. ¶ Veho, vexi, vectū, traho traxi, tractū habebit:

lo. ¶ Lo, lui, litum, colo, consulo, occulo, ultum,
Excello excellsum.
Pello pepuli, pulsum, percello perculi, ulsiq;, ulsum.
fallo fefelli, falsum, vello, velli, vulsiq;, vulsum.
Sustuli sublatum, tollo, tetuli, dedit olim.
Sallo Salli. salsum, psallo, psalli, caretq; supino.

mo. ¶ Mo, ui, itum.
dāt, psi, ptum, como, cum demo, sumoq;, promo.
emo, emi, emptum, atque premo, pressi, pressum.

Cam

. ¶ Cano, cecini, cantum, cinui, centum, compositiua.
Cerno, creui, cretum, atque sperno spreui, spretum.
Temno tempsi, temptū. dat sterno, straui, statum.
Lino lini, litum, rarò lini, quandoque leui.
pono posui, positū, gigno genui, genitū, sino sini, sitū,
¶ Po, psi, ptū, rūpo, rupi, ruptū, strepo strepui, strepitū
o. ¶ Coquo, coxi, coctum, & linquo liqui, relictum.
¶ Curro cucurri, cursū, verro verri, versiq; versū.
Gero, gessi, gestum, fero tuli, latum, vro vsi, vstum.
sero, seui, satum, compositi magis erui, ertum.
tero triui, tritum, & quaero, quaesiui, quaesitum.
¶ So, dat siui, situm, si, sum, viso, capesso, facesso.
Pinso pinsui, pistum, incesso incessi, carebit.
o. ¶ Cto, xi, xum, necto, & pecto dant quoq;, xui, peto, iui, itum.
Mitto misi missum, sed meto messui, messum.
Verto verti, versum, sterto, stertui, absque supino,
Sisto stiti statum.
. ¶ Viuo. vixi, victum, soluo, & voluo vi, &, vtum.
. ¶ Texo texui, textum, sed nexo nexui, nexum.

QVARTA CONIVGATIO.

ui. itum, quarta, sepelio, singulcioq; vltum.
Sencio sensi, sensum, amicio, iui, amicui, amictum
Aperio, operio, ui, ertum. Sed, eri, comperio, reperio
Si, tū. fulcio, farcio, sarcio, sepio, & haurio, dant quoq;, iui.
Sancio, sanxi sanctum, datq; sanciui. sancitum.
Vincio vinxi, vinctū. Salio salui, & saliui, saltum.
Venio veni, ventum. Dat vaneo vaniui, vanum.

DEFINITIS IN OR.

EX, or, finitis actiuam fingito vocem,
Vt potior, potio, formabitur inde supinum.

EXCEPTIO.

Cōminiscor cōmentus, loquor, & sequor, vtu
Et labor lapsus, quœror, quæstus, vtor & vs
Dat patior passus, adipiscor poscit a deptu
Mortuus à morior, nascor natus, orior, ortus,
His etiam tribus, per iturus, pone futurum,
Dat fateor fassus, ratus a reor, ordior orsus,
Vltus ab vlciscor, nactus, nanciscor adoptat.
Nitor nisus, & nixus, proficiscor pone profectus
Metior mensus, fruitus fruor, obliuiscor oblitus.
Expergiscor experrectus, gradior gressus habeb
Misereor misertus, experior expertus habebit.

CARENTIA PRETERITIS
Et supinis.

QVeso, aueo, ferio, furio, aio, polleo, glisco.
Et in, sco, inceptiuū, q̄bus adde, hisco, fatisc
Reminiscor, vescor, medeor, ringor, liceo
liquor, operior.

CARENTIA SVPINIS.

2. ¶ Æstuo, & strideo, turgeo, luceo, fulget & ac
cō. des.
Cōniueo, frigeo, timeo, cū vrgeo, alget, & are
Flaueo, liueo, paueo, & à nuo nata carēt supin

¶ I

Ingruo,luo,metuo,batuo,cōgruo,reſpuo,pluo.
alluo,lambo, & ſcabo, cōpeſco,diſpeſcoq; diſco.
mbigo,rudo,linguo,tollo,pſallo,cernoq;,linquo
ngo,obedio,inceſſo,ſterto,ſatago, cōquiniſcoq;
dego.
recello,antecello.

GEMINANTIA PRETERITVM.

Oleo,Solui,& ſolitus ſum.*Audeo*,auſi, & auſus ſum.P*randeo*,prandi,& pranſus ſum.P*oto* potaui,& potus ſum,aliquando paſsiue ſumitur. *Iu*-,iuraui,& iuratus ſum.*Nubo* nupſi,& nupta ſum *œno*,aui, & cœnatus ſum. *Fido*,fiſi, & melius fiſus ſum.

¶ *Miſeret*,miſeruit,& miſertū eſt. *Tedet* teduit. ertæſum eſt.*Pudet*,puduit,& puditum eſt. P*iget*, iguit,& pigitum eſt. *Licet*,licuit,& licitum eſt. Li et,libuit,& libitum eſt.T*itubo*,titubaui,& titubaus ſum.*Hæc preterita* aliquando paſsionem ſignificant.

¶ *Compoſita* à plico, ſi cum nomine componātur ant præteritum in,aui,vt duplico, ſupplico , quæ erò cum præpoſitione componuntur dupliciter rè exeunt,vt applico,applicui,&,aui.¶ Quædam iam verba licet rarò variè exeunt. *Sono*,ſonui, & naui. Manc,aura per extremas reſonauit flebile pas.Hort,magna ſonaturum. *Crepo* crepui,diſcre

D po,

po, discrepaui, domo domui, & domaui. Florus, co-
pias eius domauerunt. A *seco* secaui dixit Hora-
tius.

¶ *Sunt quædam* verba composita, quorum sim-
plicia ab vsu recesserunt, & sic in composition
tantummodo reperiuntur, vt *à fendo, dis,* offendo
& defendo, *à pedio is,* impedio, compedio, ex
pedio, *à cuso, as,* accuso, recuso, incuso,
à spicio, conspicio, respicio, despi-
cio, aspicio, *à lacio,* allicio,
elicio, illicio, & alia
quædam pauca.
(.·.)

TRA

TRACTATVS DE FIGVRIS CONstructionis.

TRIPLEX est figura, Dictionis, locutionis, & constructionis.

¶ *Figura dictionis est*, quæ in vna tantum dictione fit, vt, audacter, pro audaciter, dominarier, pro dominari

¶ *Figura locutionis est*, quæ circa loquẽdi modos versatur, vt epotos cados, pro epota vina, ferrum pro ense. ¶ *Figura constructionis est* conformatio quædam orationis remota à communi dicendi ratione, vnde *Figurata* locutio dicitur, vbi est inequalitas vocum, vt populus cantant, pars cessi sunt, *Figuræ autem constructionis sunt septem.*

EVOCATIO.

EVocatio est reductio tertiæ personæ ad primã, vel ad secundam, vt ego Antonius lego, vbi Antonius est tertiæ personæ, & verbũ primæ. Hæc figura fit per omnes casus excepto genitiuo, vt mihi Petro conuenit, te præceptorem decet, ô, vos discipuli, te amico meo vtor familiariter. ¶ *Tribus modis* contingit personã euocantẽ, & euocatã esse diuersi numeri. *Primò* dignitatis, aut Emphasis

causa, vt nos Philippus rex. *Secundo*, cùm euocat[...] carent numero singulari, vt tu es delitiæ patris tu[...] *Tertiò*, cùm nomen est collectiuum, vt nos popu[...]lus sumus, vterq; sunt vulnerati.

APPOSITIO.

APpositio est immediata duorum substantiuor[...] coniunctio eiusdem casus, & numeri, quorun[...] alterum exponit alterum, & debent ad eand[...] rem pertinere propriè, aut per similitudinem, pr[o]priè, vt vrbs Roma, per similitudinem, vt amisi fili[...] baculum senectutis meæ. Vbi filius, & baculus, & [...] diuersissima sunt, tamen per similitudinẽ idem sig[...]nificant, nam patris senectus in filio, ceu in bacul[o] sustentatur.

¶ *Diuersi esse numeri* contingit, quando alterun[...] substantiuorum caret singulari, vt vidi vrbẽ Atth[e]nas. Aut cùm nomen est collectiuum. Virg. igna[...]uum fucos pecus à præsepibus arcent. ¶ Diuer[...] etiam generis esse possunt, vt Renus flumen rapidi[...]simum. Canicula signum cœleste. ¶ *Nota*, ꝙ aliqua[n]do autores in appositione alterum substantiuor[...] in genitiuo collocarunt. Virg. Quis Troiæ nesciat vrbem? Vrbs Romæ. Mensis Maij.

SYLLEPSIS.

¶ *Syllepsis* est diuersarum dictionum sub plural[i] proprietate conceptio, vt ego, & tu legimus.

¶ *Duo*

¶ *Duo nomina* numeri singularis cum copula ef-
ciunt suppositum plurale, vt ego, & tu legimus.
Nomen etiam numeri singularis cum præpositio-
e, cum, efficiũt suppositum plurale. Virg. Remus,
um fratre Quirino iura dabant.

¶ *In hac figura* prima persona concipit secundã
t ego, & tu studemus, & secunda concipit tertiam
t tu, & frater studetis. Genus masculinum conci-
it fœmeninum, vt sponsus, & sponsa sunt formo-
, & fœmeninum neutrum, vt mulieres, & seruitia
alsæ sunt.

¶ *In rebus inanimatis* genus neutrum concipit
masculinum, & fœmeninum, vt virga tua, & bacu-
us tuus ipsa me cõsolata sunt. ¶ *Si res animatæ* sunt
n mistæ inanimatis, conceptio fit in genere neutro
Virgil. equos, bigamq; moderanda tibi relinquo.
¶ *Item genus neutrum* (licet rarò) concipere res ani
matas inuenitur Plinius, polipus, & camaleon gla-
ra sunt. ¶ *Cùm nomina* sunt eiusdem generis, con-
eptio etiam fit in genere neutro. Salustius, ira, &
gritudo per mista sunt. l. permistæ, fames, & pesti
entia timenda sunt. l. timendæ.

ZEVGMA.

¶ *Zeugma* est vnius proprietatis ad diuersas clau-
ulas facta reditio. i. repetitio verbi, participij. l. ad
ectiui, vt erraui ego, & multi. ¶ *Nota*, q̃ in Zeug-
mate proprietas semper debet viciniori responde

 re, vt

re, vt maritus, & vxor est formosa, discipuli, & m
gister legit.

¶ *Tribus modis* potest proprietas remotiori re
pondere supposito. *Primò* quando est in oration
particula similitudinis, vt ego, sicut fœnum aru
Aut comparationis, vt ego melius quam tu, scribo
Aut exceptionis, vt nulla, nisi tu, talem filiū parere

ANTIPTOSIS.

ANtiptosis *est* casus pro casu positio. Virg. vrb
quam statuo, vestra est. Sermonem, quem a
distis, non est meus. ¶ *Fit autem* per omn
casus. *Per nominatiuum*. Plautus id ætatis est pue
pro eius ætatis. Plinius, lib. Sept. Salue primus o
nium parens patriæ appellate, pro prime omniu
Per genitiuum, vt cùm illius diei venit mihi in me
tem pro ille dies. *Per datiuum*, Virg. inferret
Deos Latio, pro in Latium. *Per accusatiuum*, Vir
vrbem, quam statuo vestra est, pro vrbs. Tere
tius, Eunuchum, quem dedisti nobis, quas turb
dedit, pro Eunuchus. *Per vocatiuum*, Persius, sa
3. Censoremq; tuum. L. quod trabeate salutas, p
trabeatus. ¶ *Excusatur* tamen hoc vitium, quia f
tetur, quod casus, pro casu ponitur. Neq; existim
licere tibi pro arbitratu tuo hac vti figura, nisi in
tantum, in quibus possis tuam audaciam excelle
tium virorum autoritate purgare.

SIN

SYNTHESIS.

Synthesis est attributio proprietatis vni. l. pluribus copulatis, non gratia vocis, sed significati. Virgi. pars in frustra secant, ò vere digna hostia, per quem fracta sunt Tartara, vbi relatiuus quem, refert Christum in hostia contentum.

¶ *Fit autem Synthesis tribus modis. Primo* in genere vt Preneste sub ipsa, sup, vrbe. Centauro in magna, sup, naui. *Secum.* in numero. Ouid. in me turba, ruũt vtraq; sunt formosæ. Tert. in genere, & numero simul, vt gens armati, pars mersi sunt.

SYNECDOCHE.

Synedoche est atributio partis ad totum. Virg. nuda genu, hæc pars ponitur in genitiuo, & ablatiuo, & frequẽter (precipuè apud poætas) in accusatiuo, ut horridus barba. l. barbã. Afra genus. l. genere, tremit artus, anxius animi.

¶ *Synedoche est* duplex constructionis, & locutionis, costructionis, vt niger oculos, horridus barbã, *Locutionis*, autem fit quatuor modis. ¶ *Primo* cum ex vno plures intelligimus, vt Romanus prelio victor, pro Romani. Pœnus fugatus est, pro, Pœni.

¶ *Secundo* cũm pars sumitur pro toto, vt mucro, pro gladio, tectum, pro domo. ¶ *Tertio* cũm totũ sumitur pro parte Virg fontẽ, ignẽq; ferebant, pro parte aquæ, & ignis. ¶ *Quar. cũ* materia sumitur ꝑ re, ex, ea, confecta, vt ferrũ ꝑ ense, pinus pro naui.

TRACTATVS DE verbis.

GEnera verborum quinq; sunt, actiuum, passiuum, neutrum, commune, & deponens.

¶ *Verbum actiuum* desinit in, o, & habet passiuam in, or, vt amo, as, amor, amaris.

¶ *Verbum passiuum* desinit in, or, & habet actiuam in, o, vt amor, aris, amo, as.

¶ *Verbum neutrum* desinit in, o, & non habet passiuam in, or, vt seruio, placeo.

¶ *Verbum deponens* desinit in, or, habet vocem passiuam, & significationem actiuam, vt loquor, eris, sequor, eris.

¶ *Verbum commune* desinit in, or, & habet actiuam, & passiuam significationem, vt ego amplector te, tu amplecteris à me.

¶ *De verborum* constructione per species nihil agimus, eò quod eiusdem verbi variæ soleant esse constructiones, contingit enim idem verbum fere per omnes speties indiferenter trahi, vt induo vestem, induo mihi vestem, induo me vestem. l. veste. l. cum veste, & sic passim dè alijs, quæ aliter, quàm ex assidua autorum lectione satis percipi minimè possunt.

DE

DE VERBIS ACTIVIS

OMne *verbum actiuum* exigit ante se nominatiuum expressum.l.sub intellectũ.l. aliquid loco nominatiui,pro persona agenti, & post se accusatiuum pro persona patienti, post quem regit & alios casus,pro vt est cuiusq; verbi natura.

¶ *Nullum* est verbum actiuum,quod non posit esse absolutum,si post se cum nullo casu construatur,vt ego amo. *Transitiuum est*, cùm post se habet casum,vt ego amo Deum.

¶ *Verba implendi*, & euacuandi sic construuntur,impleui granarium frumenti.l. frumento.l. dè frumento, euacuaui hidriam aquæ. l. aqua. l. de aqua.

¶ *Verba accusandi*, & damnandi, cum contrarijs eodem modo construantur, vt accuso.l. deffendo te furti.l.furto.l.de furto, damno, punio, plecto, mulcto, arguo, libero &c. ¶ *Sunt tamen* quædam nomina,quæ cum huiusmodi verbis, in ablatiuo tã cum ponũtur cum præpositione.l.sine ea,quæ sunt altero, ambobus, neutro,vtro, vtroq;,alterutro, alio,nullo,omni,item superlatiua,& comparatiua vt maximo,grauiori &c. vt taxo Petrum furti, & sacrilegij,& altero.l.dè altero,non alterius.

¶ *In huiusmodi verbis* franguntur illæ regulæ grãmaticæ,scilicet, per quem percunctaris casum,per eundem & respondere teneris,vt accusas hũc fur-

ti? An sacrilegij? Resp. alio eum accuso potest hoc fieri, quia ab eodem reguntur verbo.

¶ *Item, coniunctio* copulatiua eadem ratione dissimiles iungit casus, vt accuso te furti, & sacrilegio.

DE VERBIS PRAETII.

P*Ratium expressum*. l. subintellectum ponitur in ablatiuo, vt hoc pallium stat mihi decem argenteis Vir. vendidit hic auro patriã. Liuius, multo sanguine, ac vulneribus ea Pœnis victoria stetit hoc palliũ stat mihi multo, sup. prætio, paruo emisti, & magno vendidisti *Rarissimè* inuenies prætium cum præpositione vt illud, Suetonij in Augusto adoptauit domi per assem, & libram emptos. Sanctus Hieronymus, puellam vendiderunt pro vino.

¶ *Excipiuntur* ab hac regula (scilicet, quod prætium ponatur in ablatiuo) hi genitiui, tanti, quanti cum compositis, & pluris, & minoris, vt res tāti valet, quanti vendi potest. Hi genitiui ponuntur substantiuè, atq; ita si illis adiungas substantiuum, orationem conuertes in ablatiuum, non enim dices quanti pretij emisti librum? Sed quanto prætio, l. quanti.

¶ *Sunt postremo* tria comparatiua, quæ neq; in genitiuo, neq; in ablatiuo cum verbis prætij ponuntur, sed loco eorũ aduerbia ex illis facta sunt ponenda, quæ sunt, carius, vilius, & peius, vt carius, & vilius emi, non cariori.

¶ *Verb*

¶ *Verba autem*, quibus non prætium, sed estimatio tantum significatur construuntur, cum huiusmodi genitiuis, tanti, quanti, cum compositis, pluris, minoris, magni, maximi, parui, pili, huius, minimi, multi, plurimi, nauci, flocci, terũtij, nihili, æqui. vt minoris te facio, quam tu me.

¶ *Quæ secuntur verba*, cum contrarijs duos accusatiuos habent, vnum rei, & alterum personæ. *Primum*, verba docendi, vt doceo, erudio, instruo, instituo, vt erudio te literas. l. literis, doceo te grammaticam l. grammatica. *Verba monendi*, vt admoneo te bonos mores. l. bonorũ morum. *Item verba* petendi, vt flagito, peto, rogo, oro, postulo, posco, &c. Vt interrogo te res gestas. l. à te. *Item verba* vestiendi, vt vestio, induo, calcio, cingo, nudo, exuo, spolio, excalcio &c. Vt induo te vestem. l. veste.

DE PASSIVIS.

V*Erbum passiuum* exigit ante se nominatiuum personæ patientis. l. aliquid loco nominatiui, post se verò ablatiuum personæ agentis cum præpositione, a. l. ab, vel datiuum: vt Deus àmatur à me. l. mihi. *Dixi poni* aliquid loco nominatiui, vt Virg. cur dextram iungere dextræ non datur.

¶ *Persona agens* per passiuam, quando non est personæ, sed rei, ponitur in ablatiuo sine præpositione, vt animus fractus voluptate, frangitur nauis fluctibus.

¶ Aliquan-

¶ *Aliquando etiam* persona agens ponitur in accusatiuo cum præpositione per, apud, inter. Cice pro Planco, optimus ille vir ab improbis expulsu est, sed per bonos restitutus. Tacius libr. pri. Augu stus apud prudentes varie extollebatur. i. à prudentibus.

¶ *Cum vertimus* verbum actiuum in passiuum ille casus, cum quo uerbum construitur post accusatiuum principalem, non mutatur, vt doceo te literas, tu doceris à me literas, accuso te furti, tu accusaris à me furti.

¶ *Mutuo tibi peccunias*, delecto te cantando, & alia quædam verba, verti per passiuam nequeunt quia in voce passiua fiunt deponentia, vt mutuor delector.

¶ *Verba actiua transitiua* aliquando carent passiuis, vt facio, volo, audeo.

¶ *Sunt quædam verba* actiua, quæ videntur pro passiuis poni. Virg. ingeminant Austri, pro ingeminantur, idem, & iam nox humida cœlo præcipitat, pro præcipitatur, sed melius dicitur, q in his orationibus per Eclypsin de est accusatiuus se, vt iam nox hu mida cœlo præcipitat, sup. se.

¶ *Verbum passiuum* quinq; modis regit accusatiuum. ¶ *Primo*, quando verbum passiuum ponitur pro actiuo Plautus, ita me amabitur Deus. Et sæpe inuenitur palpatur, pro palpat, bellantur, pro, bellant &c. ¶ Secundo per Methaphoram. Horat

nunc

nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa mouetur. i. quodam motu imitatur. ¶ Tertio, ratione prepositionis, cum qua verbum componitur, vt traijcior flumen, transmittor mare. i. trans flumen, & trans mare. Quarto, per synecdochen. Virg. expleri mentem nequit, idem. 5. tum vero in curas animum deducitur omnes. ¶ Quinto, quando descendit à verbis, quæ duos accusatiuos habent, vt doceo te literas, tu doceris à me literas.

¶ *Cum verbis iubendi*, persuadendi, fœnerandi, & mutuandi, datiuus per passiuam frequenter vertitur in nominatiuum, vt iubeo tibi hoc, tu iuberis à me hoc, persuasi hoc ciuibus, ciues persuasi sunt à me.

¶ *Verbum reciprocum passiuum* inter duos nominatiuos ad eandem rem pertinentes positum, cum præcedenti fere conuenit, Gelius, præda dicitur corpora rerum, quæ in bello captæ sunt. Hæc vrbs vocatur Atthenæ. Si tamen vterq; nominatiuus præcedit, cũ viciniori concordat, vt hæc vrbs Atthenæ vocant.

Si tamen hi nominatiui non sunt eiusdem naturæ, licet ambo præcedant, verbum conuenit cum eo, qui erit propinquior in ordine constructionis, vt Cicero Romana Musa dictus est. i dictus est Romana Musa. Iustinus libr. Primo agens de regina, it, puer credita est.

¶ *Videor, eris*, cum significat intueor, verbum passiuum

rium est, vt paries videtur à me. Si autem ad interiora refertur, deponens est, & tunc loquimur cũ datiuo, mihi, tibi, sibi, vt videor mihi sapiens, videor vobis sapiens, non dices, videtur mihi, quod sim sapiens, quia hic sermo rusticanus est.

NOTA, DE NOMINE.

Quatuor *modis* rogare solemus dè nomine proprio, & totidem respondere. ¶ *Primo* interrogamus sic, qui vocaris? Res. vocor Petrus, ne dicas, quomodo vocaris? ¶ *Secundo dicimus* quod tibi nomen est? Res. est mihi nomen Petrus. l. Petri. l. Petro in datiuo Virg. cui nunc cognomen Iulo. ¶ *Tertio rogamus* sic, quod nomen habes? Res. habeo nomen Petrus. l. Petri. l. Petrum, dè nominatiuo. Ouidius, prim. Meth. Lacthea nomẽ habet ¶ *Quarto dic*, quo nomine appellaris? Res. appellor nomine Petrus. Petri. l. Petro, in ablatiuo, q tibi nomen sacerdos indidit in bapstismo? Resp. indidit mihi. l. imposuit nomen Petrus, Petri, Petro l. Petrum.

DE VERBIS NEVTRIS.

Verbum *neutrum* desinit in, o, & post se non habet accusatiuum personæ patientis, vt careo desipio, pareo. ¶ Quinquè autẽ modis potest regere accusatiuum. ¶ *Primo*, quando accusatiuus significat rem verbi, vt viuo vitam, seruio seruitutem. accusatiuum loci, vt eo Roman.

¶ *Secund*

¶ *Secundo per Methaphoram*, quando verba neutra ponuntur pro actiuis, vt viuo regem.i.viuendo imitor regem Virg. Corydon ardebat Alexim. i.ardenter amabat. Et exultauit lingua mea iustitiã tuam.i cum exultatione cantauit.

¶ *Tertio cùm præpositio* detrahitur casui, & adhæret verbo vt inuado vrbem. Liuius, timor deinde patres inuasit. ¶ *Quarto Per Synecdochen*, vt tremit artus. ¶ *Quinto Per Antiphtosin*.i.cùm casus, pro casu ponitur. Plautus, id, quod amo, careo, pro, eo, quod amo.

¶ *Verba neutra*, & si actiuæ sunt significationis, verti per pasſiuam nequeunt, tum quia carent voce pasſiua, tum etiam quia carent accuſatiuo, qui per pasſiuam ſit ſuppoſitum verbi, vertuntur tamen eleganter per verbum impersonale, manente eadem actiua ſignificatione, vt Christiani ſeruiunt Deo ſeruitur Deo à Christianis. Hoc fit, cum verba ſunt abſoluta, ſeu datiuum regentia.

¶ *Verba neutra*, quæ cognatæ ſignificationis accuſatiuum recipiunt, poſſunt verti per pasſiuã. Ouid. vixi bis centum, iam tertia viuitur ætas, peccatum peccatur à me. Sed hoc fit in tertijs tantũ perſonis.

¶ *Multa verba neutra* ſunt pasſiuæ ſignificationis vt frigeo, caleſco &c. Quinq; autẽ ex eis habent & cõſtructionẽ pasſiuã ſcilicet, exulo, as, por ſer deſterrado vt homicidæ exulãt à iudice vapulo, as, por ſer açotado, vt diſcipuli vapulãt à magiſtro, veneo, is

por ſer

por ser vendido. Vt serui veneunt à mangone. Fio fis. Por ser hecho. Vt templum fit ab architecto. Liceo, es, por ser puesto en precio, o, almoneda. Vt hic liber licet à me, Yo aprecio este libro. Liceor, eris, deponens, por pujar, vt enseruos, en vestes, eia liecemini.

¶ *Verbum neutrum* compositione fit aliquando actiuum, vt à venio, is, inuenio, is, & inuenior, iris, ab eo, is, prætereo, is, prætereor, iris.

¶ *Verba actiua* aliquando constructione fiunt neutra, vt consulo tibi, abstineo irarum.

SVM ES, FVI,

HOc *verbum* dicitur substantiuum, quia significat substantiam rei sine actione, aut passione, vt sum homo, & varie construitur.

¶ *Primo* inter duos nominatiuos, vt Deus est summum bonum. *Cum genitiuo* construitur tribus modis. A*ut* ex vi possessionis, vt hæc herba est suauissimi odoris. *Aut* ex vi æstimationis, vt pluris est tibi pecunia, quam virtus. A*ut* quando significat ad aliquid pertinere, vt regum est rempublicam prouide gubernare,

¶ C*um datiuo*, ut est mihi sæuerissima nouerca, aliquando, & eleganter geminato datiuo, vt hoc est mihi lucro, hoc est tibi honori. ¶ C*um accusatiuo* construi propriè non potest, impropriè autē duobus modis. *Primo*, quando accipitur pro, edo, Virg. est mo-

eſt mollis flama medulas. *Secundo quando eſt accuſatiuus* temporis.l. menſuræ,vt fui apud regem decem dies,hæc domus eſt alta decem cubitos.

¶ *Compoſita à ſum,es,fui*,vndecim ſunt,continenturq; in hac dictione adipos. Omnia poſſunt cum datiuo cõſtrui,vt adſum tibi,præter poſſum,quod accuſatiuum habet,vt omnia poſſumus in Deo.

¶ *Tria tantum compoſita* habent participium præſentis,ſcilicet,abſum abſens.Præſum,præſens, & poſſum potens.

NOMEN OPVS.

HOc nomen opus aut eſt ſubſtantiuum ,aut adiectiuum. *Adiectiuum eſt* cum ponitur in eodem caſu cum ſubſtantiuo,vt dux nobis opus eſt, cum autem ponitur in alio caſu , eſt ſubſtantiuum vt opus eſt artis.

¶ *Cum eſt ſubſtantiuum* capitur pro ipſa neceſsitate,& iungitur tribus caſibus , genitiuo, accuſatiuo,& ablatiuo,ſemper autem indeclinabiliter , vt opus eſt mihi huius rei.l.hanc rem.l. hac re. Ouid. hic erit artis opus. Plaut. puero opus eſt cibum. Cic.opus eſt hic tuo ingenio. ¶ *Cum eſt adiectiuum*, capitur pro neceſſarius.a.um.& in duobus tantum caſibus reperitur in nominatiuo , & accuſatiuo cũ infinitiuo.Cic.dux,& autor nobis opus eſt , de accuſatiuo idem,dices mihi numos opus eſſe.i.neceſſarios.

 ¶ *Iun-*

¶ *Iungitur etiam infinitiuo*, vt opus est dicere, n
dicendi. ¶ *Item iungitur* participio pro infinitiuo
sito, vt opus est maturato.i.maturare. Opus est
cto.i.facere.

¶ *Opus*, cum adiectiuè sumitur non admittit
cum adiectiuum, sed per aduerbia loquemur, n
enim dices magnum opus est mihi auxilium tuu
Sed maxime opus est.l peropus est.

¶ *Item hoc nomen opus* cùm iungitur huic ver
habeo, es, vult eosdem casus, quos cum verbo su
stantiuo, vt habeo opus cibi, cibum.l. cibo in ab
tiuo, sed elegantius fit cum sum, es, fui.

DE VERBIS COMMVNIBVS.

HÆC *verba ideo communia dicuntur*, q h
bent significationem, & constructioné, v
borum actiuorum, & passiuorum. ¶ Insi
fication actiua habent accusatiuum m
actiuorum, vt veneror Deum. Insignificatione
siua construuntur more passiuorum, vt Deus ve
ratur à me. ¶ *Verba communia* octo sunt, comp
ctor, amplector, osculor, criminor, experior, ve
ror, interpretor, & largior, iris.

EST, INTEREST ET, REFERT.

HOC *verbum est*, cum significat ad aliquid per
nere, construitur, cum genitiuo.l.nomine p
sessiuo genitiui vim habenti, vt regis est pr
dè gubernare, & tuum est humiliter obedire.

¶ *Interest, & refert* personalia sunt, supposit
hu

huius verbi, refert, est illud nomē res, cum quo verbum componitur, & illa pronomina, mea, tua, sua, nostra, vestra, & cuia, quæ cum hoc verbo construūtur, conueniunt cum substantiuo res, vt mea refert legere.i.mea res fert legere, hoc est postulat, tua refert audire.i.tua res fert audire.

¶ *Interest componitur* à præpositione inter, & est. Suppositum est infinitiuus l.subsequens oratio. Et præpositio inter postulat casum subintellectum, sup, officia. Vt mea interest legere.i.inter mea officia est legere. Vestra interest audire.i. inter vestra officia est audire. Hoc est, officij mei est legere; & vestri audire.

¶ *Post mea tua, sua, nostra, vestra*, sequitur sæpius genitiuus possessionis, & regitur à nomine res expresso in verbo refert et ab officio subintellecto in verbo interest, vt tua præceptoris refert legere. i.res tua præceptoris fert legere, & mea discipuli audire. Et non dicimus tui præceptoris, & mei discipuli, quia mei, tui, sui, nostri, vestri, passionem significant, & hic actione opus est.

¶ *ꝙ mea, tua, sua, &c.* possint recipere post se genitiuos nominis substātiui, multa sunt exēpla. Cic. tua hominis nobilis intererat sic facere. Pli. post tuū iuditium viri eruditissimi quid est residuum?

¶ *Possumus etiā dicere* per circūloquiū, mea præceptoris, & mea, qui sum præceptor refert legere, & tua discipuli.l.tua, qui es discipulus audire.

¶ *His nominibus* nostra, vestra, debent correspõ-
dere genitiui numeri pluralis, vt nostra omniũ
refert, vestra ipsorum interest. Sed quia vnus, a, ũ
& solus, a, um. Genitiuis pluralibus carent, in sing-
lari dicimus, mea vnius refert. Sed in plurali, no-
stra tantum refert, tua solius interest, & in plural
nostra solum interest.

¶ *Hæc verba*, vt quæcunq; alia, admittunt parti-
culas illas, quæ in neutra terminatione quodãmo-
do aduerbiascunt scilicet quid, aliquid, nihil, parũ
plurimum, multum, siquid, nequid, vt nihil mea re-
fert, parum tua interest.

¶ *Admittunt etiam* & hos genitiuos æstimatio-
nis, magni, parui, tanti, quanti, & pluris, vt magni i
terest, parui refert. Pro alijs genitiuis æstimationi
sæpius ponuntur nomina, siue aduerbia, vt magis
minus, maximè &c. vt maximè tua refert, multum
mea interest.

IMPERSONALE.

VErba impersonalia sunt, quæ supposito caren
vt tædet me vitæ. Quinq; autem sunt ex hi
quæ post se cum accusatiuo construuntur, &
is accusatiuus semper vt nominatiuus sonat, qu
sunt. *Penitet, piget, pudet, tedet, & miseret.* Vt pœni
tet me vitæ. Pesar tengo de biuir. Piget me patri
Verguença he de mi padre. Pudet bonos peccat
Los buenos han verguença del peccado. Misere

m

me pauperis. Yo he lastima del pobre. Tedet me ci
borum. Yo he hastio delos manjares.

¶ *Aliquando* cum supposito inueniuntur. Lucanus, quem sæua pudebunt supplitia.

IMPERSONALE PASSIVVM.

HOc *verbum est* quædam tertia persona passiuæ vocis, & actiuæ significationis sine supposito, descenditq; à verbis neutris absolutis, seu datiuum regentibus. Vt statur, itur, ventum est. Salustius. Tũ primum superbiæ nobilitatis obuiam itũ est. *Contradixeron*. Iustinus, postquam ad castra Cyri uentum est. Llegaron. ¶ *Habet post se ablatiuũ* cum præpositione à. l. ab, pro persona agente, raro expressum, frequenter subintellectum.

DE INFINITIVIS.

I*Nfinitiuus dicitur sic*, quia nihil habet finitũ, per se sumptus caret cærtis numeris, & personis, sed per adiunctionem suppositi reducitur ad certũ numerũ, & personam, vt me amare, est primæ personæ, & numeri singularis, vos amare, est secundæ, & numeri pluralis.

¶ *Ante se construitur* cum accusatiuo personæ agentis in voce actiua, & in passiua, personæ patiẽtis. Post se construitur cum casu verbi, à quo descẽdit, vt oportet me amare Deum. l. seruire Deo, me amari à Deo fœlicissimum est.

¶ *Infinitiuus Primum* determinatur à nomine adiectiuo substantiuè posito cum verbo sum, es, fui. vt facile est legere, bonum est audire.

¶ *Determinatur & ab his substantiuis cum sum, es, fui.* Res, opus, operæpretium, & vsus, vt vsus est mihi cantare, non est tibi opus respondere.

¶ *Determinatur* & ab omni fere verborum genere, & participijs, vt cupio legere, doceor cantare, timens nauigare.

¶ *Infinitiuus sumitur* septem modis,

¶ *Primo, pro nomine.* Vt tuum scire nihil est. i. tua scientia. ¶ *Secundo pro præterito imperfecto*, cum habet nominatiuum pro supposito. Salust. milites Romani periculi metu arma capere, alij se se abdere, pars territos confirmare. ¶ *Tertio pro gerundio genitiui* Virg. Sed si tantus amor casus cognoscere nostros. i. cognoscendi. ¶ *Quarto pro gerundio accusatiui.* Virg. Et cantare pares, & respondere parati. i. parati ad cantandum, & respondendum. ¶ *Quinto pro primo supino.* Vt non veni soluere legem, sed adimplere. i. solutum, & adimpletum. ¶ *Sexto pro participio præsentis.* Virg. Phyllida amo ante alias, nam me discedere fleuit, pro me discedente.

¶ *Septimo sumitur* proprie, vt supra.

ESSE.

Excipitur à *superiori* infinitiuorum præcepto infinitiuus esse, & infinitiui à verbis reciprocis, in quibus

uibus, si præcesserit nominatiuus, sequetur nomi-
atiuus, vt cupio esse poeta, & vocari magister.
¶ *Si præcesserit genitiuus.l.* nomen possessiuum, se
uetur accusatiuus, vt concionatoris interest esse
loquentem, tuum est esse loquacem. ¶ *Si præcesse-
rit* datiuus, sequetur datiuus.l. accusatiuus. vt Deus
at omnibus esse beatis.l. beatos. Horatius, at qui
cet esse beatis, licet, sup, omnibus. ¶ *Si præcesserit*
ccusatiuus semper sequetur accusatiuus, vt volo
ne esse, & vocari poetam. ¶ *Si præcesserit* vocatiuus
equetur nominatiuus, vt Petre vis esse, & dici ami
us meus? ¶ *Si præcesserit* ablatiuus, sequetur accusa
iuus.l. ablatiuus, vt vtor Petro cupiente esse ami-
um meum.l. amico meo.

GERVNDIA.

G*Erundium est pars orationis declinabilis*, gerens
significationem, & cõstructionem verbi, à quo
descendit, & est duplex substantiuum, & ad-
ectiuum. *Substantiuum* reperitur in genitiuo, dati
o, accusatiuo, & ablatiuo, numeri singularis. *Adie-
ctiuum verò* omnia genera, numeros, & casus habet
¶ *Gerundium ante se* nullũ casum regit. Nã inaudita
st in sermone latino cõstructio illa, incõuertendo
lominus captiuitatẽ Syõ. Et illud, in deficiendo ex
ne spiritũ meũ, & illud, inconueniendo populos in
nũ. ¶ *Gerundium genitiui à* verbis actiuis significat
ctionẽ, vt tẽpus est nauigandi, à passiuis significat
passionem, vt nulla est causa vapulandi.

 ¶ *Hoc*

¶ *Hoc Gerundium* determinatur à nominibus substantiuis, vt gratia, causa, ratio, tempus, locus, facultas, occasio. *Et à nominibus* adiectiuis verbalem significationem habentibus, vt cupidus, timidus, & auidus discedendi, & certus nauigandi. *Et à participijs* transeuntibus in nomina, vt timens, cupiens, doctus, & consuetus nauigandi.

¶ *Solet hoc gerundium* manens substantiuum regere genitiuum loco accusatiui, vt causa videndi vestri venio. Cic. Agitur, vtrum Marco Antonio facultas detur agrorum suis latronibus cōdonandi. Sueton. in Augusto. epulum præbuit, permissa iocandi licencia, diripiendiq; pomorum.

¶ *Gerundia substantiua* non admittunt substantiuorum consortium, cum quibus teneantur genere, numero. l. casu conuenire.

¶ *Gerundium datiui* rarò regit casum sui verbi, vt non sum soluendo, do operam legendo. Determinatur à verbis, participijs, & adiectiuis, quæ datiuum regunt, vt aptus, idoneus seruiendo Deo, vaco, & incumbo scribendo, & à verbo sum, es fui, vt non sum soluendo. Et à participijs, vt paratus, & consuetus scribendo.

¶ *Gerundium accusatiui* determinatur à verbis, vt venio ad legendum. *Et à nominibus* adiectiuis, vt aptus, & idoneus ad legendum. *Et à participijs* vt paratus, & doctus ad dicendum, construiturq; cum his præpositionibus, ad, ob, inter, antè, post

propter

propter.

¶ *Gerundium ablatiui* determinatur à verbis delectandi sine præpositione, vt delector legẽdo tuas literas, gaudeo audiendo verbum Dei. *Determinatur &* ab alijs verbis cum his præpositionibus, in, de è, ex, à, ab Cic. ex defendendo, quam ex accusando maior gloria comparatur.

¶ *Gerundia substantiua* fiunt adiectiua, cum in genere, numero, & casu conueniunt cum substantiuo, quod post se regunt, vt causa audiendi lectionem venio. l. audiendæ lectionis, eo ad vidẽdos fratres, & ad salutandam virginem, delector legendo tuas literas. l. legendis tuis literis.

SVPINA.

Supinum est pars orationis indeclinabilis in, um, & in. u. desinens, habet significationem, & nonnũquam constructionem verbi à quo descendit.

¶ *Primum supinum* determinatur à verbis significantibus motum, & ab eorum participijs, regitq; casum verbi, à quo descendit. *A verbis* actiuis significat actionem. vt venio emptum panes, & à passiuis passionem, vt venio exulatum. *Para ser desterrado.*

¶ *Vltimum supinum* determinatur à nomine adiectiuo, & significat passionem, vt res horrenda dictu. i. vt dicatur, miserabile visu. i. vt videatur.

¶ *Vltimum supinum*, & ablatiuus verbalis quar-

uæ declinationis in voce conueniunt, in hoc tamen differunt, quod quando est nomen potest regere genitiuum, vt dignus sum gubernatu rei publicæ. *Aut iungit* sibi adiectiuum, vt sum dignus magno gubernatu. *Aut recipit* præpositionem, vt recessit ex gubernatu quando est supinum, nil tale habet.

PARTICIPIA.

P*Articipium est* pars orationis declinabilis, significat cum tempore, vt verbū. Habet genus, & casus, vt nomen.

¶ *Sunt multa nomina adiectiua*, quæ habent formā participiorum, & non sunt participia, quia à verbo non diriuantur, vt galeatus, tunicatus, prægnās, lætus, præditus indoctus &c. ¶ *Item adiectiua in, bundus*, quæ fere semper pro participijs præsentis ponuntur, & casus verborum, vnde descendunt, more participiorum regunt. Iustinus, gratulabundus patriæ expirauit. i. gratulans patriæ, Liuius, vitabūdus castra hostium, & Consules. i. vitans.

¶ A *verbo actiuo* duo participia ducuntur, amans, amaturus, & à passiuo duo, amatus, & amandus.

¶ A *neutro, duo*, seruiens, sequiturus, à paucis etiā nascitur & participium præteriti, vt à gaudeo gauisus, audeo ausus &c. à careo quatuor oriuntur, carens, cariturus, casus, & carendus.

¶ A *deponentibus* oriuntur tria, vt à recordor, recordans, recordatus, & recordaturus. *Si verò sunt* ex his,

r his, quæ accuſatiuum regunt, habent quatuor
rticipia vt ſolor, execror, ſequor, fateor, confi-
or, de precor &c.

¶ A *verbo communi* oriuntur quatuor, duo actiuæ
gnificationis, & duo paſsiuæ, vt criminans crimina
rus &c. Dicuntur participia, quia nominis, & ver
naturam participant.

¶ *Participium præſentis* à veruis actiuis ſignificat
ctionem, exceptis his paucis, quæ etiam ſignificāt
aſsionem, voluens, volutans, quaſſans, præcipitās,
ondens, pro eo qui voluitur, volutatur, quaſatur
c. ¶ A *verbis neutris*, & deponentibus paſsionem
gnificantibus, paſsionem ſignificat, vt vapulans,
aſcens. ¶ *Omnia participia* iunguntur ſubſtantiuo
odemmodo, quo adiectiuum.

¶ *Participium præteriti* à verbis paſsiuis ſignificat
aſsionem, vt ab amor, aris, amatus. a. um. pauca ta
nen actionem ſignificant. Vt cautus, argutus, cir-
unſpectus, cœnatus, potus, conſideratus, & alia
uædam. *A neutris raro deſcendit*, & actionem ſig-
ificat, vt ſolitus, fluxus. ¶ A *deponentibus* ſignificat
ctionem, vt recordatus, miſertus. à deponentibus
utem, quæ accuſatiuum regunt, aliquando ſignifi-
at paſsionem. Terentius meditata ſunt mihi om-
ia mea incōmoda. Cic. ad Atticū. Si vero, quæde
ne pacta ſunt, ſeruantur. ¶ *A communibus* actionē
& paſsionem ſignificat. ¶ *Verbum* carens ſupino, ca-
ret etiam iſto participio.

¶ Po-

¶ *Ponitur autem* aliquando hoc participium pro infinitiuo. Iustinus, oratos vos velim. i orauisse, opus est consulto.i consulere, & hoc fit in accusatiuo, & ablatiuo.

¶ *Participium* in, rus, actionem significat, nisi quã do venit à neutris passionem significantibus, vt arsurus, vapulaturus ¶ *Verbum* carens supino, caret isto participio ¶ *Sunt multa verba*, quæ & si habeãt supinum, carent isto participio, vt à nosco, notum, non noturus, pando passum, non passurus, cano cantum, non canturus, neco nectum, nõ necturus &c.

¶ *Participium, in dus*, à quibuscunq; verbis significat passionem. ¶ *Cum omnibus* participijs elegãtius vtimur datiuo pro persona agente, quam ablatiuo. Hor, prima dicte mihi, summa dicende camena.

¶ *Participium quatuor modis* fit nomen. ¶ *Primo* amissione significationis, vt si diligens pro se dulo capiatur. ¶ *Secũdo amissione* cõstructionis, vt amãs vxoris, doctus pilæ ¶ *Tertio amissione* tẽporis, vt militat omnis amãs ¶ *Quarto cõpositione*, vt in doctus innocẽs, impudẽs, cum nõ sit, indoceo, innoceo &c.

DE COMPARATIVIS.

Nomen comparatiuum est, quod cum intellectu positiui significat aduerbium magis, vt iustior. i. magis iustus, fortior. i. magis fortis. ¶ Comparatiuum sex modis construitur.

¶ *Primo absolutè* i. sine casu comparationis, & tunc ferè significat idem, quod positiuum Virg. tri-

ftior & lacrimis oculos suffussa nitẽtes.i. tristis. Liuius. Plures in eo prælio ceciderunt.i. multi. ¶ *Secundo construitur cum casu* positiui, vt tu es doctior pilæ, quam literarum. Ego sum similior patri, quàm matri. l. similior patris, quam matris, quia similis, e, vtrumq; casum regit.

¶ *Tertio cum genitiuo* partitiuè, siue inter duo, siue inter plures, inter duo. Horat, ò maior iuuenũ. duo fuere Pisones, manuum dextera est fortior, inter plures. Curtius, duo maiora omnium nauigia submersa sunt, idem lib. 6. Cleander priores eorum intromitti iubet. Plinius omnium triumphorũ lauream adepte maiorem, idem auium loquaciores, quæ minores. Sed hoc raro fit, nam ferè inter duo tantum fit comparatio.

¶ *Quarto construitur* cum ablatiuo comparationis, vt Petrus est doctior Ioanne. *Aut* cum casu, quem hæc particula, quam, postulat similem præcedenti, vt Cicero est eloquentior, quam Salustius. Credo Platonem eloquentiorem, quam Aristotelem, vtor magistro benigniore, quam patre meo. *Quando autem casus* sequens ab alio verbo determinatur. Hæc coniunctio, quam, similes casus non iungit. Cic. neq; hunc fore clementiorem, quã Cinna fuit, idem, locasti filiam genero sanctiori, quam ille est *Item quando excedens*, & excessum in proprietate non conueniunt, vt sum maior viginti annis, non quam viginti anni, neq; dices, assecutus es

maio-

maiorem laudem, quam patrem meum, sed qua pater meus. *Aliquando loco, quam*, ponitur aliqua his particulis ac, vt. l. atque. Cic. Oratione longi progressus sum, ac siue atque mihi constitueram Lucanus, Lib. 3. sed prius vt totam, qua terra cin tur, vrbem.

¶ *Aliquando post particulam*, quam, secuntur il particulæ, pro, qui. l. vt, vt maiorem geris pileu quam pro magnitudine capitis. Hic adolescenti est, quam qui possit rempublicam gubernare. imbecillior est, quam vt tam grauem prouincia possit sustinere. *Sed est aduertendum*, quod in hu modi locutionibus hæc particula, quam, habet intellectam orationem, vt si dicas maiorem ge pileum quam, supple, gerere debes pro magnitu ne capitis. Hic adolescentior est, quam sup. debet se is, qui possit rempublicam gubernare.

¶ *Quinto construitur* cum his ablatiuis, fide, o nione, spe, iusto, æquo, dicto, solito, & alijs hui modi, qui vertuntur in verbũ vnde ducuntur, vt es doctior opinione mea, i. quã ego opinabar, maius est fide. i. quã credi possit. ¶ *Itẽ cũ ablatiuo* nificãte excessum, quo aut excedit, aut excedit vt ego sum duplo maior, quã tu, & tu dimidio nor. l. vnó palmo minor fratre tuo. ¶ *Sexto cũ his* positionibus, dè, è, ex ablatiui, inter, ante, & præ accusatiui, vt ex fratribus petrus est fortior, & ter cæteros est doctior. Suet. ædificauit domũ to præter cæteras altiorẽ. ¶ *Aliquãdo optimi aut*

p

positiuum posuere pro comparatiuo, in Sacris. bonum est sperare in domino, quam sperare in principibus. Plautus, tacita bona est mulier, quā loquens.

DE SVPERLATIVIS.

NOmen superlatiuū significat quātū positiuū, & aduerbiū valde, & ad plures sui generis cōparatū omnibus antefertur, vt Achilles Græcorū fortissimus. i. valde fortis. ¶ *Nominū* gradus tres sunt, positiuus, cōparatiuus, & superlatiuus. Superlatiuus omnibus ante fertur. *Sed est notandū,* q duobus modis potest cōparatiuū significare plusquā superlatiuum. *Primo* si postponatur illi, vt Aristoteles est philosophorum doctissimus, sed doctior Plato. *Secundo* cum superlatiuum à comparatiuo regitur, vt Plato fuit doctior Aristotele doctissimo. Superlatiuum autem quinq; modis construitur.

¶ *Primo absolutè,* vt antiqui Philosophi doctissimi fuerunt.

¶ *Secundo cum casu* positiui, vt Galenus fuit medicinæ doctissimus, hic patri suo est simillimus.

¶ *Tertio quando ponitur* substantiuè in neutra terminatione, & tunc casum non regit ex vi superlationis; sed genitiuum ex vi possessionis, vt frigidissimum hominis est cerebrū. ¶ *Quarto cū genitiuo,* vt Cicero Oratorū doctissimus. Hic genitiuus potest esse numeri singularis, cū nomē est collectiuum, vt Hector gentis Troiane fortissimus. ¶ *Quinto cū accusatiuo* media præpositione, inter, ante, super. Vt Cicero. fuit eloquentissimus inter Oratores.

Item

Item cum his præpositionibus ablatiui, de, è, ex, vt ex Græcis fortissimus fuit Achilles.

¶ *Contentio est inter* Grammaticos, vtrum superlatiuum posit referri ad plures diuersi generis, quod posse fieri multa docent exempla. Cic. Hoc ministro omnium non bipedum solum, sed etiam quadrupedum impurissimo. Plinius, regulus omnium bipedum nequissimus.

¶ *Positiuum aliquando* inuenitur pro superlatiuo. Plin. palma arborum valida in diuersum curuatur, pro validissima.

DE FORMATIONE.

Comparatiuum nomen formatur a Genitiuo nominis adiectiui secundæ declinationis finito in .i. addita, or. vt docti, doctior. Si nomen fuerit tertiæ declinationis formatur à datiuo, vt forti fortior.

¶ *Nomen superlatiuum* formatur ab eisdem nominibus, vnde formantur comparatiua, addita ssimus, vt docti doctissimus, forti, fortissimus.

¶ *Si nomen* finitur in .r. formatur addita, rimus vt tener, tenerrimus, asper, asperrimus.

¶ *Hæc regula* sæpe fallit, nam neq; formantur regulariter semper, neq; à nominibus tantum nam formantur etiam à verbis, vt à detero, is, deterior deterrimus, à potior potiris, potior, potissimus. ¶ *Formantur etiam* ab aduerbijs, & præpositionibus, vt à post, posterior, postremus, à prope, prior

prior,proximus,à infra,inferior infimus. ❡ *Informatione* dixi regulam falli, vt multum, plus, plurimum, dexter, dexterior dextimus & ſic de alijs. ❡ *Alia etiam nomina*, habent ſuperlatiuum & carent comparatiuo,vt multus plurimus.❡ *Alia habent* comparatiuum & carent ſuperlatiuo, vt ſenex ſenior,iuuenis,iunior

DE DIMINVTIVIS.

D*Iminutiua* non formantur certa ratione, nam variè exeunt,ferè tamen in,vllus,a,um, vt paterculus,matercula,munuſculum.

❡ *Aliquando* in.io.vt ab homo homuncio, à ſenex ſenecio,corona,corolla,tener tenellus, &c.

DE RELATIVIS.

R*Elatiuum eſt* quod refert aliquod antecedens, & eſt duplex ſubſtantiæ,& accidentis.

❡ *Relatiuum ſubſtantiæ* refert plerumq; antecedens ſubſtantiuum,vt dedi tibi libros, ſed illos à te acceperam.

❡ *Relatiuum accidentis* refert antecedens adiectiuum, qualia ſunt, qualis & quale, quantus,a,um, quotus,a,um,& pauca alia.Sed cum ſequenti ſubſtantiuo debet concordare. Vt eſt animal varium, qualis eſt mulier. Templum magnum, quantus eſt mons,rarò cum antecedenti conuenit.

LIBER
DE PATRONIMICIS.

NOn est certa patronimica nomina formandi ratio, nam varie exeunt, & sic formantur.

¶ *Patronimica masculina* primæ declinationis formantur à genitiuo. æ. finali mutata in ades, vt Æneæ, Æneades.

¶ *In nominibus* secundæ declinationis formantur à genitiuo addita, des, vt Thæsei Theseides. Nerei Nereides.

¶ *In nominibus* tertiæ declinationis formantur à datiuo addita, des, vt Hectori, Hectorides. Nestori, Nestorides. ¶ *Patronimica* fœmenina fiunt à masculinis ablata, de, vt ab Æolides, Æolis, Æolidia à Peliades, Pelias Peliades.

DE LOCIS.

SI *nomina* sunt propria vrbium, aut locorum primæ. l. secundæ declinationis, locus in quo ponitur in genitiuo, locus ad quem in accusatiuo. Locus per quem, & dè quo, in ablatiuo, vt habito Salmanticæ. l. Compluti, venio Toleto iturus Romam Salmantica.

¶ *Si autem* hæc nomina declinantur per tertiam. l. pluraliter per quamlibet, locus in quo ponitur in ablatiuo, vt vixi Atthenis, Burgis, Carthagine, raro in datiuo inuenitur.

¶ *Si nomina* sunt appellatiua, loquimur cum præpositione, vt in templo est Petrus, eo in vineam, e

cipiu

cipiuntur, domus, & rus, quæ in omnibus secuntur regulas vrbium, nisi adiungas adiectiuum, vt domi est magister, venio rure.

¶ *Hic genitiuus, domi,* potest adiungi quinq; pronominibus scilicet, meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ. Si autem aliud adiunxeris adiectiuum, pones præpositionem, vt ego habito domi meæ, & tu in domo publica, non dices domi publicæ. Vtimur etiam in genitiuo tantum aliquibus nominibus, vt humi, militiæ, togæ, terræ &c. Vt humi iacet colus, militiæ degunt milites.

¶ *Diximus* vrbium nomina &c. Adiectiuorum cõsortia respuere, eo ꝙ rarissimè in veniantur cum adiectiuo, & sine præpositione, vt illud Ouidij, doctas iam nunc eat inquit Atthenas. Iuuen. medijs sed natus Atthenis. Iustinus, rus vrbanum contendit. Salust. in Iug. aurum, & argentum domum regiam comportant.

¶ *Nomina prouinciarum* secuntur regulas. l. vrbium. l. Appellatiuorum, vt eo Italiam. l. in Italiam.

¶ *Cum nomina sunt* appellatiua, etiam locus in quo, & per quem sine adiectiuo, aut cum eo ponitur in ablatiuo sine præpositione, aut cũ ea. Ouid. his arcana notis, terra, pelagoq; feruntur. Liuius, pace, belloq; bonus, continuit se castris &c.

¶ *Hec autem* nomina aduerbialiter poni in oratione dicuntur, ꝙ aliundè non regantur.

CASVS COMMVNES

Genitiuus.

P*Rimus* casus communis est Genitiuus prætij, vt tanti vendidi librum, quanti tu equum.

¶ *Item Genitiuus* æstimationis, vt plurimi te facio, ne me parui pendas.

¶ *Ponũtur etiam* in genitiuo nomina attributiua, quæ aliàs partes corporis, & animæ vocantur, quæ sic constrũtur. Hic homo est magni capitis. l. magno capite. l. per Synecdoche, magnus caput. l. capite. Si partes sunt animæ, vt prudẽtia, sapientia &c. dices vir magnæ prudentiæ. l. magna prudentia. l. magnus prudentia.

DATIVVS.

O*Mni verbo* potest adiungi datiuus acquisitionis. i. damnum. l. commodum significans, vt si sapis, tibi sapis, mihi canto, tibi legis.

ACCVSATIVVS.

T*Empus continuatum* in accusatiuo. l. in ablatiuo indiferenter ponitur, vt studuit tres annos. l. tribus annis. *Cùm autem* temporis partem significamus, solo ablatiuo vtimur, vt veniam ad te hora tertia. Hoc anno ad me nihil scripsisti. ¶ *Si autem* tẽpus illud est actio verbi accusatiuum postulantis, tunc dices compleui in exilio totos decem annos, non annis, habeo viginti ætatis annos.

¶ *Distan*

¶ *Distantia mensura, & spatium loci* ponuntur in accusatiuo. l. in ablatiuo. *Distantia* vt domus tua abest à mea centum passus. l. pasibus. *Mensura*, vt hic paries est altus. i. longus viginti pedes. l. pedibus *Si tamen agimus* non de distantia, sed de eò, quod in distantia fit, vtimur solo ablatiuo, vt occurram tibi quarto ab vrbe lapide.

ABLATIVVS.

P*Retium* expressum. l. subintellectum ponitur in ablatiuo, vt supra in verbis.

Instrumentum, excessus, causa, & modus ponuntur in ablatiuo. *Instrumentum*, vt peto te lapide, percutio en se. *Excessus*, vt su pero te toto capite, præsto tibi eloquio. *Causa* vt necesitate. l. causa videndi te venio. *Modus* vt Carolus Dei gratia Romanorum imperator. Meo iuditio tu es doctisimus. Tuo more loqueris.

¶ *Materia*, ex qua aliquid fit, aliquando ponitur cum præpositione, vt feci annullum ex auro, aliquãdo sine ea. Virg. i. sectaq; intexunt abiete costas. Liuius. Capitolium quoq; saxo quadrato substructũ est.

¶ *Item ars*, in qua quis doctus. l. indoctus est, vt sciens fidibus, doctus pila, indocilis cantu.

¶ *Hi casus* communes dicuntur, quia cuilibet verbo iungi possunt.

DE ABLATIVO ABSOLVTO.

A*Blatiuus absolutus* aliundè non dependet, neq; regitur, ipse tamen post se regit casum pro participij natura, vt præceptore legente lectioné, ne stertas. Fitq; septem modis.

¶ *Primo, ex duobus* substantiuis, vt rege Philippo, omnia prospere cedent.

¶ *Secundo ex substantiuo*, & adiectiuo, vt patre tuo viuo, hoc non auderes.

¶ T*ertio, ex substantiuo*, & pronomine, vt me præceptore literas didicisti.

¶ *Quarto, ex adiectiuo*, & pronomine, vt me viuo, hoc non fiet.

¶ *Quinto ex substantiuo*, & participio, vt Carolo regnante, victa est Gallia.

¶ *Sexto ex pronomine*, & participio, vt te loquente, omnes obmutescunt.

¶ *Septimo ex solo participio* præteriti, vt dicto iam dè verbo, agamus dè nomine.

NOTAE.

O*Mnis, & quisq;* omnibus gradibus iūguntur. Quisq; vero tunc positiuo iungitur, cum non recipit cōparationem positiuus. Vt strenuus quisq;. Alibi semper iungitur superlatiuo, rarissime comparatiuo, vt vltimus quisq; fortissimus quisq; Omnes boni, omnes meliores, omnes optimi.

¶ *Cu*

¶ *Cunctus* comparatiuo, & positiuo iungitur, vt cuncti boni, cuncti sapientiores.

¶ *Tantum*, & quantum positiuo iunguntur, vt tantum doctus, quantum facetus.

¶ *Aduerbia* in.o. comparatiuis adherent, vt tanto doctior, quanto facetior, quò altior quisq; est, eò se submissius gerat.

¶ *Per*, semper iungitur positiuo, vt per bonus, per doctus.

¶ *Quam*, iungitur superlatiuo, vt quam optimus quam doctissimus.

¶ *Perquàm*, gaudet positiuo, vt perquàm bonus, perquàm doctus.

¶ *Hei*, *&* *væ*, iungũtur datiuo, vt hei mihi, ve tibi.

¶ *Heu*, *&*, ò, nominatiuo, & accusatiuo, vt heu pietas, ò vir fortis. Heu me miserum, ò, te infœlicem. *Item*. En, & Ecce. vt ecce homo. I. hominem en Priamus, en capellas.

DE REGIMINE CASVVM.

Nominatiuus.

N*Ominatiuus est* triplex personæ agentis, patiẽtis, & reciprocus. ¶ *Nominatiuus* regitur à tribus partibus orationis, à verbo, aduerbio, & interiectione. ¶ *Nominatiuus* regitur à verbo impliciè quinq; modis. ¶ *Primo* in verbis primæ, & secũdæ personæ, in quibus persona agẽs raro explicatur. ¶ *Secũdo in verbis* linguæ, vt ita ferũt, dicũt, aiũt, sup, homines.

 ¶ *Tertio*

¶ *Tertio in verbis* naturæ, vt pluit, ningit, grandinat, sup. Deus. l. natura. ¶ *Quarto in verbis* animalium, vt latrat, grunit, mugit, rugit, sup. canis, porcus, bos, leo. ¶ *Quinto* per Zeugma, vt scolastici disputant, & contendunt.

¶ *Quinq; modis* contingit reddere aliquid suppositum verbo loco nominatiui. ¶ *Primo* infinitiuus pro nomine positus. Virg. pulchrumq; mori succurrit in armis. ¶ *Secundo infinitiuus* solus, l. cum casu. Virgi. Iuuat euasisse tot vrbes, me surripere rem sacram sacrilegium est. ¶ *Tertio* integra oratio, vt dolet mihi ꝙ res non cesserint tibi ex sententia.

¶ *Quarto aduerbia* quædam pro nomine posita, vt partim militum occisi sunt, pro pars militum, satis pecuniæ est mihi. ¶ *Quinto dictio* technicè posita. i. artificiosè l. ad dolum, vt amo est verbum.

¶ *Omnia* ferè verba possunt reciprocari. i. habere vtrinq; nominatiuum, vr ego ambulo lætus, tu existis tristis.

¶ *Secundo Regitur* nominatiuus ab aduerbijs, vt en Priamus, ecce homo. Plaut. Hem tibi anus lepida. ¶ *Tertio regitur* ab interiectionibus, vt heu pietas, proh, dolor, ô vir fortis.

GENITIVVS.

Genitiuus multiplex est, actionis, vt prouidécia Dei. i. qua Deus prouidet. *Passionis*, vt timor Dei. i. quo Deus timetur, subucula lini. i. ex lino con

no confecta, annulus auri. *Loci*, vt studui Compluti. *Partitionis*, vt manuum dextera est fortior. *Excessus*, vt Achilles est fortissimus Græcorum.

¶ *Genitiuus* regitur à sex partibus orationis, à nomine, pronomine, verbo, participio, præpositione, & aduerbio.

¶ *Primo* regitur à nomine appellatiuo sub intellecto, vt Virg. Hectoris Andromache, sup, vxor. Idē, & furias Aiacis Oilei, sup, filij. Notat Seruius ex figura Græca hoc fieri, qua vtimur circa patres, & maritos tantum.

¶ *Omnia nomina substantiua* appellatiua regere possunt alium substantiuum in genitiuo, vt patera auri, Cyathus vini. ¶ *Item adiectiua* verbalia, vt cupidus laudis, bibax vini. ¶ *Item superlatiua*, vt doctissimus omnium. ¶ *Item adiectiua* in neutra terminatione substantiuè posita, vt quantum habes peccuniæ, tantum habebis & fidei. ¶ *Item alia* adiectiua, vt inops consilij, diues agrorum, auarus peccuniæ. ¶ *Item nomina* partitiua, vt quis vestrum, nemo militum, dextera manuum. ¶ *Et nomina* numeralia, vt vnus illorum, viginti militum. ¶ *Nomina* vrbium, & materiæ poni possesiuè in genitiuo aliquando non commodè possunt, non enim dices benè, sum ciuis Toleti, sed Toletanus. Hæc mensa lignea est, non ligni, arma ferrea, homo ferreus.

¶ *Secundo pro nomina* partitiua regūt genitiuū, vt ille scolasticorū, hic hominū tantā rē aggressus est.

¶ *Tertio genitiuus* regitur à verbo, vt impleui animum religionis, careo pecuniarum.

¶ *Quarto regitur* à participijs, quæ veniunt à verbis genitiuum regentibus, vt repletus furoris, accusatus furti.

¶ *Præterea regitur à participijs*, quæ fiunt nomina, vt amans virtutis, audiens sermonum.

¶ *Quinto à tribus* præpositionibus, pridie, postridie, & tenus, vt pridie.l.postridie calendarum.i. calendas. Tenus, semper iungitur genitiuo numeri pluralis, vt aurium tenus.

¶ *Sexto regitur* ab aduerbijs temporis, & loci, vt tunc temporis, interea loci, vbiq; terrarum, nusquã gẽtiũ. *Itẽ ab aduerbijs* superlatiuis, vt pessime omniũ locutus est, qui omnium optime fecit. Itẽ ab aduerbijs, quæ vice nominis funguntur, vt satis pecuniæ, abunde vini. Affatim lignorum. Item ab aduerbio, eò, vt eò indigentiæ deueni, eò magnitudinis. i. ad tantam magnitudinem. Similiter huius viuis.

DATIVVS.

D*atiuus est quadruplex. Actionis*, vt Deus amatur mihi i, à me. *Passionis*, vt seruio deo. *Aquisitionis*, vt compono tibi librum. *Loci*. vt viuo Burgis Parisijs

¶ *Quinq; partes orationis* regunt datiuum, nomen, verbum, participium, aduerbium, & interiectio.

¶ *Pri-*

¶ *Primo* regitur à nomine adiectiuo ; vt flebilis mihi amicus patri.

¶ *Secundo à verbo*, vt consule tuis rebus aut est da tibus accusationis. vt mihi canto.

¶ *Tertio à participio* venienti à verbo datiuum re genti, vt seruiens Deo, parens mihi.

¶ *Quarto à quibusdam* aduerbijs veniētibus á nominibus datiuum regentibus, vt viuis conueniēter naturæ, viuam similiter huic.

¶ *Quinto* ab interiectionibus, vt, væ mihi, ah tibi, hei misero.

ACCVSATIVVS.

ACC*usatiuus* regitur à sex partibus orationis, à nomine, verbo, participio, præpositione, aduerbio, & interiectione.

¶ *Primo*, nomina substantiua accusatiuum non regunt, adiectiua verò quadrifariam.

¶ *Primo* per Synedochen, vt niger oculos, horridus barbam.

¶ *Secundo nomina* in, bundus, descendentia à verbis accusatiuum regentibus, vt populabūdus agros amabundus patriam,

¶ *Tertio quæ* mensuram significant, vt turris alta trecentos cubitos. ¶ *Quarto* per Antiptosin, vt nō sum id nescius, pro, eius rei.

¶ *Secundo regitur* à verbo ex vi transitionis, vt diligo Deum. *Aut ex vi mensuræ*, vt domus mea

distat

diſtat à tua viginti paſſus, *Aut* ex vi temporis, vt vacaui literis tres annos. *Aut* ex vi loci, vt eo Romã

¶ *Tertio regitur* à participijs ex vi tranſitionis, vt amans Deũ. *Aut* per Synecdochen, vt Virg. lachrimis oculos ſuffuſa nitentes.

¶ *Quarto regitur* à præpoſitionibus, ad, apud &c. Hic accuſatiuus cætera paſsim inuenitur ſine præpoſitione more Græcorum, qui præpoſitionem frequenter ſub audiunt, vt hic homo eſt prauis moribus Cætera doctus. Martialis, viſceribus bonus eſt, cætera vile ſapit. i. quantum ad cætera. *Item dici*mus ſubintellecta præpoſitione, quarto Calendas Iunij. i. ante Calendas.

¶ *Quinto regitur* ab aduerbijs, en, &, ecce, vt en hominem, ecce puerum.

¶ *Sexto regitur* ab interiectione. Terentius, vah conſilium calidum, ò me miſerum, pro Deum, atq; hominum fidem.

ABLATIVVS.

Ablatiuus regitur, aut ex natura verbi, vt afficio te iniuria. *Aut* participij, vt accuſatus homicidio. *Aut* à præpoſitione, vt venio ab vrbe. *Aut ab* adiectiuis copiam. l. inopiam ſignificantibus, vt diues agris, vacuus curis, doctus fidibus. *Aut eſt* caſus communis, vt percutio te lapide, vacaui literis tribus annis.

DE

DE DISCORDIA VERBI A NOMInatiuo.

NOMINATIVVS & verbum quatuor modis discordant. ¶ *Primo per Euocationem.* Vt ego Antonius lego, vbi verbũ lego primæ personæ discordat à nominatiuo tertiæ. ¶ *Secundo per Syllepsin*, vt ego, & tu studemus, bi tu est secundæ personæ, & verbum primæ. ¶ *Tertio per Zeugma*, vt ego, & tu scribis, vbi scri is cum ego non conuenit. ¶ *Quarta per Synthesin*, t pars in frustra secant, aperite aliquis, vbi verbũ im significatione, & non cum voce conuenit.

DE DISCORDIA SVBSTANTIVI, Et adiectiui in genere.

A *Diectiuum* quinq; modis discordat in genere à substantiuo.

¶ *Primo* per Synthesin, quando adiectiuum on ad vocem, sed ad significationem refertur. Qui us, pars arduus ibat, pars vulnerati sunt. *Item cum men* est numerale. Liuius, habiti quatuor millia dedito-

deditorum. *Item*, quando ad vocem, & non ad signi ficatum refertur, vt Petrus est disyllabum, sup, no men. *Et cum* in neutro genere dicimus, ac beata Se raphin, quia Seraphin est indeclinabile.

¶ *Nomen adiectiuum* positum inter duo substan tiua diuersi generis cum sequenti concordat, vt fœ mina imperiosum animal. *Si tamen* illud adiecti um est participium à verbo reciproco, cum præce denti concordat. Liuius gēs vniuersa Veneti appe lati. i. gens vniuersa appellata Veneti.

¶ *Secundo discordat*, quando adiectiuum ponitu substantiuè in neutra terminatione, vt triste lupu stabulis. i. res tristis, dulce satis humor. i. aqua e res dulcis, his quæ sata sunt.

¶ *Tertio* per *Syllepsin*, i. conceptionem, vt mari tus, & vxor sunt casti.

¶ *Quarto* ratione supplementi, vt Præneste su ipsa, sup, vrbe.

¶ *Quinto*, quando sub voce cōmuniore intelligi tur minus communis. Ouid. Hoc pecus omne me est, multæ quoq; in vallibus errant sup, oues, & e Synthesis.

DE DISCORDIA IN NVMERO.

SVbstantiuum, & adiectiuum tribus modis di cordant in numero. ¶ *Primo* per interposita pa rticipia, absente, &, præsente, Terent. nescio quid absente nobis turbatum est domi. Næuius v

lumu

lumus dono dare presente omnibus. Excusatur hæc oratio, quia vt, ait Donatus, absente, & præsen te, olim præpositiones fuerunt ablatiui. l. forsam per omnes casus eadẽ fungebantur terminatione.

¶ *Secundo per Synthesin*, vt pars vulnerati sunt, vtraq; sunt formosæ.

¶ *Tertio per Syllepsin*. i. conceptionem, vt ego, & tu studiosi sumus.

DE DISCORDIA IN CASV.

S*Vbstantiuum* & adiectiuum quinq; modis discordant in casu.

¶ *Primo* cum pronominibus possessiuis, vbi substantiuum ponitur in genitiuo, & adiectiuum conuenit cum re possessa. Cic, tuum hominis simplicis pectus videmus, idemꝙ meam legem contemnat hominis amici, idem, ex tuo ipsius animo coniecturam facito.

¶ *Secundo discordant* ob peculiarem verbi cõstructioné, vt accusas me furti, an sacrilegij, an vtroq;? vbi vtroq; nõ cõuenit cũ præcedentibus genitiuis.

¶ *Tertio* propter tacitum regimé, vt expedit nobis esse honestos, vbi honestos discordat à datiuo nobis, ratio est, quia cũ huic infinitiuo esse præcedit datiuus, sequi potest alius datiuus. l. accusatiuus

¶ *Quarto*, cum adiectiuũ fit substantiuũ in genere neutro, tunc enim adiectiuũ regit suum substãtiuum in genitiuo, vt aliquid mali, plurimum negotij

¶ *Quin-*

¶ *Quinto* per Antiphtosin.i cum casus pro casu ponitur, vt vrbem quam statuo vestra est, vbi vestra non conuenit cum vrbe.

DISCORDIA RELATIVI ab antecedenti.

CV. *M antecedens* post ponitur relatiuo, conuenit cum eo in casu, vt cuius misereor pauperis, probus est, quo vtor præceptore doctus est.

¶ *Relatiuum* qui, quæ, quod, si ponatur inter duo nomina ad idem spectantia, ad vtrumq; referri potest, vt, est animal rationis particeps, quod .l. qui appellatur homo. Sed si eorum alterum fuerit proprium ad illud frequentius relatiuum refertur. Salust. est locus in carcere, quod Tulliannum appellatur .l. qui.

DE DISCORDIA IN genere.

R*Elatiuum*, & antecedens duobus modis in genere dissident.

¶ *Primo* per Synthesin. i. quando refert significatum, & non vocem, vt o verè digna hostia, per quem fracta sunt Tartara, vbi quem refert Christum in hostia contentum. *Item quando* refert vocem, & non significatum, vt si dicas, præterquam ego

ego,quod est primæ,& tu,quod est secundæ.quod, sup,nomen. *Aut quando* substantiuum capitur pro adiectiuo.Terent.vbi est ille scelus, qui me perdidit,pro sceleratus.

¶ *Secundo* quando refert totam orationem. Terent, qui habet salem, quod in te est, quod refert, quicquid per salem significatur.

¶ *Tertio* causa supplementi, vt habito Præneste, quæ alto insidet loco,quæ,sup,vrbs.

DE DISCORDIA IN Numero.

R*Elatiuum*, & antecedens quatuor modis discordant in numero.

¶ *Primo* per Synthesin. Terent. Omnes laudare fortunas meas,qui gnatum haberem tali ingenio præditum. Vbi , qui, refert pronomen ego sub meas contentum. *Aut* quando antecedens est collectiuum, vt hic populus labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me.

¶ *Secundo* per Syllepsin.i. quando res inanimatæ concipiuntur in genere neutro. Vt virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Vbi ipsa desidet in numero à virga,& baculus.

¶ *Tertio* quando fit substantiuum in genere neutro.Salust.repudiabat seruitia, cuius ad eum magna copia venerat,pro,cuius rei.

¶ *Quarto* gratia supplementi. Terent. Eunuch. dixti velle te, quia his solæ vtuntur reginæ, his, sup delitijs.

DE DISCORDIA IN PERSONA.

DEsident *postremo* relatiuum, & antecedens in persona. Virg. viuite fœlices, quibus est for tuna per acta iam sua, vestra dicturus erat. Item in cantico puerorum, benedicite aquæ om nes, quæ super cœlos sunt domino, pro, quæ super cœlos estis, vtrobiq; tertia persona, pro secunda posita est.

NOTAE.

A*Vdiui te*, vt cæteros, afuisse in bello. i. te fuisse in bello, vt cæteri erant. Audiui te, vt cæteri, affuisse in bello. i. audiui te affuisse in bello, vt cæteri audierunt.

¶ *Dono, spargo*. sterno, augeo, cumulo, impertior, habent quandam reciprocam constructionem, vt, sparsi corpori aquam. l. corpus aqua. Sstraui equũ phaleris. l. equo phaleras, auxi tibi rem familiarem. l. te re familiari, impertior tibi saluté. l. te salute.

¶ *Hi*

¶ *Nomina quintæ* declinationis genitiuis, datiuis & ablatiuis numeri pluralis carent. præter hæc tria res, dies, species,

¶ *Hi tres datiui* tēpori, vesperi, & luci, aduerbialiter in oratione poni solent, vt tempori venis, *A buen tiempo vienes*, vesperi legam, *A la tarde leere*. Luci hoc feci. *De dia hize esto*.

¶ *E re mea, è re tua*, è re nostra, è re vestra erit. i. ad vtilitatem, vt, si benefeceris è re tua erit. Item è republica erit malos exilio trudere, è tua dignitate erit id prouidere.

¶ *Hæc præpositio*, de, cum nominibus, quæ à verbis non diriuantur significat, sine, vt demens, delumbis, deformis. Quæ verò à verbis diriuantur perfectionem rei significant, vt decoctio, decessio.

¶ *Duæ negationes* affirmant, si sunt diuersæ, vt non nullus. Si tamē eiusdem sunt naturæ, magis negant, vt minime minime, non non.

¶ *Quid, frequenter* nomen collectiuum est, & substantiuum. Vt quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum. Quid sunt hæc arma inter tot milites diuidenda. Quid cum compositis in nominatiuo, & accusatiuo tantum inueniuntur, quæ sunt, quicquid, quicquam, quiddam, quippiam, nequicquam, Et cætera.

¶ *Ne post verba* timoris affirmat, vt timeo, nè veniat magister. i. vt veniat, timeo, vt veniat, *temo que no vendra*. Cicer. hæc prospera fortuna timeo, vt durat, *temo que durara poco*. ¶ Næ cũ dipthongo ponitur pro certè.

¶ *Particula duplicata* sic exponendæ sunt, quaqua fugeris, nõ euades. i. quacunq; parte. Quoquo modo. i. quocunq; modo. Vt vt res fuerit, defer ad me. i. siue malè, siue benè.

¶ *O, heu, hẽ*, & proh. Regunt nominatiuum, accusatiuum & vocatiuum. Hei, datiuum, & nominatiuum. Heu, accusatiuum, væ, datiuum. Heus, vocatiuum.

¶ *Super, et supra*, in hoc differunt, quod supra, distantiam, super, contiguitatem significat. Vt super caput gero pileum. Supra caput astitit imber. Super aliquando significat idem, quod, de, Virg multa super Priamo, rogitans super Hectora multa.

¶ *Nomen* adiectiuum aliquãdo in oratione quasi substantiuè ponitur, & tunc eius erit generis, cuius est subintellectum substantiuum, vt oriens, occidens, quia subintelligitur sol; sunt masculini generis. Cõsonans, quia subintelligitur litera, est fœmininum. Continens, quando significat terrã, est fœmininum.

¶ *Cùm hac* præpositio, post, præponitur accusatiuũ regit, vt post longum tempus. C*ùm* autẽ postponitur, postulat *a*blatiuum, vt longo post tempore ve-

re venit.

¶ *Met, te, piam*, Syllabicæ sunt adiectiones, extra cōpositionem nihil significantes, in compositione autem addunt aliquid significationi, vt egomet, tute, quispiam. Tute in nominatiuo tantum inuenitur.

¶ *Pte*, *iungitur* ablatiuis horū quinq; pronominū, mea, tua, sua, nostra, vestra. Vt meapte, tuapte suapte, nostrapte, vestrapte, & masculino, & neutro in eodem casu, vt, meopte, suopte, meapte natura ad hoc ducor, *De mi misma inclinacion me voy tras desto.* suopte ingenio quisq; vitam suam instituit.

¶ Ce, *iungitur* obliquis horum pronominū, hic ille, iste, in casibus, qui finiuntur in S. vt huiusce, hasce, hisce. Istiusce, illosce. Vnde fiunt illa composita istiuscemodi, huiuscemodi. *Interdum* etiam iungitur hæc particula casibus desinentibus in. c. vt hicce hæcce, hocce, pro quibus tamen frequentius dicimus, hiccine, hoccine. *Item* dicimus, sicce, siue, sicine.

¶ *Nomen possessiuum* in quolibet casu habet vim genitiui, & conuenit cum re possessa, & nō cum eo, qui possidet. Vt, legi epistolam tuam præceptoris, tuam ipsius sententiam sequar.

¶ *Abhinc aduerbium*, accusatiuum. l. ablatiuum regit, vt abhinc trienium, l. trienio commigrauit hic viciniæ, *Abra tres años, que vino abiuir a nuestra vezindad.*

¶ *Qui, si est ablatiuus* construitur cum præpositione post posita, vt quicum loquitur Petrus. i. cũ quo. *Aliquando* ponitur interrogatiuè vt, qui potuisti dissimulare? Id est quomodo *Item post ponitur* præpositio cum his ablatiuis mecum tecũ, secum.

¶ *In nomine proprio* hæc inueniuntur, prænomen nomen, cognomen, & agnomen. *Prænomen* est clari generis insigne, vt, don, nomen est *Pedro, Martin* &c. Cognomen est è familia ductum, vt *Guzman, Cardenas*. Agnomen est, quod ex re præclare gesta acquiritur, vt *Machuca Africano*,

¶ *In compositis* à. qq. Si particula præponitur, dictio fœmenina in singulari, & neutra in plurali desinunt in, qua, vt nequa, siqua. Particulæ autem, quæ præponuntur, sunt quinq; en, ne, alius, num, si.

¶ *Composita à sum*, es, fui, sunt vndecim, & continentur in hac dictione, adipos. A, absum, &, adsum, es d, desum, des .i. insum, ines. Intersum, es P. posum, tes, præsum, & prosum, prodes O. obsum, es S. subsum, es. Supersum et Subtersum, es.

¶ Me me, te te, Se se. Aliquando in oratione duplicantur, & nihil aliud est, quam quædam vehemens commoti animi expresio. Virgil. Meme, adsum qui feci, in me conuertite ferrum.

¶ Petrus

¶ *Petrus quærit* Antonium, & fratrem suum, suũ, i. Petri, Petrus quærit Antonium, & fratrem eius, id est, Antonij.

¶ *Coniuntiones* copulatiuæ, & disiunctiuæ, tunc similes casus adiungunt, cùm ad idem verbum referuntur, vt diuitiarum, & gloriæ sors fluxa est.

¶ *Leuca communis* habet quatuor millia passuum: passus vnus habet quatuor pedes, pes habet mensuram quindecim digitorum vel sex decim secundum alios. *Stadium* habet. 125. passus.

¶ *Nomina in. a.* Græca tertiæ declinationis, quæ fere semper sunt Græca habent in plurali datiuum, & ablatiuum similes genitiuo singulari, vt, neuma, tis: Datiuo neumatis &c. Emblema, torcuma &c. *Aliquando* in, ibus, etiam mittunt, vt emblematibus neumatibus.

¶ *Quisquis, quicquid*, in nominatiuo, & accusatiuo tantum inuenitur.

¶ *In nominatiuo* tantum, in genitiuo tantidem, in accusatiuo tantundem.

¶ *Totidem* in nominatiuo, & in accusatiuo tantũ inuenitur.

¶ *Diminutiuum* nomen habet quatuor gradus, vt paulum, paululum, pauxillum, pauxillulum.

¶ *Nomina græca masculina aut fœmenina cuiuscunque* sint declinationis duplicem habent accusatiuũ. Vt Hectorem.l. Hectora. Palademn.l. Palada. Aerem.l aera, ætherem.l. æthera. Anchisem.l. Anchisa. Orpheum.l. Orphea. Ouidius, volat ille per aera magnum. Et ex his nominibus Græcis, quædã, pauca etiã habent & in plurali duplices accusatiuos. Virg. 9. arma, craterasq; simul, pulchrosq; tapetas.l. tapetes, & crateres.l. crateras. à crater.

¶ *Duo accusatiui* inueniuntur absolutè positi idest, sine regimine scilicet, magnam partem, & maximam partem. Cæsar lib. 4. de Bello gallico. Maximam partem lacte, atq; pecore viuunt.

valeo ¶ *Hoc verbum valeo*, es, cõtra reliquorũ verborum naturam recipit pretium in ablatiuo.l. in accusatiuo, vt hæc domus valet centum aureos.l. aureis.

¶ *Hec præpositio* apud cum accusatiuo personæ significat locum in quo, vt cœnaui apud regẽ, *Cene en casa del Rey.* Interfui sacris apud sanctum Petrum. *Oy missa enla yglesia de sant Pedro.*

DE FIGVRIS LOCVTIONIS.

FIGVRÆ *locutionis* per multæ sunt, quæ, (licet grammatici eas sibi vsurpent) re vera Retoricis pertinent. ex quibus paucas selectas hic adnotandas duximus, quæ ad dicendi elegantiam grammaticis vsui esse possunt.

¶ *Alle-*

Allegoria ¶ Eſt, quando aliquid dicitur, & aliud ſignificatur. Virg. Sed iam tempus æquũ fumantia ſoluere colla. i. finiendi carmen.

Anaſtrophe. ¶ Eſt verborum ordo præpoſterus vt Italiam contra, pro, contra Italiam.

Antbitheſis ¶ Eſt literæ pro litera poſitio, vt olli pro illi, maxumè pro maximè.

Apoſiopeſis ¶ Eſt, quando aliquid incærtum in oratione ſubauditur. Virg. quos ego, ſed motos præſtat componere fluctus, deeſt acerrimè puniam. I. quid ſimile.

Apoſtrophe ¶ Eſt quando ſermonem ad abſentem conuertimus. Cic. te nunc loquor Africane, cuius mortui nomen ſplendor eſt ciuitati.

Amphibologia ¶ Eſt quædam ſermonis ambiguitas, vt aiunt te Eacidam Romanos vincere poſſe, vbi cùm ambo accuſatiui præcedant, dubitari poteſt, vter ſit perſona agens.

Ænigma ¶ Eſt obſcura ſententia, per obſcuram ſimilitudinem rerum. Vt mater me genuit, eadem mox gignitur ex me. Significat aquam in niuem conuerſam.

Euphonia ¶ Eſt ſonoritas vocis. ¶ Cacophonia contrarium ſignificat. i. malus, & iniucundus ſonus.

Emphasis. ¶ Est, quando plus significatur, quam dicitur. Virg. cantando tu illum? Sup. potuisti vincere? idem ille ego, qui quondam.

Ecclypsis. ¶ Est defectus necessariæ dictionis. Virg. Hæc secum, su. loquebatur.

Epilogus. ¶ Est conclusio. Hispane. *El resumir en pocas palabras lo ya dicho en muchas.*

Methaphora. ¶ Est, quando nomen, aut verbum ex proprio loco transfertur in alium. Virg. Classiq; immittit habenas.

Methonimia. ¶ Est, quando ponimus autorem pro re inuēta, vt Cererem pro pane. Bacchū pro vino. *Item* cum continens pro contento ponitur. Virgil. mœstumq; timorē mittite id est, qui vos mœstos facit.

Hyperbole. ¶ Est quando quod dicitur fidem excedit, vt niue candidior. Virg. Ferit Æthera clamor.

Ironia. ¶ Est simulatio. i. quando quis loquitur contra id, quod sentit.

Prothesis. ¶ Principio Apheresis demit, quod Prothesis auget, demit, vt pone metum pro de pone. Auget, vt gnate pro nate. Gnauus pro nauus.

Sincopa. ¶ Sincopa dē medio tollit, quod Epenthesis auget. Tollit, vt amarunt pro amauerunt. Auget vt induperator pro imperator.

rator.

Periodus. ¶ Fœmenini generis. *La clausula de pũ*to apunto.

Pleonasmus. ¶ Est quædam superabundantia verborum. Virg. Sic ore locuta est.

Parenthesis. ¶ Est interiectio orationis in sermone, qua remota, sermo manet integer. Et signatur sic(inquit,)

Barbarismus. ¶ Comittitur in vna dictione, *vt* si scribas cum duplici l. quod vna tantum scribendum est. Aut proferas accentum breuem pro longo.

Solecismus ¶ Est vitium in oratione contra regulas Grammaticæ. Vt si dicas, vir bona. Homo clamant.

DE SYLLABIS

CVM de Syllabis nobis agen dū sit, hæc sunt in primis obi ter aduertenda.

¶*Vocales* quinq; sunt. a.e.i. o.u. Duæ ex his scilicet.i.&.u consonantes fiunt, cum aliam vocalem quatiunt, vt voco, Iubeo. *Aliquando* etiam quædam vocales conglutinantur, & ex duabus fit vna, & vocatur dipthongus, vt au, eu.æ.œ, ei. *Cæteræ* literæ vt.b.c.d. mutæ dicuntur, quia sine vocalium ad miniculo pro ferri non possunt, quæ mutæ vocalibus immistæ, & pro latæ, iam non mutæ, sed conso nantes vocantur. *Ex his* consonantibus quædam li quescunt. ¶*Liquida dicitur* quædam consonans me dia inter aliam consonātem, & vocalem, quæ quasi in arcto, & adstricto loco compressa sonum attenuat, & fere amittit in prolatione naturæ vim, vt flos.l.liquescit, vmbra.r.liquescit, u, post, q, liquescit, vt quando.

¶*Accentus* apud latinos in penultima, si est longa, profertur. Si autem penultima est breuis, & dictio est trisyllaba.l. plurium Syllaborum, accentus om-

omnino ad antepenultimam transfertur, & ibi semper collocatur. Si vero dictio est disyllaba semper in penultima profertur, siue longa sit, siue breuis illa penultima.

¶ *In dictionibus* Hebreis, & peregrinis, hoc est tenendum. Si dictio est indeclinabilis accentus in vltima profertur, vt. Iacòb. Ysaàc. Dauid. *Si autem* habent huiusmodi nomina declinationem latinam, sortientur & accentum latinum, vt Sàlomon, nis, Sàmuel, lis. Sàrra. Sarræ, & vt elliciatur, penultima longa sit, an breuis, vt ibi accentus locetur, Hæ, quæ sequuntur regulæ, sunt maximè aduertendæ.

REGVLAE GENERALES.

Simplicis obseruant composta, creataq; normam,
Quamuis dipthongus, vel vocalis varietur.
Multa tamen legem violarunt, quædabit vsus,
¶ *Nomina si duo componant, l. cum nomine verbum,*
Composti pars prima breuis, si in .i. finitur, aut. o.
Produc tibicen, vndiq; breuiat, & deniq;.
¶ *Vocalem longam duplex tibi consona præstat.*
¶ *Post curtam muta. & liquida in carmine est anceps.*
I. inter vocales, z. & .x. duplicia sunto.

Dipthon-

.2.

D Ipthongum produc, non præ, sequente vocali.
¶ Est brevis ante aliam vocalis iure latino.
¶ E, quintæ produc vocales inter, & ei, ai.
In vocatiuo Et fio r. quando carebit.
¶ Tenditur, & breuiat, si vis genitiuus in, ius.
Corripit alterius semper, producit alius.

.3.

P Ræteritum produc disyllabon, atq; supinum.
Sto tibi, scindo, fero, do, bibo, findoq; curtant.
¶ Corripiunt ambas primas geminantia verba.
Cecidi, & pepedi tamen penultima produe.
Status, datus breuiant, ratus, rutus, & satus, hisq;
Et situs, & litus, citus, quitus, atq; itus addes
¶ Ex, vi, præterito (præter hac) penultima longat.

.4.

E, dè, præ, se, di. Tendunt, vocalis vt absit.
Dirimo breuiat, atq; disertus.
¶ Tenditur à, nostrum. Sed Græcis. a. breuiatur.
¶ Re, breuiat. Tendit vt reffert, consona duplex.
¶ Pro, breuiant Græci. Producunt atq; latini.
Nam, pro, eum breuiat, procul, esto. Teste profanu
Propello variat. Propino, profundo, procurro.

DE CREMENTO NOMINIS.

.5.

A Breue, iunge caput. Et, o cum mittit in, inis.
l. ¶ El. ol. produc. Et. al. neutrum. Cætera curtãt.
¶ Produc n curtat, inis, latinũ. De, on, cõsule Gracos
r. ¶ Mascula in ar breuiant, & par, iubar, nectare, bacchar.
¶ Curtat, er, ir, vr. Non græca in, ter, fur, ver, et iber.
.¶ Or, tẽdit, deme neutrũ. Et grecũ, memor, & arbor.

.6.

A S, atis, produc. Et vas vasis, curtat at anas.
es. ¶ Es, tibi curtabit. Tendunt locuplesq́, quiesq́,
Et hæres, & merces. Et Græcũ, quod facit, etis
¶ Is, breuiat, glis produc, quodq́, dat, itis.
Et græcum, quod facit, inis.
¶ Protrahe nomen in, os. breuiãt bos, cõpos, & impos.
.¶ Vs, retinens, v, produc. Breuiant intercute, pecus.
¶ Consona ante s curtat, producito plebs. seps.
Et grecũ gryphs, conops, cyclops, europs, et hidrops.

.7.

x. ¶ Ax. tibi producit, fax deme. Et consule graios.
.¶ Ex, retinẽs. e. pduc, et vibex, rapecũ p̃ce, nex, grex
¶ Ix, ox, vx, tendunt. Breuiant sed fornix, & erix.
Cogẽdix, histrix, filix, vix, natrix, calixq́, cilixq́,
Salice, pice, larix, onix, varix, capadoce, præcox.
Alabrox, nux, coniuge, trux, crux, dux.
¶ Ix, cum mittit, igis, breuiat, producito mastix.

IN PLVRALI.

¶ A.E.O.plurali producunt.i.l.u.curtant.

DE CREMENTO VERBI.

a. A, *Produc.do.da.breuiat.compostaq; prima.*
e. *¶ E,produc.ram,rim,ro,cũ beris,et,bere,curta*
Et ternæ cũcta incremẽta,sed protrahis,eb.
Perfectiq;,erunt,& ere,priusq; futurum.
i. *¶ I.longũ ante,u. Mox quartæ crementa priora.*
Rimus,et ritis variãt perfecto,& futuro secũd,
Simus,nolito,produc,iunge nolite,velimus.
¶ I.breuiat reliquis,& imus,perfecta priora.
o.u. *¶ O,crescit.u.breuiat.*

Producit in primis.	*Producit in medijs.*
Nam.	¶ Vanga.
Neluefte.	Temencede.
Nil mi viridis.	Quinis.
Bodo gofmo.	Todo mons.
Plub. breuiat.	Plub.breuiat.

Producit in vltimis.

¶ Canui producit.as.es.os.semper adducit.

¶ V,Po

V. post. q. liquescit, aliquando post. s. & g.
Perimit Ellipsis. m Synalepha vocalem.
Syllaba de geminis fit per Syneresim vna.
Vt Phaethon. deero.
Syllaba per geminas diuisa Dieresis esto.
Vt aulai, pro, aule, pictai pro picta.

ADNOTACIONES.

I.

S*Implicis* obs &c. vt ab amo, deamo, amor, is, amabilis, docilis. ¶ *Quamuis* Dipth. &c. vt à cædo, cōcido, à quæro, inquiro, à rapio, corripio.
¶ *Multa tamen* diriuata à breuibus producunt, vt leges à lego, tegula à tego, voces à voco, & econtra breuians à longis, vt dicax à dico, arista ab areo vadum. i. à vado. is. *Nomina si duo &c.* nomen compositum ex duobus nominibus. l. ex nomine, & verbo, si pars prima finitur in, i. l. o. breuiat vt armiger omnipotens, tantidem, à tantus. a. um, & idē. Christoforus, mediocris. Si autem aliter componantur, producunt, vt alioquin, vbiq; ibidem, sempiternus vleriq; cuiq;, vtriq;, siquidem, quandoq; &c.

¶ *Biga. & quadriga* producunt penultimam, quia cōponuntur ex aduerbijs numeralibus, & verbo gero, *Deniq;*, & vtiq; breniant, quia non sunt composita, & sic de alijs.
¶ *Post cartam &c.* Syllaba si breuis est natura, vt. c.

ante.b.vel.ante.l.si sequantur duæ cōsonātes, q
rum altera sit liquida, manet breuis, vt latebræ,
nebræ, in carmine verò indiferens est.

¶ I. *inter* vocales &c. vt aio, maior, gaza. axis &

II.

D*Ipthongum produc*, vt Iudæus, Mathæus, præ
men breuiat, si sequatur vocalis. Virg. sudib
ve præustis.

¶ *Est breuis* ante aliam, vt venio: Græci aliqua
do breuiant, vt Theologia, Philosophia, aliquan
producunt, vt platea. Maria.

¶ *E, quinta* inter vocales produc, vt diei, requi
alioquin breuiat, vt rei, spei, fidei.

¶ *Et: ei, ai*, in vocatiuo producit, vt Pompei, C

¶ *Et, fio*. quando caret. r. producit, vt fiam, fieb
fio, si habet. r. breuiat, vt fierem, fieri.

¶ *Tenditur*, & breuiat &c. vt solius, nullius.

III.

P*Rateritum* produc &c. vt veni, vidi, feci, visu
lusum, lotū, si sequatur vocalis breuiat, vt ru
pluit, fuit.

¶ *Corripiunt* ambas &c. vt didici, tetigi, cecid
cado, nam à cædo *por matar*, & pepedi produc
penultimam.

¶ *Cit*

¶ *Citum à cieo* secundæ coniugationis primam corripit, vnde venit excito, cōcito, à cio verò quartæ producunt diriuata, vt accitus. excitus, Lucanus stratisq; excita iuuent s.

¶ *Ex, vi, præterito &c.* supina diriuata à præteritis finitis in, vi, producunt, vt quæsitum, cupitum.

IIII.

E, *De. præ. &c.* In compositione producunt, vt emitto, depono. Si verò sequitur vocalis, breuiant, vt præuro, de ero, seorsum.

¶ *Tenditur*, à, vt auius, amens. Græci verò breuiant, vt Acharis, athomus.

¶ E. *re*, breuiat in compositione, vt repono, remitto, nisi sequantur duo consonantes, vt reffero, reddo.

¶ *Pro, breuiant Græci.* vt prologus, propontis, latim verò producunt, vt promitto, proluo.

¶ *Nam*, pro, cum breuiat, componitur ab aduerbio procul, vt profugus, profanus, professtus, sed propello, propino &c. indifferentem habent.

DE CREMENTO NOMINIS.

V.

A. *Breuiat*, vt emblema, neuma & sunt Græca.

¶ *Caput cum compositis* breuiat, vt biceps, triceps, occiput.

¶ *Iunge.o* cum mittit in, inis, vt ordo, cardo.

¶ *El, ol, produc.* vt Michael. Gabriel. sol. Michol.

¶ Nomina neutra in,al ,pducũt, vt animal,ceruic
masculina verò breuiant,vt Amilcar, Anibal,A
drubal. *Cætera* finita in.l.breuiant,vt pugil, pra
ful,consul.

¶ *Produc.n.* vt Titan. Acarnan. Pean,& sunt Gra
ca,latina in.n.si dant genitiuum in,inis, breuia
vt carmen, fulmen, Græca verò producunt, v
delphin. Salamin,Cherubin.

¶ *Finita in,on,* Sunt Græca,& aliquando producũ
vt Amydon, Babilon, aliquando verò breuian
vt demon,canon,Iason.

¶ *Mascula* in. ar. breuiant , vt Cæsar. Amilca
Neutra producunt,vt puluinar,torcular.

¶ *Curtat,er,ir,ur,* vt gener,puer,mulier,martyr,ti
uir.i.fulgur,murmur.Et Græca in,ter,producũ
vt crater,stater,Soter.is.luter.i.

¶ *Or,tendit,* vt decor,color.Neutra verò breuian
vt marmor,æquor.Græca in,or,etiam breuiar
vt Hector,Antenor,Nestor,Castor.

VI.

A*Tis,ab* as,produc.vt æstas,calamitas.
¶ *Es,ubi curtabit,* vt miles,æques.Græca ve
rò, quæ mittunt genitiuum in, etis, prodı
cunt,vt lebes,capes.

¶ Is *breuiat*, vt cuspis , sanguis puluis. *Si verò* mit
tit genitiuum in,itis,produc, vt quiris,tis, Sam
nis, Græca in,is,producunt , vt Salamis. I. Sala
min,inis.Delphis.I.Delphin inis,

¶ *Pro*

¶ *Protrahe* nomen in, os, vt flos, lepos, oris, custos
¶ *Us, retinens, u*, produc, vt virtus, Salus, tellus, si non retinet, u, breuiat, vt tempus, vlcus, lepus.
¶ *Consona ante*. s. curtat in genitiuo, vt auceps aucupis, adeps, pis, hyems, is.

VII.

AX, *tibi producit*, vt audax, fallax, Græca verò quædam breuiant, vt abax, abacis, dropax, storax, quædam producunt, vt Aiax, Syphax.
Ex, retinens, e, produc, vt verbex, cis. Halex, si non retinet, e, breuiat, vt cortex, pellex.
Ix, ox, vx. tendunt, vt coturnix, fœlix, atrox, fœrox, lux, pollux.
Ix, summittit, igis, breuiat, vt orix, lapix.

DECREMENTO VERBI.

A, *Produc*, vt amamus, amabam. ¶ *E. produc*, vt docerem, legebam. ¶ *E, ante, ram*, rimro, breuiat, vt amaueram, eram, ero, breuiat etiam, ris, & bere, vt amaberis. l. amabere, doceberis. l. docebere. ¶ *Et ternæ* prima incrementa breuiant, vt legerem, sed producit, ebam, vt legebam. ¶ *I. Longũ ante*, u, vt cupiui, quæ siui. ¶ *I. in primis* crementis quartæ coniungationis producitur, vt audimus, audirem. ¶ *Simus, sitis, nolite* &c. producunt. i. ¶ *I. breuiat* reliquis, vt legimus, erimus, canimus. ¶ O producit, vt legitote. ¶ V. *breuiatur*, vt nolumus, volumus.

DE PRIMIS SYLLABIS. CAP. IIII.

A Ante.b.breuis eſt,vt ſtrabo.onis.tabes.is.la bo.as.Producunt vero Abel.crabo.onis.fla bium.i. flabellum.i. fabula.æ.labicum.i.labor.oris.labes.is.nabis.is. pabulum.i. ſabura,æ,ſabos.i.tabraca.æ.fabes.is.tabi.tabo.Et verbalia in,abilis,vt fabilis,nabilis. Breuiant habilis, ſtabilis.

¶ A.ante.c breuis eſt, vt academia æ. acanthis, idis,acer.eris.pro arbore,macer.a.um. Producunt acer,acris. Acis.is.flu.brachium.ij.brachæ.arum.cacus.i.cacabo.as.cacabus.i,dacus.i,facundus.a.um. gracito.as.machina.æ. macero.as. pacuuius.ij. pachynus.i.placo.as.racipolis.is. vacia.æ. vacienus.i. Vacinium ij,Vacillo.as.

A.ante.d.breuis eſt,vt vadū.i.gradior. eris. Producunt vero Adam, caduceus,i.clades.is. padus.i. gades.ium.ladō.onis.rado.is.radix icis.ſpadix.icis ſuadeo.es.trado.is.traduco,cis.vado.vadis.Gradiuus indifferentem habet.

¶ A ante.f. breuis eſt, vt vafer.a.um. Afer. vero producit.

A.ante.g.breuis eſt,vt ago.is.plagæ,arum pro reti & pro regione plaga.æ.Producūt agea æ.agama.atis.bragada.æ.fagus.i. flagito.as. flagitium.ij. fragrum.i.fragor.aris. vnde ſuffragor & refragor lagus.i.magalia.ium.mago,onis.pagus.i.pagina.æ

plaga

laga.æ.pro vulnere.sagus.i.saga.æ.strages.is.stra-
ulum.i.tragula.æ.Vagio.is,vagina.vaginæ.

¶ A.ante.l.breuis est,vt malus,a.um.alo.is.Pro-
ducunt.ala.alæ.ales itis. alea.æ. alecto.us. Alia.æ.
u. balena. balenæ balista. balistæ balo. as. calo.
nis,caligo.caligas.halo.halas. halex. halecis. ma-
lus arbor.malum pomum.mala.malæ.pro mandi-
bula.Palatium.ij,palus.i.palo aris.pala.æ.qualus.
qualis.e.talus.i.talis.e.palatum mediam habet in
differentem.

¶ A.ante.m.in disyllabis producitur,vt fama.æ.
Breuiant.amo.as.clamys.ydis.fames.is. famos. ta-
men.Et polysyllaba,vt mamilla.æ.amita.æ.Preter
quam amentum.i.amineum.i.Damœta.æ. lamina.
æ.lamentor.aris.mamercis. i mamertinus.i.mamu
a.æ & mamurius.ij.& bamura bamuræ,Hamus.i.
indifferentem habet

¶ A.ante.n.in dissyllabis producitur,vt fanus a.ū.
lanus.a.ū. Breuiant anas.anatis.anus. anus.cano.
canis,canis.Canis.flu.manus.manus.planus, plani,
pro nebulone.Et polysyllaba.vt animus,mi.anubis
anubidis.Producunt.anulus,anuli.canabis.canabis
danubius.bij.ganeo,ganeonis.

¶ A.ante.p.breuis est,vt apis is.napus.i. Produ-
cūt,apulus.a.ū.apulia.æ.apœninus.i.apidanus. Afri
ca.æ,crapula.æ.capetus.i.pape interiectio,papilio
onis,papo.as rapū.i lapo onis. saperda æ. vapulo.
as. ¶ A.ante.q.breuis est,vt aqua.æ.laqueus.ei.

¶ A, ante. r. breuis est, vt arista. æ. hara. æ. Produc ara. æ. areo. es, area. æ. barium, ij. baris baridis, caria æ carica, æ, carix, icis, glarea. æ. larius, ij, larissa. æ. na res, ium, narica. æ. pareo, es. Et nomina adiectiua in arus. ara. um. vt clarus, a. um, Varus. a. um.

¶ A. ante. s. breuis est: vt Asia. æ. casa, æ Producũt asius. a. um. asis. idis asopus i. basium. ij. caseus. ei. na sus. i, naso, onis, phasis, idis, Pasithea, Sason, sasonis.

¶ A. ante. t. breuis est, vt quater & quaterni, nato, as. Producunt vero Atys. yos. atagena, æ. atella. æ. Atina. æ. ater. atra, atrum. catillus. Chratis. idis. cra tes. is. crater. eris. claturus. i. frater. tris. fatum. i. gra tus. a. um. latus, a. um. laterna. æ. Latona. æ. mater, matris, materia, materiæ, maturus. a. um. matutinus na. num patrum. i. Saturnus. i. vates. vatis. Vatica- nus. ni.

¶ A. ante u consonantem breuis est, vt auis, Pro ducunt, auius. a. um claua æ. clauis. is, clauus. i. Da- uid, Dauus. i. flauus. a. um. gnauus. a, um. gauisus. a, um. Lauinium. ij. Lauinia. æ. Mauors, ortis, mauis à malo mauis, pauo, onis, prauus, a. um, rauus, a. um. suauis. e. suauium, suauij.

E. Ante. b. breuis est, vt Trebia. æ. lebes, etis. pro ducunt cerber. a. um. Debeo. es, debilis. e. flebi lis. e. gleba, æ. Hebe. es. Nebrissa. æ. Thebæ. Thebarũ thebe. es. Imo. omnia græca, quæ per epsilon scri- buntur.

E. an-

¶E.ante.c.breuis eſt,vt ſecus,pecus. Producunt ſecius prominus, ſecurus.a.um. Græca vero, quæ per epſilon ſcribuntur,omnia producunt.vt Echo.us.lechytus.i.theca.æ.

¶E.ante.d.breuis eſt,vt ſedeo,es. Producunt cedo dis.ceſsi,pedo.is pepedi ſedulus.a.um.ſedes,ſedis,ſeditio.onis.Et græca,quæ per epſilon ſcribuntur,vt Medæa æ.medica.æ.rheda.æ.

¶E.ante.f.breuis eſt,vt nefas,nefarius,nefādus.

¶E.ante.g.breuis eſt, vt lego.is.rego.is.tego.is. Producunt lego.as.Pegaſus.i.regula. æ regulus. i. Regina. æ.Rhegium.ij tegula.æ.

¶E.ante.l.in diſsillabis longa eſt,vt chela,chelæ. Breuiāt. chelys.ys.celeris.e. Gela.æ.gelu indeclinabile,lelex.egis.helix icis.Melilotus.i.melanthium, ij ſcelus,eris,telon.onis.velim, velis, velit. Velut, veluti.Et nomina polyſyllaba:vt melior.Producūt belua.æ.delibutus.a.um. deliciæ.arum delubrum, Eliſum,electrum.i.Peligni.orum. Peluſium. Peliū, pelij,Pelias,dis. Spelunca.æ. Telephus.i. Telemachus,Velabrum,velabri.

¶E.ante.m.breuis eſt.vt emo,emis. Producunt, crementum.i.demū.aduerbium.demo.demis. Demoſthenes.Emathia.æ. emolumētum.i. eminus ad uerbium,ſemē. nis.Hemus,hemi,nemo,nis.remus remi,ſchema,ſchematis.ſemita,æ,temo, temonis.

¶E.ante.n.longa eſt:vt vena.æ.veneo,venis.Breuiant benè,benignus.a.um.Enipeus.ei.Enim.feneſtra.æ.

ftra.æ. Genefis. eos.genus.generis, Menalippus.i. Menander.i. Penes præpofitio,penitus, penetro.as penates,penatum penus.us.vel oris.fenex.is. Seneca.æ. Senon.onis,teneo.es. tenor.oris,tenuis.e.tenus præpofitio.Venafrum.i.Venilia, & venetus.a.um.venia.æ. Venus.veneris,venenum, veneni,venio,venis,xenium,xenij.

¶E.ante.p.breuis eft,vt lepus,oris nepa.æ.Producunt.copa.æ. Cephifus. Epyrus.i,repo.is. fepes.is.fepia.æ.

¶E.ante.q.breuis eft,vt equus i.nequeo,nequis, neq;.Producunt,nequam,nequitia.æ.nequaquam nequis.Sequana.Sequanæ.flu.

¶E.ante.r.breuis eft,vt ferum i.berus.i. Producunt,beryllus.i.Beritus.i.cerufa.æ.cera.æ.clerus.i. Eridanus.i.æretum.i.eruca.æ.feralis.e.Feronica.æ feriæ.arum Geryones,is,hæres,edis,heros,ois: Herodes.is. Meriones.is. Neritos i. Neris.is. Nerio.enis.Pera,peræ.pero,peronis,feros.a.um.fpero.as. feria,feriæ,feria.orum.thera.æ.Thereus.i. verus.a.um. veratrum i. Verona.æ.

¶E.ante.s.longa eft.vt Thefeus,Thefei.

¶E.ante.t.producitur, vt meta.æ.Breuiant, etiã coniunctio,fretum.Getes,æ.Hetruria.æ.meto,metis,metuo, is. metallum, lli. metaurus.ri. metreta æ,metaphora.æ.retro aduerbium,tetricus.a.um. thethis,idis.tetrarcha,veto.as.vetus.eris.veternus i.Et habẽtia.p.ante.e.vt petra,petræ.peto.petis.

¶E.ante.u.Breuiat vt breuis.e.leuis.e.feuerus.a.ũ,

l.ante

I. Ante.b.breuis eſt.vt liber,libri. Producũt fibula.æ.hibernus.a.um.Ibis.idis. Liber, liberi, pro Bacho & homine libertatem habente.libo. libas libum libi,ſcribo.is.ſcibilis.e.ſibilo.as.tibia.æ.tibur vris.tribulum.i.Nam tribulus breuiat, viburnũ, viburni,vinex,icis.

¶ I.ante.c.breuis eſt,vt dicax,acis,ſiculus.a.um. Producunt dico,dicis,ficus,fici,Icarus.i.icon.onis, ico,icis.licium.ij mica,micæ,pica.æ.picus.i.picenũ i.ſica.æ.ſicut coniunctio.Sicilia.æ.ſichæus, ſichæi ſicania,ſicaniæ,ſpica,ſpicæ.ſpiculum.i.ricinus.i. trica tricæ triceni.æ.a.vicus.i.vicinus.a.um.

¶ I.ante.d.longa eſt,vt idem in genere maſculino Breuian cydon,onis.didymus.i.didyme. didymes, fidelia.æ.fidis chorda,fides,fidei.fidenæ, arum, hydaſpes,is.hydrus.i.Idem in genere neutro,idoneus a.um.idume.es.Ideo.Quidem coniunctio,video,vides,uidua,viduæ.

¶ I.ãte.f.nõ reperitur niſi in cõpoſitis.& breuiatur.

¶ I.ante.g.breuis eſt,vt figulus.i.Producunt,Bigæ arum,figo.is. fligo.is.frigus.oris. frigilla.æ.gyges.æ. piga.æ. ſtrigilis.is, ſtriga.æ. ſtrigo. as. trigæ, arum,triginta,viginti.

¶ I.ante.l,longa eſt.vt pileus.pilei pila.æ.pro columna. Breuiant. Cylindrus.i. filix,filicis. hilaris.e. Ilerda.æ.ilica.æ. lilibæũ. i.milium,milij,milo,onis. pila.æ.qua ludimus.pilus.i.ſiler.eris.ſilex.icis. ſyla, æ.ſileo,es.ſiligo. inis.ſiliqua.æ.ſilurus.i.ſtilus.i.tilia tiliæ.

¶ I.ant

¶ I.ante.m.in dissyllabis longa est,vt limus,limi. Breuiāt simus,sini,hymē,hymenis,mimas, antis,nimis, simon, simonis, simul, thymus. Polysyllaba quoq;,vt similis simile.Producunt vero simius simij,simia,simiæ,simulus.i, Hymæra.æ.dimidium, ij.&c.

¶ I.ante.n.longa est, vt linum.i. Breuiant cynædus.i.cinis,eris,cynicus.a.um.Inula,æ,inuus.i linus i.nomē proprium lino.is.minæ. arum. Minerua.æ. minium,ij,minio.onis,mina.æ.minister.stri,minor. aris,minor,oris,minuo,is,minus,miniscor. Ninus. i.sinapis,sine,sinister.a.um,sino,is.sinon, onis, sinopis,is,sinus,us,sinuessa.æ.tinea.æ.synagoga.æ. synhedra.æ.

¶ I.ante p.breuis est,vt stipes.is. scyphus.i. Producūt gryphes, gryphus.i.Iphitus.i.pipo.pipas.pipilo.as.ripa.æ.Scipio,onis,Sipho.onis.stipes,itis.stipo,stipas scrupulus.i.siphariū.ij sipus,vntis. tiphon. onis,vipera,viperæ.

¶ I.ante q.breuis est:vt liquo,es,liqueo.as.siquidem.Producunt liquetium,liquetij,liquor, eris, liquor, oris. Liquidus,a.um.primam habet indifferentem

¶ I. ante.r.longa est , vt lira pro sulco , & à chir, quod est manus,deducta,partim breuiant,vt chira gra,chiragræ,partim producunt,vt chirurgus.i chironomon,ontis. Breuiant vero dirimo,dirimis, hirudo.inis,hirūdo,inis,lyra.æ.nireus, ei. pyra.e.pro

ducunt,

ducunt. Piramus, mi, pyramis, pyramidis, pyrene, es, pyrous. i. pyrus, pyri, pyrum, pyri, quirinus, quirini, ſyrus. a. um. ſyracuſæ. ſyracuſarum, tyrus. tyri, tyranus, tyranni, viridis, viride, vereo. es.

¶ I. ante. s. longa eſt, vt niſus niſi. Breuiant biſon, biſontis, ciſium, ij. diſertus. i. Iſara. æ. Iſaurus. i. miſer a. um, niſi. ſiſer, eris.

¶ I. ante. t. breuis eſt, vt Italus, a, um, mitra, æ, producunt Bithynia, æ, Briton, britonis, clitella, læ, clitumnus. i. clitorius. ij. cliton, onis. dico. as. diteſco, ſcis, fritinio, fritinis. Italia. æ. Mitis. e. Nitor, niteris. Pythagoras. æ. Pythō, onis, pythius. a. um. pytiſma atis pituita. æ. Ritus. us. rito. as, ſcitor, aris, ſithon. onis. triticum, i. triton. onis. Tityrus. i. Titan, anis, titillo, as, vita. æ. vitis. is, vito. as, vitupero, as.

¶ I. ante. u. conſonantem longa eſt, vt liuor, oris, viuo. is.

O. Ante. b. longa eſt, vt robur, oris. Breuiant globus, globi, obeſus, a, ū, obolus, i, obelus, i. obex icis, probus, a, um, probo, as, probrum, i. ſoboles, is.

¶ O. ante. c. breuis eſt, vt proceres, um voco. as: Producunt cocytus. i. crocalus. i. focale. is. locuſta, locuſtæ, Oceanus. i. ocyor & ocyus, Phoca, æ, phoceus. i. phocis, idis, procerus. a. um, poculum poculi, vocalis, vocale.

¶ O. ante. d. longa eſt, vt Clodius. ij. rodo. is. Breuiant vero Fodio, fodis, modus. i. modo, odor, odoris,

ris, odium. odij. rhodus rhodi. rhodope. es. rhodanus. i. sodalis. is.

¶ O. ante. f. breuis est, vt ofella. æ. Producit vero Tofus. i.

¶ O. ante. g. lõga est, vt cogo, cogis. Breuiãt. theologus. i. rogus. i. rogo. rogas. toga, togæ.

¶ O. ante. l. breuis est, vt colo, is. Producunt. boletus i. bola æ. colum. i. colyphium. ij. dolium. ij. Dolon. onis, moles. is. molior. iris. Nola. æ. nolo verbũ. Olim, prolixus. a. um. proles. is. polypus. i. Polydamas. antis solus, a. um. solor. aris. solers, solertis solemnis, e, Spoletium, ij. Tmolus. i.

¶ O, ante. m. longa est, vt vomer, vel vomis, eris, como. is. Breuiant Bromius, ij, coma. æ. comes, comitis, chromis, is. comedo, is. dominus. i. domus. us. domo. as. glomero. as. homo. inis. Homerus. i. omasum. i, omitto, is, stomachus, i, atomus. i, tomaculũ. i, vomo, vomis.

¶ O, ante. n, breuis est, vt bonus. a. um, moneo, es. Producunt conor. aris, conopæum. æ i. conus. i. donum, i, donec, monychus. i. nonus. a, um, nonæ, arũ pronus, a, um, pono, ponis, ponè, zona, zonæ, trigonus. a, um, phonascus. i, Antigonus. i.

¶ O ante p. breuis est, vt populus, i. sopor, oris. Producunt copia. copiæ, copula, copulæ, copo, coponis, dropax, acis, Opilio. onis, populus. i, pro arbore, popeanum. i, propago pro uite, propino, as indifferentem habet, scopæ, arum, sopio. is.

¶ O. an

¶ O.ante.q.breuis eſt,vt loquor,eris, coquo.is. Quoq; aduerb.

¶ O.ante.r.breuis eſt,vt chorus.i. Producũt.co rus.i pro vero,corã corycus.i.corithus.i.coraliũ.ij. chloreus.ei. Doris.idis. Doricus.a.um. Dorien ij. hora.æ.morio.onis.Noricum.i.oro.oras. Orythia. æ. Orion.onis. prora.æ. Sora æ. Soracte.is. forex. icis.thorax.acis.lorum.i.Gloria.æ.ploro.as.

¶ O.ante.s.longa eſt.vt Moſes.is.proſa.æ. Breuiant. Oſyris.idis.poſui a pono.is.roſa æ.

¶ O.ante.t.breuis eſt.vt notus ventus, nothus.i. ſpurius.nota.æ. Producunt, poto. potas. Proteus. ei.totus.a.um.

¶ O.ante u.conſonantem breuis eſt. vt ouis. nouus.noua.nouum.Producit.ouum.i.

V. Ante.b.breuis eſt.vt ruber,a.um. Producunt.bubulcus.i.bubo.onis.bubalus.i. Bubaſtus.i.iubilus.i.lubricus.a.um nubes.is. nubo.is.pubes.is.rubigo.inis.ſuber.eris.ſubula.æ.tuber.eris.vber.eris.

¶ V.ante.c.longa eſt, vt duco, ducis.lucco.es. Breuiant, cucufas.atis. cuculus.i. cuculo.as. cucullus.i. cucuma.æ.cucumis.eris. cucurbita.æ.cucurrio.is. duceuti.æ. a. duceni.æ. a.Iucundus da. dum.lucerna.æ.lucrum.lucri. Lucumo.onis. lucel lum.lucelli.ſucerda.æ.

¶ V.an

¶ V. ante. d. longa est, vt rudo, rudis, ludo, ludis. Breuiant pudor. oris, pudet, pudebar, rudis, is, virga prætoris, rudens, rudentis, sudes, sudis, studium ij, ruder, eris. Tuders, Tudertis.

¶ V. ante. f. longa est, vt Vfens, entis, bufo, onis. Breuiat Rutæ. rutarum.

¶ V. ante. g. longa est, vt iugerũ. i. nugæ, arũ, Breuiant fugio. is. fuga. æ. iugum. i. iugis. e. iugulo, as. pugil. is. tugurium. ij.

¶ V. ante, l. breuis est, vt fulix, icis. Producunt culus. i. fuligo. inis. Iulius. ij. mulus. i. mula. æ. pulex, icis, vligo inis.

¶ V. ante. m. longa est, vt humor, oris, humidus, a um. Breuiant cumulus. i. crumena. æ. humus. i. humerus. i. Numa. æ. Numãtia. æ. numerus, i. numisma atis. rumex, icis. tumeo. es. tumulus. i. tumultus. i. tumultus. us,

¶ V. ante. n. longa est, vt munus, eris. Breuiant cuneus, cunei, cuniculus, cuniculi, tunica. tunicæ.

¶ V. ante. p. breuis est, vt lupus. i. Producunt cupa. æ. Iupiter. nuper. Pupus. pupi, pupa. æ. pupula. æ. pupillus. i. rupes. is. scrupus. i. stupa. æ.

¶ V. ante. r. longa est, vt cura. æ. curio onis. Breuiant. Curius. curij. curulis, curule. furio. is. muria: æ nurus, us, Sporius. ij.

¶ V. ante. s. longa est. vt pusio, onis. Breuiant pusillus. a. um. Susanna. æ. susurrus. i.

¶ V. ante. t. longa est, vt vtor, eris. Breuiant cutis. is.

s.frutrex.icis.futuo.is.futurus.a.um.lutum.i. Mutina.æ.mutilus.a um.muto,onis.nutrio.is.puteus..putris e.puto.as.rutheni.orum. popul.rutilus.a.um.Rutuli populi.rutrum.tri.vter.a.um. vter tris.terus.eri.Vtica.æ.vti coniunctio.

¶ V.purum ante u.consonantem longum est, vt ua. Quod si consonans præcedat, breuiatur, vt fluuius.ij luuo.as.pluuia.æ.

DE MEDIIS SYLLABIS.
CAP. V.

A. Ante. b. breuis est, vt Calabria.æ.syllaba æ. Producunt verbalia in.abilis.vt amabilis,& in abulum.vt incunabulum,incunabuli,venabulum,venabuli.tintinabulum,i.& in abrum. vt velabrum.i.

¶ A.ante.c.breuis est,vt alacer.cris. Producunt. loaca.æ.Iracundus.a.um.meracus.a.um mustaciū.nouacula.æ.opacus.a.um.pastinaca.æ.pistacium.portulaca.æ.retinaculum.i satracum.i. & nomina deriuata in.acrum.vt lauacrum,simulacrum,ambulacrum,vel in aculum,vt gubernaculum.i. Et in aceus.a.um.vel.acius.a.um.vt ordeaceus.a.um. gallinaceus.a,um.acinacius.a.um.vinacium ij.

¶ A ante.d.breuis est,vt Bragada flu. Producit. cada.æ.

¶ A.ante.g.longa est, vt imago.inis.indago.as. breuiant aruriagus.i.asparagus.i.chiragra.æ.lalage.

ge.es.mandragora.æ.massageta.æ.Pelagus.i.pod
gra æ.vertagus.i. Pythagoras. Anaxagoras, peda
gogus.i.Synagoga æ.paragoga.æ,Et à frango.is.v
naufragus.a.um. & à vagus.a.um,vt noctiuagus.
Patagia.æ.

¶ A.ante.l.breuis est,vt Mænalus.i.Italus.i. Pro
ducunt,canalis,omphale.Sardanapalus,stympha
lus,sandalium,sandalij. Et in alis desinentia deriu
ta à nominibus,vel à verbis,vt animalis,vocalis. v
nalis.

¶ A.ante.m.breuis est,vt calamus.i. thalamus.
Producunt dictamum.i. Et verbalia in, amen, siu
amentum finita,vt solamen,iuuamen,iuuamenti
Et hebræa ad declinationem nostram reducta, v
Adam, Adamus.i. Abraam, Abraamus.i.

¶ A.ante.n.longa est,vt inanis. Breuiant Apida
nus.i.balanus.i. clibanus.i.dardanus. i. Eridanus.
galbanum.i. hypanis.is.hippomanes, laganum i.l
banus.i raphanus.i.rhodanus i. Schephanus.i. ep
phanes.is. Aristophanes.is.sicanus.a.um,& Cyan
mediam habent.

¶ A. ante. p. breuis est, vt alapa. æ. Produ
cunt anapis.is.mesapus.i.priapus i.serapis.is. sina
pis,is.

¶ A.ante.q breuis est, vt Tanaquil. Producunt
nequaquam & vtraq; in ablatiuo, & vsquequa
aduerbium.

¶ A.ante.r.breuis est, vt cithara.æ. barbarus.

um. Producunt amaracus.i. amarus.a.um. auarus.a.um. cochleare.is. denarius.ij. tiaras. æ. Et denominatiua in.aris. vel arius.a. um. vt auxiliaris.e. antiquarius.a.um. Sextarius.ij. sacrarium.ij.

¶ A.ante.s.breuis est, vt petaso, onis, carbasus.i. Producunt agaso.onis. amasis.is. omasum.i. parnassus.i.

¶ A.ante.t.breuis est, vt cyathus.i. calathus.i. Producunt Acathes.æ. pro lapide. aratus.i. aratrū.i. Et propria nomina in, ates. vt phrates. is. euphrates.is. Mithridates. Et denominatiua in.atus. vt senatus.us.

¶ A.ante.u.consonantem longa est, vt cadauer, eris, papauer, papaueris, Breuiant batauus.a.um. Patauium.ij.

E.Ante.b. breuis est, vt tenebræ arum. erebus. bi. Producunt vero corebus.i. ephœbus.i. perrhebus.i.

¶ E.ante.c.lōga est, vt imbecillus.a.um. Et à theca composita, vt bibliotheca, apotheca. Breuiant vero Seneca.æ. senecio, onis. illicebræ.arum.

¶ E.ante.d.longa est, vt Teredo, inis. Breuiant, Andromeda.æ. essedum.i. macedo.onis. Tenedos.i. Vnedo.onis. cathedra. synthedra. Diomedes. Empedocles.

¶ E.ante.f.indifferens est, vt, calefacio.cis. Patefacio.cis. Producunt vero veneficus.i. venefica æ.

¶ E.ante.g.breuis est, vt elegia.æ. telegonus.i.

¶E.ante.l.breuis eſt, vt obelus,obeli. ſepelio.is. Producunt phaſelus.i.philomela.æ. Et deriuata in elis,vt crudelis,& in ela,vt tutela.Cibele indifferẽtem habet.

¶E.ante.m longa eſt,vt Eremus.i.Breuiant.Elementum.i.Ptolemæus.i.Tlepolemus.i. vehemens. entis.

¶E.ante.n producitur, vt verbena, e. Breuiant armenia.æ.ebenus.i.helenus.i,helena æ.iuuenis.ingenium,ingenij,ingenuus,a.um olenus.i. proſena. æ.Et compoſita à venio vt aduena, & Archigenes. Diogenes. Hermogenes. Menogenes. Origenes. Prothogenes. Caliſthenes. Demoſthenes. parthenius,parthenij,philomenes,philomenis, periclemenes.is. achæmenes,achæmenis.Clymene.es.

¶E.ante.p.breuis eſt,vt telephus.i. Producunt. Aſepus.i.aſclepius.ij.Ioſephus.i.præſepe.is.

¶E.ante.q.breuis eſt.vt neq;,nequeo is.

¶E.ante.r.breuis eſt,vt cerberus.i.Produc.abdera.æ.Auſterus.a.um.chymera.æ.cithera.orum. cithcron.onis.cyperus.i.galerus.i. Homerus i. Et à hieros compoſita,vt hiera.æ. hierapolis.is. iberus. i.machera æ.megera.æ.myſterium. ij. niceterium, ij.panthera.æ.poderis.is.ſyncerus. a. um.trieteris. idis.ſeuerus.a.um.

¶E.ante.s.breuis eſt,vt apeſas,antis,hæreſis.Produc carcheſium.ij.diœceſis,eos galeſus.i.haleſus.i. Ieſus,lyreneſus,i.mileſius.a.um marpeſus. i. magneſia.

nesia.æ.mathesis.eos. poensis.is. synthereſis. & ab esus.a um.composita,vt obesus.a.um.

¶E.ante.t.longa est,vt moretum.i,Breuiant vero Amethystus,arethusa.æ. iapetus.i. macetes. æ. Pharetra.æ.pheretrum.i.piretrum.i.Phaetō,ontis. phaetusa.æ.taygeta.æ.taygetus.i.triquetra.æ. triquetrus.a.um.temetum.i.venetus.a. um. vietus.a, um. Et in.etas.desinentia , vt pietas. atis,varietas, atis.

¶E.ante.u.consonantem producitur,vt vesenus Sueuus.

I.Ante.b.breuis est,vt sensibilis.e.alibi.

I ante.c.breuis est: vt rusticus. Producunt vero amicus.a,um.apicius.ij apricus.a um aricia,ariciæ,caicus.i.cuticula,æ,craticula,læ.canicula.læ.cuniculus,cōuicium.ij ceruical.alis.equicolus.i.febricula.læ.formica.æ.labicum.i.lectica.æ. lumbricus. i.myrica.æ.marica.æ.lorica.æ.mendicus,a.um meretricula.æ.multicium.i,nasica.æ.nouicus a.um.numicius.ij.pericus.i.periculum i.posticus.a.um, posticus.i.pudicus.a.um pedico cas.pediculus i.redimiculum i.rubrica.æ.triuicus i.tibijcen,inis,vesica. vesicæ. Vmbilicus,ci.vrtica cæ vstica,cæ,vaticanus viticula.æ,Et à nice,hoc est victoria,composita,vt polynices,cis,olimpionices,cis.Et nomina barbara in,icus,vt Alaricus,Theodoricus,Fredericus.

¶ I.ante.d.breuis est,vt liuidus a,um, Cupidus.

a.um.Producunt vero abydos.i.acidala.æ.deside-ro.as,fastidio.is.formido.as.trucido.as.Et nomina in ido exeuntia,vt crepido.cupido,formido.libi-do. Et nomina patronymica masculina à nomini-bus in eus dipthongon desinentibus, vt à Prome-theus.ei.prometides.à Tydeus,ei.tydides.Nam re liqua fere omnia breuiant,vt à Priamo priamides, à Nestore nestorides,ab Agamennone agamenno-nides.

¶ I. ante. f. vnum reperio productum Alifæ. arum.

I.ante g.breuis est,vt litigo. Producunt vero au riga.æ. caligo,as. castigo.as.fatigo,as. fastigium.ij. & à fligo,gis,composita,vt affligo.is.infligo.is.insti go.as,lestrygones.um. præstigiæ. arum. salpiga.æ. origanum. i. quadrigæ. arum, vestigo.as.vectigal. alis.Et nomina exeuntia in igo,vt caligo inis. verti go.inis.vligo,inis.

¶ I.ante.l.breuis est,vt massilia Producunt asy-lus.i.asylum.i.aprilis.is.ædilis.is.crocodylus.i.Eri-phile.es.exilis.e.masyllus.a um.pamphylia,æ. pe-tilia,æ.quintilis.is.sextilis is.subtilis.e.Venilia.æ. Et nomina neutra in ile,desinentia. vt cubile, sedi-le. Et adiectiua à nominibus deriuata, vt a puero puerilis, à sene senilis Breuiant tamen ab homo humilis, à pari parilis,à dape dapsilis.

¶ I. ante m.breuis est,vt optimus.a.um. Produ-cunt ariminum arimini, discrimen inis. opimus.a. um.

um.quadrimus.a.um.ſublimis e.Et nomina à verbis quartæ coniugationis in men. exeuntia, vt à munio.is.munimen muniminis, à lenio.is.lenimen leniminis, à farcio.is.farcimen farciminis. Et quæ exeunt in. entum, vt veſtimentum, pauimentum.

¶ I. ante. n. longa eſt, vt clandeſtinus. a. um. pachynus. Breuiant vero acinus.i. amineum aminei. apirinum. i. ariminum arimini. aſinus aſini, buccina. æ. catina.æ. circinus. i. quominus, deſtino. as. dominus domini. Eminus eleemoſyna. æ. fiſcina fiſcinæ, fuſcina fuſcinæ, fuſcinus, fuſcini, fœmina fœminæ, fruſino onis inquino inquinas, lamina laminæ. machina machinæ, mutina mutinæ morinus.a. um nundinæ.arum, pagina paginæ, patina patinæ, pampinus. i. Proſerpina. æ. protinus, ruſpina.æ. ſabina. ſabinæ. ſarcina. æ. ſibina. æ. ſtatina. æ. ticinus, i. trutina. æ. craſtinus. a. um, diutinus. a. um. hornotinus. a. um. priſtinus. a. um. perendinus. a. um. ferotinus. a. um. Alia tamen producunt, vt matutinus, veſpertinus. Et a nominibus materiam ſignificantibus deriuata, vt oleaginus. a. um. Faginus. a. um tiliaginus, cerrinus. Et a nominibus colores, & lapillos, ſiue odores, & vnguenta ſignificantibus, vt adamantinus. a. um. cryſtalli-

 nus.

nus, a. um. ſmaragdinus, a.um. amaracinus.a.um, amygdalinus. a.um.bombycinus.a. um. biſsinus.a. um glaucinus.a.um.guſapinus.a. um. ianthinus a. um.hyacinthinus.a.um Mirrhinus.a.um. praſinus. a.um.ſandicinus a.um, tyrianthinus.a. ũ, crocinus. coccinus, carbaſinus.

¶ I.ante.p,breuis eſt, vt demipho. onis. antipho. onis.Producunt vero Euripus.i.coliphium.ij.obſti pus.a.um.

¶ I.ante.q.longa eſt,vt antiquus.a.ũ.vbiq;. Breuiant vero reliquus.a.um.ſiliqua.æ.vndiq;.vtiq;.

¶ I.ante.r.breuis eſt,vt zephyrus,i. Producũt buſiris.idis.corcyra.æ.coſyra.æ.collirium.ij.cipirus.i. delyrus,a.um.epirus.i.papirus.i.ſaphyrus.i.ſemiramis.idis.

¶ I.ante.ſ.longa eſt,vt Anchiſes.Breuiant. Cythiſus.i. Eliſeus a.um.

¶ I.ante.t.breuis eſt,vt digitus i lecythus.i. Producunt Aconitum. Architas æ.beritus.i. cocytus.i. coritus.i hermophroditus.i.idolothytum.i, irrito. as Luſitania æ.margarita.æ. Mauritania.æ.pituita. æ.paraſitus.i. Theſites.æ.valitudo.inis.leuites l.leuita.æ.leuitis.idis. moabites,vel moabita.moabitis idis. Et in,itus.a.um exeuntia,vt auritus.a.um.turritus.a.um. Verba,frequentatiua,vt dormito.as.auditus.us. Seruitus tamen à ſeruio. is. penultimam breuiat,& ſeruitium.ij.

¶ I.ante.u.conſonantẽ longa eſt,vt ſaliua.æ. Bre

uiant

nian vero rediuiuus.a.um.Niniue.es.

O.Ante.b.breuis eſt,vt orobus.i.Niobe.es. Producũt vero Iacobus iacobi Octo ber octobris

¶O.ante.c.breuis eſt, vt colocaſia. Producũt patrocinium.ij,negotium.ij.

¶O.ante,d.longa eſt , vt Erodius erodij. Herodes herodis.Breuiant,exhodus.i.perihodus,perhodi,ſynodus,ſynodi.

¶O.ante.g.breuis eſt,vt Theologus,aſtrologus, aretalogus.Producunt pedagogus.i.ſagoga.æ.ſynagoga.æ,Paragoga.æ.

¶O.ante.l breuis eſt,vt .ſoboles,lis. Producunt ætolia.æ. capitolium.ij. cimolus.li.idolum. li. mediolanum mediolani pactolus.i.pharmacopola.æ. biblopola æ.

¶O.ante.m.longa eſt,vt anomam.i.Breuiant Sodoma.æ.Salomon.ſalome. Chryſoſtomus chryſoſtomi,catadromus.atomus.

¶O.ante n.longa eſt,vt corona,bellona.Breuiãt vero abratonum.i.aponus.i. Auſonius.a.um.coctonum.i.geryones.is.hermione.hermiones. mycone. es.antigonus.i.erigone.es,Tiſiphone.es.Perſephone.es.antiphona.aphona.

¶O.ante p.breuis eſt vt. Rhodope. Producunt. Aſopus.i.æſopus.i. canopus.i.canopæum. pæi. Europa.æ hyſſopus.i. Iopas.æ. pyropus. i. Sinope. es. ſinopis,is.

¶ O,ante.r.breuis eſt, vt pachorus.Pythagoras.

n. Anaxagoras. æ. carpophorus. i. doryphorus. i. Producunt vero aurora. æ. Anthores. is. Cythorus i. Diores. is. florus. i. Pelorus. i. Et denominatiua in orus. ora. orum vt decorus. o. um. Odorus. ora. orũ. Polydorus, Theodorus, Isidorus, Sycomorus.

¶ O. ante. s. longa est, vt hircosus, dolosus, metamorphosis metamorphoseos. Breuiant vero Ambrosia. æ. Ambrosius. ij. Theodosius. ij.

¶ O. ante. t. longa est, vt ægrotus. a. um. Breuiant antidotum. i. Herodotus. i.

V. Ante. b. breuis est, vt coluber. bri. rutuba. æ. delubrũ. i. Producunt. Anubis. idis. saluber. bris. solubilis, volubilis. à. nubo. bis. Composita breuiãt duo, pro nuba, innuba.

¶ V. ante. c. longa est, vt Eunuchus. i. caducus. a. ũ. Breuiãt volucer volueris, cre. volucris, volucris.

¶ V. ante. d. longa est, vt hirudo, inis. testudo testudinis. Breuiat Dryada. æ.

¶ V. ante. g. longa est, vt salsugo. inis. erugo. inis.

¶ V. ante. l. breuis est, vt anulus anuli. emulus. a. um. Producunt Adulor. aris. Amulius Amulij. Apulia. æ. curulis. e. edulis. edule. Getulia. æ. peculium. ij. torcular torcularis, tribulis tribulis. Trasybulus, Trasybuli. Aristobulus. i. Cleobulus. i.

¶ V. ante. m. longa est, vt acumen. nis. alumẽ. inis. Breuiant. Autumo. as. Autumedon. tis. columen. inis Columella. æ. documentum. i. emolumentũ. i. irrumo. as. Lucumo. onis. monumentu m. i. Et, à tu

meo

neo composita;vt contumax.acis.contumelia. æ.

¶ V.ante.n.longa est,vt fortuna.æ. breuiant vero Albunea.æ.

¶ V.ante.p.breuis est,vt pupa.æ. Centurope.es.

¶ V.ante.r.longa est , vt silurus siluri. ligurio.is. Breuiant,camirus.a.um.centurio.onis. lemures lemurum,luxuria.æ.Mamurius mamurij.Mercurius mercurij,purpura purpuræ,sabura saburæ.tuguriũ tugurij. Et verba desideratiua , vt ab esu esurio.is. à partu parturio is.

¶ V.ante.s.producunt.vt cerusa.æ.Breuiant Brũdusium,ij. Canusium.ij. Perusiũ.ij.Volusius.ij. Venusium ij.

¶ V,ante.t,longa est,vt cicuta.æ.confuto.as.refuto.as. Breuiãt arbutus.i.recutitus.a.um.& à quatio.tis.composita,vt concucio concutis,

¶ V.ante.u.consonantem breuis est,vt diluuium diluuij, exuuiæ exuuiarum.

DE VLTIMIS SYLLABIS. CAP. VI.

A.Terminalis longa est,vt ama,supra. Breuiant vero ita puta,quia aduerbia. Postea indifferentẽ habet. Nominatiuus quoq; accusatiuus, & vocatiuus vtriusque numeri.præter nomina numeralia in ginta,desinẽtia,vt triginta,quadraginta Et a nominibus græcis in. as.& in.es,ꝑductas, desinẽtibus. Vocatiuus in.a. ꝑducitur,vt Æneas ò Ænea Anchises ò anchisa. Nominatiuus quoq; à græcis plerũq; producitur vt nemea nemeæ.tegea tegeæ.

¶ E.ter

¶E. terminalis breuis est, vt hoc mare, lege legere. Producunt accusatiui, me, te, se. Et nomina græca fœminina, vt penelope in nominatiuo, datiuo, vocatiuo, & ablatiuo. Et nomina græca pluraliter declinata, vt cete, tempe, mele. Et vocatiuos, ablatiuósq; à nominibus græcis terminatis in, es. ut Anchises ò anchise, ab anchise, ab anchise. Vlyxes. ò vlyxe, ab vlyxe. Et ablatiuus singularis quintæ declinationis vt dies à die. Et genitiuus irregularis quintæ declinationis in. e. vt dies die. Et secunda persona singularis imperatiui secundæ coniugationis, vt doce mone, aude. Et aduerbia illa fere, fermè, quarè, ne pro non. Interiectiones quoq; producuntur, vt pape, ohe. Et aduerbia à nominibus adiectiuis deriuata, vt à pulchro pulchre. Breuiant tamen à bono benè à malo malè. Et præpositiones. è de. producuntur.

¶I. terminalis longa est, vt gummi, amaui. Breuiant vero nisi quasi. Datiuus quoque & vocatiuus græci in. i. desinentes, vt Palladi, Phyllidi. Priami. Pari Mihi, vero, tibi. ibi, ibi. & vbi indifferentem habent.

¶O. terminalis indifferens est, vt ego, ergo, sermo. onis. amo amas. Producunt vero datiui & ablatiui singulares secundæ declinationis, vt domino à domino. Et aduerbia datiuis similia vt falso, certo. Et nomina græca fœminina in. o. desinentia. vt sapho. alecto. Clio. Et dictiones monosyllabæ, vt. o. do. pro. Breuiāt tamen cedo pro dic. tuo. illico, mo

do

do duo.ambo. Gerundia vero datiui & ablatiui indifferenter desinunt.

¶ V.terminalis longa est,vt cornu.gelu.

¶ B.terminalis breuis est,vt ab,ob, sub. Barbara vero producunt vt Iacob.animadab.

¶ C.terminalis longa est,vt hoc dic,duc,sic. Breuiant vero fac,lac.donec,nec.Hic.pronomen indifferens est.

¶ D.terminalis breuis est,vt ad apud. sed. illud, istud.

¶ L.terminalis breuis est, vt tribunal tribunalis. Producũt vero nil indeclinabile.sol solis.Et nomina barbara,vt Baal,Michael.michaelis,Israel.Israelis

¶ N.terminalis longa est, vt pæan pæanis, non, quin. Breuiant vero an. forsan.forsitan,tamẽ,in.& ex ijs composita,vt attamen,exin, dein, prein. Et nomina græca in.on,vt Ilion.ilij,pelion.pelij. Aeginam æginan,Menelaos menelaon. Daphnis,daphnin. Et nomina latina in.en.desinentia,quæ mittunt genitiuum in inis, vt nomen nominis. fulmen fulminis.Et dictiones compositæ cum hac particula, ne, interrogatiua,quæ in fine abscinduntur,vt egõ,pro egone. viden,pro videsne.

¶ R.terminalis breuis est,vt Cæsar cæsaris. Producũt,far farris,par paris,nar naris.Ver veris, iber iberi,cor.cordis,fur.furis.Cur.aduerbium.Et nomina græca, in,e, mittentia genitiuum in eris, vt aër aëris.Aether.ætheris.

¶ As,

¶ As terminalis producitur, vt æstas æstatis. Breuiant græca mittentia genitiuum in, adis, vel, ados, vt arcas. adis, vel arcados. Accusatiuus quoque pluralis à nominibus græcis, quæ ad tertiam nostram nominis declinationem referuntur, vt arcas arcadas, menas menadas.

¶ Es terminalis longa est, vt proles prolis, leges Breuiant, es, à Sum es. fui. Penes præpositio, seges, teges, indiges. perpes. interpres. teres. præpes. hebes, inquies inquietis. Et mittentia genitiuum in, itis vel. idis. vt stipes stipitis, obses obsidis. Et pes cum suis compositis, vt bipes, tripes, Et nomina græca, vt arcades, ò arcades, peliades, ò peliades.

¶ In. is. breuiant. vt panis. Producunt dis ditis, lis litis samnis, quiris quiritis, glis gliris, pyrois pyroëtis, simois simoentis, & similia, Et græca mittentia genitiuum in. inis. vt salamis salaminis delphis delphinis. Et mittentia genitiuum. yos. vt thethys. tethyos. Erinnys erinnyos. Datiuus quoq; & ablatiuus plurales primæ & secundæ declinationis, vt musis, dominis. Vis etiam in nominatiuo & genetiuo. Vis quoq; in secunda persona à volo. Velis quoq; & Nolis & fis à sum, es fui, & fis à fio. Et secunda persona, quartæ coniugationis, Vt audis ab audio. Venis à venio.

¶ Os, terminalis producitur, vt ros roris, sacerdos Breuiant, os, ossis, nam os oris producitur. cōpos compotis, impos impotis. abydos abydi, chaos chai.

chai. Et genitiuus græcus in os, vt Tercus teres. At cados.

¶ Vs. terminalis breuis eſt, vt dominus, amamus Palus, udis, mediam habet. Producunt vero tellus telluris, incus vdis, ſubſcus udis. Et nomina monoſyllaba, vt grus gruis, thus thuris. Et quæ mittunt genitiuum in, vtis, penultima longa, vt virtus, vtis. Et nomina græca mittentia genitiuum in vntis, vel in odis, vt amathus, untis, melampus, podis. Et nomina, quæ habent apud illos, oy diphthongon, vt Panthu panthus. Ieſus Ieſu. Et genitiui ſynariſati à nominibus fœmininis deſinentibus in o, vt ſapho ſaphus, manto mantus. Genitiuus quoq; ſingularis, & nominatiuus, & accuſatiuus, & vocatiuus quartæ declinationis, vt manus manus, ſenſus. us.

¶ T. terminalis breuis eſt, vt Caput, Amat.

¶ Omnis ſyllaba in fine carminis, aut proſæ orationis clauſula indifferens eſt, quia longa pro breui, & breuis pro longa inuicem ponuntur.

(.?.)

DE

DE CARMINVM MENSVRA.

M*Etrum dicitur* ametiẽdo, quia per syllabas habita mensuræ, & quantitatis ratione, cõficitur carmen, quod quidem multiplex est, sed hic dè Exametro, & Pentametro tantum est agendum.

¶ Carmen Exametrum, siue Heroicum constat sex pedibus, quatuor primi sunt indiferentes aut Dactyli, aut spondei, quintus semper est Dactylus & sextus Spondeus.

¶ Carmen Pentametrum constat quatuor pedibus & duabus scisuris, duobus primis aut Dactylo, aut spondeo, scisura vero omnino longa, & duobus sequentibus omnino Dactylis, & scisura indiferenti.

¶ *Pes Dactylus* constat tribus Syllabis prima longa, & duabus breuibus, vt pectora.

¶ *Pes spondeus* constat duabus longis, vt montes, templum.

(.·.)

ADNOTATIONES.

CONSVLO cum accusatiuo.i.consilium peto, vt consulo medicum de salute.

Consulo cum datiuo. i. consilium do vt medicus consulat ægroto. Sapientes consulant insipientibus.

¶ *Cum datiuo* autem rei significat prouidere, seu, prospicere, vt consule honori tuo, & rebus tuis domesticis. *Si iungatur* genitiuis æqui.l.boni.significat in meliorem partem interpretari. Apuleius, istud quidem, quod polliceris æqui, boniq; facio. *In aliquem* consulere, idem est, quod statuere. Cicero. dura quidem, sed pro meritis in illum consuluisti.

¶ *Expostulo.as.* idest, vehementer peto. Cùm capitur pro cõqueror. habet fere semper post se ablatiuum personæ cum præpositione mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum. Cice. sed locus alienus videtur tecum expostulandi. Expostulo tecum, quod mihi non scripseris. *Quexome de ti, porque no me has escrito.*

¶ *Prorogo imperium.* i. noua rogatione in longiora tem-

ra tempora protraho. Cice. quod si tibi bellum periculosum administranti prorogatum imperium viderem, tremerem animo. *Pro rogare famam*. i. extendere, vt, qui bonus est, facile famam prorogat.

¶ *Mutio is*. & muso, as, *por hablar entre dientes, o hazer poco ruydo*, vt, cùm aperiuntur ædes, non mutit cardo. i. non crepitat. *Musare* etiam capitur pro murmurare, vt, nullus in occulto muset. *Interdum* pro, dubitare, vt, dic citò, quid musas?

¶ *Conduco is*. cum accusatiuo, *por alquilar*, vt cõduco domum. *In tertia verò* persona, & sine casu significat pertinere. l. vtile esse, vt hoc ad nos cõducit. i. pertinet. l. vtile est.

¶ *Audio, is, por oyr*, vt, audiamus verbum Dei. *Item pro obedire* cum datiuo personæ. l. accusatiuo rei, vt, tibi in hoc minime audiam. Virg. nec audit currus habenas. *Item audio* cum aduerbijs benè, & malè, *por tener mala, o buena fama*, vt Petrus in hoc populo male audit, *tiene mala fama*. *Aliquando etiã por oyr*, Cice, vt si quam voluptatem male loquẽdo cepisti, eam malè audiendo amittas. *Para dezir, Pedro oye mal, no digas*. Petrus male audit, sed surdaster est.

¶ *Æmulor aris*. Cum accusatiuo. l. absolutum in bonam partem accipitur, pro, immitari. Cice. eorũ instituta laudare facilius possumus. quàm æmulari *Cum datiuo* fere in malam partem accipitur, pro, inuidere, vt ne æmulemur his, qui ea habét, quæ nos habe-

habere non possumus, æmuli senes odiosi sunt. Petrus est mihi æmulus, *anda me calumniando*. *Aliquando ponitur* absolutum in hac significatione: vt Paulus. Charitas non æmulatur, non agit perperam. i. non inuidet.

¶ *Careo*, quibus indigeo, vt careo pecunijs. *Vaco*, quibus non indigeo, vt vaco culpa, vaco voluptate. *Item cum* datiuo dicimus, vaco literis. i. studeo. vaco voluptati. *Soy vicioso*. Item vaco à literis. *No estudio*.

¶ *Desidero, as. por dessear*, vt desidero salutem. Itẽ desiderari in acie milites dicuntur, qui in prœlio ceciderũt. Hispani, *Murieron enla batalla*. Liuius, quingenti milites in eo prælio desiderati sunt. i. *faltarõ*. Item *desidero* in aliquo eloquentiam, cãdorem &c. id est in eo quærere, ꝙ illi deest. Cice. excipio Catonem, in quo vno summã eloquentiã non desiderẽ.

¶ *Duco vxorem*, ait vir. nubo viro, ait mulier, vt soror mea nupsit homini nobili. Frater meus vxorem duxit.

¶ *Agere gratias. Agradecer con palabras*. Refferre gratiam. *Pagar con obras*. Cice. hoc tibi aliquando refferam benefitium.

¶ *Comicus*, qui comediam componit. *Comædus*, qui eam representat.

¶ *Exto, & existo*, extiti mittũt, & simile quidã significãt differũt tamẽ sic. Existo significat, *salir a fuera o yrse descubriẽdo*. Cic. submersus equus voraginibus

non extitit.i,nec prodijt,nec apparuit,item.extitit in hoc loco quæstio difficilis.i.exorta est, existam postea meis argumentis. *Despues saldre con mis argumentos*. Ex tua propositione multa possunt existere argumenta.i exoriri. *Exto significat* sine motu adhuc manere.l. apparere, vt, adhuc extant antiquæ ciuitatis muri.i. superfunt, existunt ciuitatis muri venientibus.i. *vanseles descubriendo*. mul a mea in te extant benefitia.i. sunt, multa mea in te existunt benefitia,i.manifestantur.

¶ *Monumentum* à moneo,eò quòd homines moneat,vt se morituros recordentur. *Item* monumentum dicitur quicquid ad memoriam est factum,vt porticus Salomonis,templa &c. itē hoc in me collatum benefitium erit monumentum tui eximij erga me amoris.

¶ *Mancipium*.ij.est homo bello captus,*el esclauo* & dicitur mancipium,eo ꝙ manu capiatur. *Inde mācipo. as. Por vender el esclauo*.l.aliud quiduis aliena re. Cice. venditum, atq; mancipatum tribunatum consilijs nostris opposuit. mancipatum dixit.i. plus quàm venditum,emancipo.as. *Por ahortar,o libertar*

¶ *Cado cum dipthongo,por matar o herir*. vnde concido,& incido, sine dipthongo autem variè significat, dicimus enim cede locum maiori, *da lugar al mayor*, cede maiori i.*sugetate*.l.noli repugnare. *Cede fortunæ*.l.tempori *andar con el tiempo*. cedere vrbe.l.patria.l.de vrbe & de patria.i.discedere.

¶ *Stu-*

¶ *Studeo literas, yo estudio.* cum datiuo personæ significat fauere, Cice. multi homines boni illi improbo studuerunt. *Cum datiuo rei*, significat operã dare, vt studeo famæ, ne factionibus studeas, sed faciendis amicitijs.

¶ *Gaudemus intra nos* secreto. *Letamur* vultu, & gestu lætitiam significantes. Cice. & quidem gaudere decet, lætari non decet. *Item gaudemus* nostra fœlicitate, gratulamur alienæ.

¶ *Sto. as. si iungatur* rebus inanimatis, significat, *estar parado*, vt stat homo. *Si iungitur* rebus inanimatis, significat durare, seu permanere, vt, stat turris, stant muri. *Quando ponitur* absolute significat, *estar determinado.* Ouid. stat nece matura tenerum pensare pudorem.

¶ *Conuenio. is.* cum accusatiuo, *por hablar*, vt conueni fratrem tuum in foro i. locutus sum cum fratre tuo. *Item dicimus.* hoc mihi conuenit cum fratre tuo. *tu hermano y yo venimos en esto.* *Conueniamus* inter nos de precio. i. concertemonos.

¶ *Potior huius rei* l. hac re, por gozar, o alcançar lo desseado sæpe inuenitur cum genitiuo por vencer, vt Cæsar potitus est Gallorum. *Ego potiar* hostium meorum, vencere mis enemigos.

¶ *Reffero tibi.* i. narro. refero ad te. i. in consultacionem tuam fero, & iuditium tuum posco, pidote consejo.

¶ *Inficias* in accusatiuo tantum inuenitur, & cũ

verbo eo,is,adiunctum significat,negare,vt meam culpam non eam inficias.i.non negabo. *Item dicimus*,suppetias eo.l.venio.l.proficiscor.l.fero , pro auxiliari,seu in auxilium venire. Cæsar. Et nuntiabantur auxilia magna oppidanis suppetias venire.

¶ *Interdico*, variam habet constructionem, dicimus enim interdico tibi aqua, & igne.l. aquam, & ignem.i.veto ne utaris aqua,& igne.*Cum solo* datiuo significat obsistere.l. contradicere, vt nemo est qui tibi interdicat, *no ay quien te vaya ala mano.*

¶ *Impono tibi onus,yo te cargo.Cum solo* datiuo,*por engañar*,vt haut quaquàm mihi impones, *no me engañaras* , vndè impostores dicuntur, qui alios verbis seducunt,*embaydores.*

¶ *Sufficio cum* solo datiuo.i.non sum satis , *no basto*,vt non sufficio tantis laboribus. C*um datiuo*, & accusatiuo personæ,*por sustituyr, poner a vno en lugar de otro.* vt sufficiam tibi Petrum. *Cum datiuo*,& accusatiuo rei.i.administro,vt sufficio tibi aquam. suffice mihi panem. Terra hæc non sufficit humoré arboribus.*Aliquando cum solo* accusatiuo significat maculare, vt serui in conuiuis purpurá conuiuarũ sufficiũt.*Aliquando pro* substituere. Virg.atq; aliá ex alia,generando suffice prolem.

¶ *Facio,& ago* in hoc differunt,facio dicitur cum rebus materiam significantibus , vt facio domum. Ag*o dicitur cum* rebus immanentibus,vt ago fortiter,ago orationem,ago capellas.

¶ *Ius,*

¶ *Ius*, *iuris*, à iubeo, est quod natura, ciuitas. l. consuetudo iubet, lex, à legẽdo, dicitur. *Differunt* tamẽ quod ius generale nomen est, & ad non scriptũ pertinet, lex est iuris species, & in scriptis est. Hoc est ius, *Esto es razon*, ad hoc lege tenemur i. præcepto.

¶ *Offitium*, ab efficiẽdo, est, quod quisq; tenetur facere, vt offitium præceptoris est legere. Itẽ hoc est offitij mei, *esto esta a mi cargo*. *Offitia* in plurali, pro beneficijs fere accipiuntur, siue obsequijs, Cice. id tua in me faciunt offitia, vt tibi nihil negandũ putẽ. hoc nomẽ offitiũ multis adiungitur verbis, vt, sum in offitio, obeo. l. facio offitium, fungor officio discedo ab offitio, defero, præsto, exequor, persoluo, requiro, desidero offitium.

¶ *Genium est* naturæ Deus, quo quisq; nascitur, indulgere genio, *por regalarse*. *Defraudare* genium, est naturæ negare necessaria.

¶ *Inuidemus* fortunato, & odimus vitiosum. *Aliquando inuidia* sumitur, *por la murmuracion*, vt, si fueris malus multorum in te inuidiam suscitabis. i. *Daras ocasion a que murmuren de ti.*

¶ *Repetundarum* in genitiuo, & repetundis in datiuo, & ablatiuo tantum inuenitur, *por los cohechos*, quos repetere æquum est. vt, si fueris iudex, caue de repetundis arguaris. ¶ *Peculatus*, *vs*, significat. *La moneda*, *q̃ se defrauda al Rey de sus derechos*, *o ala Ciudad de sus proprios*. Liuius. Salinator cõsul ex inuidia peculatus reus factus est.

¶ *Sõnus.i.*por el sueño, que dormimos. *Somnium* ij. por lo que soñamos.

¶ *Opera.æ.* significat actionem.l. laborem impensum, dũ aliquid facimus. *Opus, eris,* significat ipsum. quod facimus, vt, faber cudendo galeam impendit operam.i. actionem cudendi, opus autem dicitur ipsa galea. *Operæ arum* los jornaleros, vt, cõdux operas in vineam, operosa structura.i. multi operis.

¶ *Munus, eris,* por el don, o presente. *Item significat* offitium, vt, ne iudicis munus obeas, no seas juez, o no hagas el officio de juez. *Item por la obliga cion,* vt munus militiæ, indè immunis.e, i. sine onere rei, libre de obligation.

¶ *Munia.orum.* onera lege debita, seu offitia, quæ publicè præstantur, vt. surgite ad opus, & vnusquisq; sua munia obeat. *Cada qual acuda a lo que es de su officio.* *Inde etiam* immunis.e .i. liber, vt immunis sum à crimine, immunis sum ab opere faciundo serui munia exequar, si me immunem esse nõ licet.

¶ *Insolens.* ab, in, & soleo, es. cosa no acostumbrada. Gellius tanquam scopulum fugias insolens verbum.i. non auditum, per translationem ponitur, *por el soberuio*, vt homo insolens, vt se commẽdet alios carpit. *Insolentia* est insuetudo. Liuius, offenderuntq; aures insolentia sermonis. i. nouitate. itẽ sumitur, por la soberuia, o arrogancia. Cice, miror nonnullorum philosophorum insolentiam.

¶ *Haruspex; cis.* qui hostijs inspectis futura prædicit,

dicit, inde haruspicium i. diuinatio, & haruspicatò aduertuium. *Augurium* ab auium garritu, diuinatio inde & augurato, vt omnia auguratò facis. i. prius inspecto, & captato auium garritu. *Auspitium*, ab auium inspectione, inde auspicatò.

¶ *Pietas* erga Deum, patriam, & parentes seruatur. Iustitia erga proximum est, idem de impietate & iniustitia.

¶ *Ferus homo*, qui habet animum ferinum. *Færox*, animosus, & elatus dicitur.

¶ *Frugi, nomen* adiectiuū est, & indeclinabile, à fruge diriuatur, & significat idem, quod necessarius a. um. l. vtilis. e. vt, ad rem, quam paro, frugi homo es. i. vtilis. l. necessarius. Itē *qui* in victu. vestitu &c. temperatus est, frugi vocatur.

¶ *Fœlix dicitur* is, cui accidit prosperitas. *Prosper est*, qui dat alijs fœlicitatem, vnde auguria, sydera fortuna &c. prospera dicuntur, homines verò fœlices, sed hæc differentia aliquando confunditur.

¶ *Litus ab alluendo* dicitur, siue allidendo. *Ripa fluminis* est, littus maris. O*ra, æ*, est extremitas cuiuscunq; rei. Item maritimæ regiones oræ dicūtur. Virg. Troiæ qui primus ab oris.

¶ *Diuitiæ* sunt ad vsum necessarium, *Opes*, in plurali ad magnificentiam spectaut, *Opis, opem*, ab ope in singulari auxilium significat, vt, fer opē misero.

¶ *Vterus*. i. mulieris est, vulua animalium, mulieres grauidæ vterum ferre dicuntur. *Animalia* vul-

uam ferunt. *Venter* cõmunis est viro, & fœminæ.
Aluus dicitur ab alluendo, est pars illa vnde sordes effluunt, & pro ventre capitur.

¶ *Natalis*, e, refertur ad dië natiuitatis alicuius. *Natales*, iũ, ad generis conditionë, vt hic vir clarissimis est natalibus ortus, *es de buen linage.*

¶ *Tempus*, oris, notæ significationis est, in plurali autë, tempora, orum, *por las sienes. Item dicimus*, loquamur pro tempore. i. habita tëporis ratione. *Loquamur* cum tempore. i. cum mora, & spatio.

¶ *Tempestas* aliquando significat idem, quod tëpus, vt ea tempestate poetæ floruere. *Itë tranquillũ*, & serenũ tëpus. Cæsar, nactus idoneã ad nauigãdũ tempestatë, tertia vigilia soluit. *Item accipitur*, pro turbine, & procella, Virg. tot pelagi tempestatibus actus, inde venit, tempestiuus. a. um. i. oportunum, & quod suo tempore fit, tempestuosus. a. um. i. tempestate turbatus. *Temporalis*, quod ad tëpus durat. *Temporaneus*, quod ad tempus pertinet, vt temporanea poma.

¶ *Tempe est* nomen indeclinabile neutrius generis, & numeri pluralis, & sunt amœnissima Thessaliæ loca quædam Tëpe dicta, vnde quælibet amœna loca Tempe vocantur. Virg. spelunca, viuiq; lacus, & frigida tempe. i. loca frigida, & amena.

¶ *Iratus dicitur* ex causa, *Iracundus* ex moribus.

¶ *Homo* paratus neci. i. ad moriendum, paries l

Domu

Domus parata neci.i. ad opprimendũ & perimẽdũ.

¶ *Libertas* in loquendo accipitur in bonam partem. *Licencia* verò fere in malam.

¶ *Certus.a.um.* cùm significat *estar cierto* cõstruitur cum genitiuo.l.ablatiuo cum præpositione, vt certus sum huius rei.l.de hac re. *Quando vero* significat, *estar determinado* construitur cum infinitiuo, vt cærtus sum nauigare, cærtum est mihi in præliũ ire.

¶ *Altare* ab altitudine dicitur, nam antiqui à terra erecto loco dijs superis sacrificabãt, in terra dijs terrestribus, & in fossa dijs infernalibus *Ara est* altare portatile, & dicitur ab orando, siue ab ardẽdo quia in his victimæ adolebantur, siue ab ansa, quæ ab vtraq; parte pendebat. Virg. talibus orantem dictis, arasq; tenentem, nam precaturi ansas apprehendebant.

¶ *Calliditas* est ad circũueniẽdũ. *Fallacia* ad fallẽdũ. *machinatio* ad decipiẽdũ. *Calliditas* cõmittitur in animo tacendo. *Fallacia* fit verbo mẽtiendo. *Machinatio* fit arte verborũ. ¶ *Flagitiũ* est peccatũ flagris dignũ, vt furtũ, sacrilegiũ &c. *Facinus est* insigne aliquod factũ siue bonũ, siue malũ. *Impietas est* idola colere, parẽtes, aut patriã prodere, aut necessitatis tempore nolle subuenire. ¶ *Vesper, eris,* & vesperus.i. est quædã stella, quæ sub extremã diei partẽ apparere solet, vnde pro ipsa extrema diei parte sumittur, in eadẽ significatione dicimus vespera.æ.

Quando

Quando autem vesperum in neutro genere inuentũ fuerit, sub intelligitur, tempus. *Vespera, earum*, in plurali, *por las horas Canonicas. Vesperi*, aduerbium est, aliquando dicimus, vespere, in eadem significatione.

¶ *Castrum*. i. in singulari, est domus muro, vallo, aut fossis vallata. *Castra*, in plurali, est locus vbi exercitus mansit, vt ventum est ad castra Cæsaris. i. vbi quondam Cæsaris exercitus tetendit. *Aliquando* significat ipsum exercitum. l. tentoria. Castellum est diminutiuum à castro.

¶ *Prosequor, & officio*, variam habent significationem, pro vt fuerit ablatiuus cum quo construũtur vt prosequor te amore, *Yo te amo*, pro sequor. l. afficio te iniuria, *yo te afrento*.

¶ *Pupillus*, qui sub tutore est. *Orphanus* altero parente caret.

¶ *Aurora* est, cùm aureis solis radijs prima lux cepit aurescere. *Crepusculum* est lux dubia ante solis ortum, & post occasum. *Mane*, est lux clara ante solis tamen ortum.

¶ *Aura, æ* por el viento sotil. *Aliquando*, por los loores vanos, vt si quid boni egeris, ne quæras populares auras. i. fauores. l. laudes.

¶ *Hercule*, Hercle, Hercules, me Hercules, & me Herculè, aduerbia sunt iurandi, vt me Hercule id non feci.

¶ *Centum*, nomen in declinabile, & adiectiuum, vt bis-

vt biſcentum homines: tercentum mulieres. *Eius compoſita* aliquando declinantur, vt ducenti homines, trecentæ mulieres. l. ducentum homines, tercẽtum mulieres.

¶ *Gratificatur* alicui, qui beneficia confert, & ſe beneuolum præbet, vt dominus ſeruo. *Gratum facere* eſt obſequi, & in ſeruire, vt amicus amico. l. ſeruus domino, vnde dicitur, Deus gratificatur hominibus, non gratum facit. Homo gratum deo facit, cùm bonus eſt.

¶ *Præſto, as*, cum datiuo. i. melior ſum. l. ſupero, vt præſto tibi eloquio. *Cum accuſatiuo* ſignificat exhibere. Liuius, pacem petimus, quam olim præſtitimus. *Abſolute* poſitum ſignificat idem quod melius eſt, vt præſtat eſſe mutum, quam malè locutũ.

¶ *Legio* habet milites. 5040. *Cohors* habet, 750. *Manipulus* habet. 25. *turma*. l. ala. æ. 30.

¶ *Plus eſt* ingens, quàm magnus. *Ingens* dicitur, quaſi ſine genere, quod excedit genus debitæ magnitudinis. *Magnus*. a. um. eſt, quod equam menſurã habet.

¶ *Centurio* eſt. qui centum præeſt militibus, centurio eſt peditum. *Decurio* verò equitum. In exercitu miles centurioni parebat, Centurio parebat Tribuno, tribunus legato, legatus conſuli Magiſter equitum ſolo Dictatori.

MODOS PARA QVE LOS PRINCIPIANtes comiencen a soltarse, en el exercicio del hablar.

QVI latini sermonis apicem breui attingere affectat, latinè semper agat. *El que quiere saber latin en breue, hable siempre latin.*

¶ Principem locum ne affectes. *No dessees el mejor lugar.*

¶ Sit tibi frequens in ore sermo latinus. *Habla de ordinario en latin.*

¶ Vanæ gloriæ perditè cupidus es. *Sobre manera eres amigo de vana gloria.*

¶ Ne animo concidas. *No desmayes.*

¶ Remitte aliquid de tua superbia. *Pierde algo de tu punto necio.*

¶ Ego te de tua deturbabo spe. *Yo os hare cessar de vuestras pretensiones.*

¶ In admiratione mihi es. *Yo me marauillo de ti.*

¶ Omnibus insultantium tibi iaculis sufficis. *Tu solo bastas contra todos los que te pretenden abatir.*

¶ Ne

¶ Ne extrahas in respondendo moras. *No te detengas en responder.*

¶ Ne præ te alios contemnas. *No te estimes en mas que los otros.* ¶ Amico in me animo an sis, nunc explorabo. *Agora hare experiēcia, si soys mi amigo*

¶ Tua impensa id conficiā. *Yo lo hare a vuestra costa.*

¶ Mihi in animo est te vehementer impetere. *Estoy determinado de serte contrario.*

¶ Magno in me inueheris impetu. *Vienes contra mi con mucho impetu, y furia.*

¶ Abalienato à te discedo animo. *Voy muy desaficionado de ti.*

¶ Hæc aliò pertinent. *Estas razones no bienen bien aqui.* ¶ Inexhausto studio literis insudas. *Estudias sin cesar.* ¶ Totam in somnem traduxi noctem. *No pude dormir en toda la noche.*

¶ Voca Petrum in ius. *Pon a Pedro ante la justicia*

¶ Consultò moras innectis. *No sin misterio andays ronzeando.*

¶ Ad te me recipio, vbi iucundè diem exigam. *Aca vengo a holgarme oy contigo.*

¶ Quæstionem facere. l. habere. *Es tomar el dicho por ante escriuano.*

¶ Tuo indicio fides adhibenda non est. *No sea de dar credito alo que aueys depuesto de otros.*

¶ Liberaliter. l. lautè viuis. *Biues abidalgadamente sin miseria.*

¶ Hoc mihi edisere ænigma. *Desatame este q̄ cosa y cosa.*

¶ Ima-

¶ Impellam te, facilè euertam, à tua te gloria le
ui facto de turbabo, ne superbiæ vitio labores, *V*
certe he y con facilidad, porque no tengas soberuia.

¶ Pudeat te inter hæc versari sterquilinia. *Ten*
verguença de tratar cosas suzias y desonestas.

¶ Animis receptis audacius insta. *Cobra anim*
y prosigue. ¶ Quibus, dic, curis distractus es? *Que*
cuydados te traen fuera de ti.

¶ Alto animo tuam reprimam audaciam. *Con*
muchas veras os humillare.

¶ In hoc plurimum studij confers, vt te commẽ-
des. *Mucho cuydado pones, en cobrar buen nombre, en*
acreditarte. ¶ Ira euectus in insana prorumpis ver-
ba. *Quando te enojas, dizes mil necedades y locuras*

¶ Caue, aliquem tuis dictis proscindas. *Mira que*
no murmures de nadie.

¶ Decoxisti rem. *Gastaste mal tu hazienda.*

¶ Ære alieno præsus es. *Andas fatigado con*
deudas. ¶ Hæc res vsum nostræ familiaritatis im
minuet. *Desta manera dexaremos de ser amigos.*

¶ Male affecto sum corpore. *Indispuesto ando,*
o achacoso. ¶ Hoc fortuna fert. *Esto mi dicha lo quie-*
re. ¶ Ego te ab hoc consilio depellam. *Yo os hare*
mudar parecer. ¶ Ne mihi fidem fallas. *No me faltes*
tu palabra. ¶ Studiorum accessione doctior fies.
Estudiando te haras mas docto.

¶ Instituto perge itinere, ne pedem referas.
Prosigue tu camino no bueluas a tras.

¶ Spes,

¶ Spes, & opinio de te fac ne me fallat. *La opinion que de ti he concebido, haz que no me falte.*

¶ Ne ventri indulgeas. *No seas gloton.*

¶ Facilè hanc diluam culpam. *Facilmente dare mi descargo.* ¶ Emitere recens incommodum presenti animo resarcire, & triplicata clade hostem vlcisci, & in fugam conijcere.

¶ Inimicum, quem aperto Marte non potes, vel dolis capias. *Vence al enemigo como mejor pudieres.*

¶ Longe maior, quam optares rei benè gerendæ occasio tibi obijcitur. *Tienes entre las manos marauillosa occasion de hazer algun gran hecho.*

¶ Tuis ceruicibus hic imminet, punica quidem arte. *Este te procura quitar la vida, o la honra por trayciones.* ¶ Nihil me hoc imminens terret periculum. *No me amedrenta el peligro que espero.*

¶ Murmuratio, & inuidia regias domos plerumq; alunt. *El entretenimiento de palacio es imbidia, y murmuracion.* ¶ Correctio aduersarios parit. *El auiso acarrea enemistad.*

¶ Meam aucupatus es grantiam. *As me ganado la voluntad.* ¶ Solutis desidijs, pacem tecum destino. *Dexadas las pesadumbres, quiero que tengamos paz.* ¶ Victoriam propè partam è manibus extorsisti. *Heziste me perder la victoria ya casi alcançada.* ¶ Ne mihi spiritum intercludas. *Dexame resollar.* ¶ Nemo principis detrectet imperium. *Nadie dexe de cumplir por menosprecio, lo que los*

mayores mandan. ¶ Malefactæ rei memoria ruborem viris incutit. *La memoria de auer hecho mal, sale ala cara.* ¶ Rei bene gerendæ spem abijcio. *Creo, que no he de salir con esto.*

¶ O egregium in conciliandis amicitijs artificem. *O que buen componedor de paces.*

¶ Multorum de te expectationi ne desis. *Mira que hagas como de ti se espera.*

¶ Bonus seruus domini mandata impigre exequitur. *El buen sieruo haze con diligencia, lo que su amo le manda.*

¶ Dirimitte colloquium. Ne mane tempus teratis. *Cessen las platicas no perdays tiempo.*

¶ Nemo me ab amicitia tua auertet. *Nadie sera parte para apartarme de tu amistad.*

¶ Allicis certe me ad te amandum. *Atraesme a que te ame.* ¶ Sub oculis nostris tuam stude probare operam. *Procura aqui delante salir con tu honra.* ¶ Sane excipis dignam moribus tuis procellam. *Vos teneys vuestro merecido.*

¶ Ne in me toruo vultu minas profundas. *No me amenazes.* ¶ Nuncupa votum beate Mariæ. *Haz voto a nuestra Señora.* ¶ Miris erat ille virtutibus instructus. *Era muy virtuoso.*

¶ Quo fretus fauore talia es ausus? *Quien te ha dado tal atreuimiento?* ¶ Multi aduersario tuo student. *Muchos fauorecen a tu contrario.*

¶ Graue bellum confecisti. Durum fudisti aduersarium.

rium. *Gran victoria as alcançado.*
¶ Tuum facilè reprimam furorem. *Yo os amansaré.*
¶ Hæc ignominia non est abiectè ferenda. *Mucho se deue sentir esta afrenta.* ¶ In iniuria ferenda lenis, & mollis es. *Muy māso eres en padecer afrētas.*
¶ Discordijs ciuitatem euertis. *Destruyes la Ciudad con discordias.* ¶ Appositè respondes. *Muy a proposito respondes,* ¶ Solidum correctionis cibum difficile admittis. *No quieres ser reprehendido.*
¶ Interrogatio de literis commendat adolescentē. *No descargues con palabras.*
¶ Ne tegas culpā verbis. ¶ Ridicule loqueris. *Todos hazen burla delo que hablas.* ¶ Vtriq; nostrum id commodissimum est. *A ambos nos está esso bien.*
¶ Peruesperum est. *Muy tarde est.* Cicero in Epist. Caninius tuus ad me peruesperi venit.
¶ Perire meā lucubrationem non sustineo. *No lleuo bien que se pierda lo que estudie.* ¶ Ne te victoria efferas. *No te ensoberuezcas por auer vencido.*
¶ Diuturna consuetudo callum obducit, nec retrò cedere est, liberum. *La larga costumbre nos endurece, y assi no es facil el podernos emendar.* ¶ Tua iā deferuescat ira. l. deferueat ira. *Desenojaos ya.*
¶ Iniuste hoc mihi obijcis crimē. *Sin razō me culpas.*
¶ E musarum penu hæc deprompsisti dicta. *Hablas doctissimamente.* ¶ Ne auram captes popularem. *No quieras vanas alabanças.* ¶ Vespertinus hospes. *El huesped que biene sobre tarde.* Antemeridianus, & meridianus.

 ¶ Me-

¶ Memoria mea tuorum erga me beneficiorum amplum est ærarium. *Tengo muy en memoria lo que por mi has hecho.*

¶ Allicis somnum, velut solicitudinum tuarum vnicum effugium. *Procuras dormir, para oluidar tus cuydados.* ¶ Hoc mihi officit. *Esto me ofende.*

¶ Marius potentiam adeptus immodica yra ferebatur. *Mario con el poder se hazia insufrible.*

¶ Quis sacris operatur. l. sacris operam dat. *Quien dize missa?* ¶ Benè viue, ne te aliquando vltio diuina consequatur. *Porque no te castigue Dios.* ¶ Quorum per fricata frons est, petulanter respondent. *Los desbergõçados respondẽ con desdẽ.*

¶ Hercules, & Theseus galeas ferunt bestiarum rictibus terribiles, alij verò duces ferebant galeas rostris rari aspectus adsimilatas.

¶ Aquarum fistulæ. *Los caños de agua.*

¶ Nauseam, & iactationem patitur. *Alborotasele el estomago, y vomita con facilidad.*

¶ Ira meã opprimit vocẽ. *No puedo hablar de enojo.*

¶ Abroga legem latam. *Deshaz la ley que heziste.*

¶ Ne inhibeas orationis meæ cursum. *No cortes el hilo de mis palabras.* ¶ Cum hominibus promiscuæ turbæ. l. vltimæ sortis, ne sermonem conferas. *No trates con gente baja.*

¶ Vitæ in peccatis actæ molem sentio. *Siento lo que se padece biuiendo mal.* ¶ Haut optimi viri est gloriosis se verbis efferre: in culpatis qui viuunt

mori-

moribus, id opus non est.

¶ Amasius ob formam à domino suo habitus. *Era el requebrado de su señor por su gentileza.*

¶ Puerili ex causa acerbæ sæpe causæ irarum proficiscuntur. *De pequeñas causas se leuantan grandes alborotos.* ¶ Quo prætextu e domo abigis me. *Con que color me echas de casa.*

¶ Vtilitatis respectu naturam reprime. *Vence tu condicion, con la consideracion de tu prouecho.*

¶ Ne laboribus succumbas. *No te canses.*

¶ Vt me id malè haberet, huc te contulisti. *Por darme pena con esso veniste aca.*

¶ Vt benè viuas, religionem obijcio. *Para persuadirte a que biuas bien, te pongo por delante, que mires que eres religioso.*

¶ Tacitus mandata exequere. *Calla y haz lo que te mando.* ¶ Voce, & gestu, omnes sublanas. *De todos escarneces con palabras, y meneos.*

¶ Sic nos hinc disturbabis. *Assi nos echaras de aqui.*

¶ Facesite hinc. *Ydos de aqui con el diablo.*

¶ Ne orationis sensum detorqueas. *No digas mas delo que digo, entiendelo, como lo digo.*

¶ Laxas nimium sermoni habenas. *Mucho os vays de boca.* ¶ Nequenquam ioco lacessas. *No des matraca a nadie.* ¶ Ne per lasciuiam quenquàm retractes. *No remedes a nadie por tu ruyn contento, o gusto vicioso.* ¶ Insculpe hoc memoriæ. *Encomienda esto a la memoria.*

¶ Bonis auibus iter agas. *Dios te encamine.*

¶ Non potero à te verum elicere? *Que no he de poder sacarte la verdad.* ¶ Nouis me offitijs prosequeris, ignem oleo addis. *De nueuo me obligas con buenas obras, echas azeyte al fuego.*

¶ Ne perperã quid loquaris. *No hables al desgayre.*

¶ Ne in friuolis verseris nugis. *No gastes tiempo en frialdades.*

¶ Sermones tuos barbarie inficis. *Hablas indiscretamente.* ¶ Bonorum conuictum ama. *Ama el trato delos buenos la affabilidad.*

¶ Comitas beneuolentiam cõciliat, & partam alit.

¶ Duplex est lectio. *De dos maneras se entiende esta liciõ.* ¶ Hoc laboris tibi indico. *Esto te doy de tarea.*

¶ Prælatus iniuit suffragia. *El perlado tomo los votos.*

¶ Ne furenter loquaris. *No hables alocadamente.*

¶ Mitius age: *Habla mansamente.*

¶ Dicteria, & sales hominem grauem non decent. *Los donayros y chufletas no dizen bien con la grauedad.* ¶ In negotijs prægressus multum valet. *El ganar por la mano para negociar es de mucho efeto.*

¶ Anteuersio in negocijs multum valet. *El tener negociada ya la voluntad del juez, con quien emos de negociar, es de mucha importançia.*

¶ Conferam tecum consilia mea. *Quiero comunicar contigo mis secretos, y lo que pienso hazer.*

¶ Ne hoc aliorsum, atq; ego facio, accipias: *No lo tomeys a otro fin, delo que yo lo hago.*

¶ Meam

¶ Meam tibi astringo fidem lege hac. *Yo te doy mi fee y palabra con esta condicion.*
¶ Es à nobis, an non? *Eres de nuestra camarada, o no?*
¶ Industrius homo. *Hombre que se da maña para qualquier cosa.* ¶ Solue mihi hoc problema. *Sacame de esta duda.* ¶ Compesce iram. *No te enojes.*
¶ Male me hæc res habet. *No siento biẽ deste negocio.*
¶ Trahamus tempus sermone vario. *Entretengamonos con conuersacion de diferentes materias.*
¶ Si tuis acquieuerit consilijs, bene erit, sin autẽ, integra res tua est. *No se abra perdido nada.*
¶ Sermones cædere. *Debatir sin prouecho.*
¶ Spectatæ virtutis homo. *Hombre de gran virtud.*
¶ Homo iniurius es. *Eres descomedido.*
¶ Eò res deducta est. *Vino el negocio a tal punto.*
¶ Traho vitam. *Viuo desesperado.*
¶ Ex æquo omnibus faueb̃o. *No hare mas por vnos que por otros.* ¶ Non est mihi otium scalpendis auribus. *No tengo tiempo para limpiar me la cera de los oydos.* ¶ Extat in hanc sententiam Ciceronis adagium. *Ay a este proposito vn adagio de Ciceron.*
¶ Deponere cristas. *Humillarse.* ¶ Assumere cristas. *Ensoberuecerse.* ¶ Dies signatus. l. dies præscriptus. *Dia señalado para hazer algo, o aplazado.* ¶ Habeo pecuniam in numerato. *Quiero pagar de cõtado.*
¶ Hodie feriamur à literis. *Oy no ay estudio, o licion.*
Ego purgabo me. l. diluã culpã. *Yo dare mi descargo.*
¶ Nõ habeo, q̃ tecũ expostulẽ. *No tẽgo de q̃ q̃xarme de ti.*

¶ Decora tibi hæc vestis est. *Bien os está el vestido.*
¶ Supersedeo hoc negotio. *Yo halço mano de este negocio.* ¶ Dissoluor risu. *Muerome de risa.*
¶ Indico silentium. *Mando que callen.*
¶ Indicere ieiunium. *Mandar ayunar.*
¶ Hic beneuolentiam captat. *Este anda ganando voluntades.* ¶ Totum desedis diem. *Todo el dia pierdes en ociosidad.* ¶ Via viuius diei. *Una jornada*
¶ Pedem hinc ne discesseris. *No te me apartes de aqui poco ni mucho.* ¶ Tertiam iam ætatem hic viuit. *A biuido este por tres hombres.*
¶ Vox illius mulieris hominem sonat. *Aquella muger parece hombre enla habla.*
¶ Animam tibi debeo. *La vida me diste.*
¶ Tedet me tuæ in dicendo libertatis. *Muy desabrido, o enfadado estoy de ver quan libre eres en tu hablar.* ¶ Diescit. *El dia viene.* Lucescit, Notescit. *La noche se acerca.* ¶ Ferè fit vt fallar. *Casi siempre me engaño.* ¶ Hic incutit numos adulterinos. *Este haze moneda falsa.* ¶ Est frequens in oratione. *Ora muchas vezes.* ¶ Caue illius sis factionis. *Mira no seas de su vando.* ¶ Cur meos solicitas seruos. *Porque me sonsacas los criados.*
¶ In vtramq; dormis aurem. *Muy descuydado estays.*
¶ Temporizedo. *Ando con el tiempo.*
¶ Præstabo euentum. *Yo lo hare como lo digo.*
¶ Ænigma dedisti, non responsum. *Antes nos as puesto en confusion, que satisfecho con tu respuesta.*

¶ Tuis

¶ Tuis verbis nihil est impollitius, durius, incultius & insuauius. *Eres tosco y pesado en tus palabras.*
¶ Malè audis. *Mala fama tienes.*
¶ Bene audis. *Buena fama tienes.*
¶ De prome ad literam.i. transcribe ad literam. *Sacar a la letra* ¶ Laboras cerebro. *Punta tienes de loco.* ¶ Laboro capitis dolore. *Dueleme la cabeça.* ¶ Laborat hic paries. *Esta pared se cae.*
¶ Multo parentum parta labore iniqui filij breui dilapidant. *Los malos hijos destruyen en vn dia, lo que sus padres ganaron en muchos años.*
¶ Tu mente peregrinaris. *Tu no estas aqui.*
¶ Quotusquisq; est, qui bonarum artium studiosus sit. *Qual y qual es el q̃ estudia en saber cosas buenas.*
¶ Sum summi erga te studij. *Tengote gran voluntad desseo hazer por ti.* ¶ Eò fortius pietati insiste, quò fortius ab iniquis impugnaris. *Procura ser mas virtuoso, quando tuuieres mas contradicion.*
¶ Tu certè versatus es in negotijs. *Cierto que sabes mucho de pleytos, platico eres en negocios.*
¶ Circumuenisti me dolo. *Engañasteme.* Cepistime dolo. ¶ Quasi dedita opera id facis. *Pareçe que lo hazes adrede.* ¶ Iam hic adero. *Presto boluere.*
¶ Nequeo terga dare, quin videar. *No puedo huyr sin que me vean.* ¶ Perplexè loqueris. *Hablas entricadamente, confusamente.* ¶ Obscurè, & implicitè loqueris. *Lo mesmo.* ¶ Callum prauæ consuetudini abduxisti. *As hecho mala costumbre.*

 ¶ Obe-

¶ Obsecro, hanc à te gratiam ineam. *Hazedme este fabor.*

¶ Mendicare hostiatim. *Mendigar de puerta en puerta.* Oppidatim. *De Ciudad en Ciudad.* Vicatim. *De Villa en Villa.*

¶ Mors ætates non distinguit. *La muerte no mira ala edad.*

¶ Hic dies iam exactus est. *Ya oy se nos ha passado.*

¶ Tu vestitu Philosophus es, non cerebro. *La aparencia teneys de hombre cuerdo, pero el sesso enel calcañar.*

¶ Pileum probè accomodatum venustat faciem. *El sombrero bien puesto da ser al rostro.*

¶ Tota hæc domus perpluit. *Toda esta casa se lluene.*

¶ Animi pendeo. l. in dubio sum. *Dudoso estoy.*

¶ Pluris est vnus testis oculatus, quàm decem auriti. *Mas vale vn testigo de vista, que diez de oydas.*

¶ Reffero hinc pedem. *Yo me bueluo a tras.*

¶ Magnum apud omnes contraxit pudorem. *En gran verguença cayo delante de todos.*

¶ Ex animi tui sententia id facis. *Hazes lo que quieres sin tomar parecer de nadie.*

¶ Tibi malè sit. *Mala pasqua tengays, nora mala para vos.* ¶ Homo est manibus aduncis. *Es vn ladron.*

¶ Huc me recipio. *Aca me vengo.*

¶ Exquiram verum. *Yo aueriguare la verdad.*

¶ Augesco rem in dies. *Cada dia medro en hazienda.*

¶ Icaui

¶ Itaui illuc ſepties, aut octies. *Siete v ocho vezes fuy alla.*

¶ Veſtis craſſa. *Veſtidura mugrienta.*

¶ Transferam me à literis ad mercaturam. *Quiero dexar el eſtudio, y ſer mercader,*

¶ Amicitiam componamus. *Seamos amigos.*

¶ In literarum cærtamine Petrus tulit primas. *En las concluſiones Pedro lo hizo mejor.*

¶ Acies gladij facile retunditur, ſi quid durius ſecat. *El cuchillo ſe embota cortando coſas duras.*

¶ Incipit iam tibi lanugo per malas ſerpere. *Ya comienças a barbar.*

¶ Eia fratres expedite libros, explicate, incipitę euoluere. *Ea ſacad los libros, abridos, començ a hogearlos.*

¶ Amoto ioco iam ſeriò loquamur. *Baſtan las burlas, hablemos ya de veras.*

¶ Admonere ætatis tuæ. *Mirad vueſtra hedad.*

¶ Animi gratia hoc feci. *Porque ſe me antojo hize eſto.*

¶ Petrus adhibuit fraudem teſtamento patris ſui. *Pedro falſo el teſtamento de ſu padre.*

¶ Ne ſucceníeas tarditati meæ. *No te enoges porque me detengo,*

¶ Sedete laxe, ne vos comprimatis, quandoquidem ſatis eſt loci. ¶ Buccellatim eum cõminuam. *Comerelo abocados.* ¶ Volo à te ſolutionem huius quæſtionis. *Quiera que me declares eſta duda.*

¶ Magna

¶ Magna in dies virtutis capit. l. facit incrementa. *Cada dia va aprouechando enla virtud.*

¶ Iudex refert personam ipsius regis. *El juez representa la persona del mesmo rey.*

¶ Nullum inter hos discrimen facio. *A todos los tengo en vna posesion.*

¶ In vtroq; mendatij te teneo. *En ambas a dos cosas te he cogido en mentira*

¶ Corrige hæc incommoda. *Enmienda estas faltas.*

¶ Heus tu recita ab eo loco, vbi proximè destitisti. l. sume initium inde, vbi modo desijsti.

¶ Arctam exigam lectionis rationem. *Pedire estrecha quenta dela licion.*

¶ Obluctaris veritati. *Contradizes ala verdad.*

¶ Obluctare obliuioni. *Procura acordarte.*

¶ Ne genus tuum ad reges refferas. *No te hagas cauallero.*

¶ Hoc Platoni placet. *Esta es la opinion de Platon.*

¶ Lucubraui ad mediam noctem, aut eò circiter. *O casi casi.*

¶ Panis hic non est esui. *Este pan no esta para comer.*

¶ Dic probabiliter. *Di cosas que se puedan aueriguar.* ¶ Quare obducis supercilia. *Porque andas encapotado.* ¶ Ad appositos dapes ne corruges frontem. *No desdeñes los manjares que te dan.*

¶ Satis expresse loqueris. *Bien os days à entender.*

¶ Ne secundis rebus insolescas. *No te hagas altiuo con las prosperidades.*

¶ Se-

¶ Sedeamus decuſſatè. *Aſſentemonos traſtocados o vnos enfrente de otros.*

¶ Hæc eſt ingenij mei pronitas. *A eſto me inclino.*

¶ Luculenta oratio. *Oració docta graciosa y elegãte.*

¶ Profundo diluculo ad te veniam. *Yo vendre muy demañana.* ¶ Reſponde mihi affirmatè, reſpondes enim ambiguè, dubitanter, timidè, diffidenter, & cunctabundè.

¶ Improbè exaras literas. *Mal eſcribes.*

¶ Apage hiſtorias in procinctu. *No me quentes quentos ala partida.*

¶ Eſt tyro in literis. *Es nouaton enlas letras.*

¶ Meo Marte hanc abſoluam quæſtionem. *Sin ayuda de nadie declarare eſta duda.*

¶ De precor bellum. *Yo pido paz.*

¶ Aplica hũc aures. *Eſtame atento.*

¶ Conſule honori tuo, ideſt, proſpice. *Mira por tu honra.* ¶ Hoc fert conſuetudo? *Eſto ſe permite?*

¶ Hanc tibi culpam miſſam facio. *Yo teperdono eſte peccado.* ¶ In hanc proximè deuenit in taniam. *Poco a que dio eneſta necedad.*

¶ Loquere. l. age remiſſa voce. l. ſubmiſſa voce, remiſſe, ſubmiſſe, remiſsius, ſubmiſsius. *Habla paſſo* ¶ Dic ſenſim paulatim, & moroſe. *Habla deſpacio.* ¶ Vehementi in me deferues ira. Nec olfacio offenſionis cauſam. *Muy enojado eſtas con migo, y no ſe porque.*

¶ Ex inſperato venit. *Vino a deſora, ſin penſarlo.*

¶ La

daste dela enfermedad.

¶ Ne verba conferamus. *No porfiemos.*

¶ Penuria merces cariores facit. *La falta encarece las cosas.* ¶ Bombix,cis. *Por el gusano de seda.* Bombicinus,a,um. *Por cosa de seda.* Diuites bombicinis vtuntur. ¶ Pauca supra repetam, vt res magis in aperto sit. *Contare de atras, para mas claridad de lo que digo.* ¶ Si Pedro noxam hanc imponere pergis, ille vt impudentissimus est, in te eã retorquebit. *Si acumulas a Pedro esta culpa, segun es de desuergonçado, dira que tu lo heziste.* ¶ Contentiosas controuersias omittamus. *No porfiemos,*

¶ Homo tractabilis. *Hombre afable.*

¶ Ne sis contumax, pertinax, durus, & inflexibilis. *No seas porfiado.* ¶ Audisti hoc, an oculis cõpertũ habes? *Sabes esto de oydas, o de vista.*

¶ Tu multo incalescis mero. *Tu estas bien borracho.*

¶ Omnia vis tibi ingeri præmãsa in os. *Todo os lo hã de dar mascado.* ¶ Recepisti te in Asyllum. *Acogisteste a sagrado.* ¶ Abi curriculo. l. cursim. *Ve corriẽdo.* ¶ Graue scelus committit qui alieno detrahit honori. *Gran maldad haze, el que disfama a su proximo.* Quando se dizen las lætanias, duo præeũt verba, alij repetunt. ¶ Ne in eadem perstes sententia. *No seas porfiado.*

¶ Petrus decoxit rem. *Pedro a consumido en vicios toda su hazienda.*

¶ Immitari Chirographum. *Es cõtra hazer la firma.*

¶ Ne

¶ Latinus sermo ad purum de ore tuo sonat, non stridor, non adspiratio, non idioma aliquod latinide est eloquij, & elegantiæ.

¶ Multis incursor cogitationibus. *Combatenme mil pensamientos.*

¶ Ad quem libet auræ motum circumagis. l. circunducis ceruicem. *No ay cosa que no te distrayga, y inquiete.*

¶ Nulla sit tibi cum iniquis consuetudo. *No tengas conuersacion, ni trates con gente ruyn.*

¶ Operam abuteris. *Tu pierdes tu trabajo.*

¶ Diuitias abuteris. *Gastas mal tu dinero.*

¶ Ne mihi male præceris. *No me eches maldiciones.*

¶ Inscribe epistolam. *Pon el sobre escrito a essa carta.*

¶ Subscribe epistolam. *Firma esta carta.*

¶ Vtcunq; me habuero, tibi obsecundabo. *Como quiera que yo estuuiere, hare lo que me mandares.*

¶ Ne dextrorsum oculos deflectas. *No mires de lado.*

¶ Vah vt iaces porrectim. *Que estendido que estas.*

¶ Cuias es? *De que nacion eres, o de que secta.*

¶ Ego certo ictu destinatam auem ferire soleo. *Yo suelo derribar al pajaro aque apunto.*

¶ Siste orationis cursum, ne tibi hoc vitio quis vertat. *No hables con tanta velocidad, no te lo atribuyã a vicio.* ¶ Male, praue, nequiter, & improbe loqueris, maliciose, calide, & dolose respõdes, maligne, peruerse, & deprauate refers. ¶ Corpus tuũ ex morbo exhaustũ est, & liquefactũ. *Flaco quedaste*

¶ Tuo auſpitio hoc confectum eſt. *Por tu buena dicha ſe concluyo eſto.*

¶ Graue capiti tuo imminet.l.impendet periculum *En gran peligro eſtas.*

¶ Inceſsit mihi cantandi cupiditas. *Vinome gana de cantar.*

¶ Inceſsit me Petrus ideſt offenſurus, me petit. *Arremetio ami.*

¶ Vocabo te in ius. *Pondrete ante la juſticia.*

¶ Maturabo promiſſa. *Yo cumplire lo que prometi.*

¶ Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt.

¶ Ratam habeo tuam excuſationem i. approbo. *Yo recibo la deſculpa.*

¶ Naſo me ſuſpendit adunco. *Eſcarneciō, o moſo de mi.*

¶ Ne negligas benemerito parem referre gratiam. *No ſeas deſcuydado en agradecer a tus bien hechores lo recebido.*

¶ Ne me male vras. *No me hagas rabiar.*

¶ Ego iturus ſum quoppiam. *Yo he de yr a cierta parte.*

¶ Fac animo preſenti dicas. *Habla con buen animo.*

¶ Petrus Antonio maledixit. *Pedro trato mal de palabra a Antonio.*

¶ Moleſte, grauiter, acerbe, ægre, inique, & impatienter tulit. *Tomalo muy mal.*

¶ Petrus, præterquam incrementa virtutis, etiam literis pollet. *No ſolo es Pedro ſeñalado en virtud,* pero

pero tambien en letras.

¶ Ne mihi loquenti præuertas. I. me loquentem. *No te anticipes a hablar, no me quites la palabra de la boca.*

¶ Aplica animum. *Esta atento.* Applica aures.

¶ Quis tuis imminet tergis? *Quien va tras de ti?*

¶ Ne me interpelles serijs intentum. *No me hagas cessar delo que hago, que son cosas de importancia.*

¶ Cùm de ea re conarer te conuenire, Petrus anteuerit. *Como yo procurasse hablarte acerca de aquel negocio, Pedro me gano por la mano, y llego primero.*

¶ Omitte hoc in presens tempus. *Dexa esto para su tiempo.*

¶ Vaco .l. incumbo lectioni memoriter referendæ. *Estoy tomando de memoria la licion que e de dar.*

¶ Multa me à te dehortantur. *Muchas cosas me muenen a desaficionarme de ti.*

¶ Ne te leni, & victo animo ostendas. *No te acouardes.*

¶ Non pridem scio. *No a mucho que lo se.*

¶ Nuper scio. *Poco a que lo se.*

¶ Facilè inditio fidem facis. *Presto te crees delo que te informan.*

¶ Vtcunq; cedat. *Venga lo que viniere.*

¶ Præuenisti me vocare. *Llamaste me temprano, antes de tiempo.*

¶ Infernè locutus est. *Hablo de abaxo.*

¶ Supernè. *De arriba.*

NOTA ANTIP-TOSIN.

HÆC *figura*, quam grammatici Antiptosin dicunt, meo iuditio dè medio tollenda est, nam re vera grauissimi autores casum pro casu posuisse haut arbitrandi sunt, quasi eis verba defuerint, nam per supplementum (vt aliàs sæpe) locuti sunt. Virg. Vrbem, quam statuo vestra est, de est aduerbium, ecce, vt ecce vrbem, quam statuo, item, Sermonem, quem audistis, non est meus. Terent. Eunuchum, Quem dedisti nobis, quas turbas dedit. *Plautus*. Id ætatis est puer, de est, ad, vel, circa, vt circa id ætatis est puer. *Casi de essa edad es el moço.* Plinius, Salue primus omnium parens patriæ appellate, primus, vocatiuus casus est, vt ò fluuius, ò Deus, licet non alliud inueniretur exẽplum. Item, illius diei venit in mentem, de est successus. I. recordatio illius diei, & sic de alijs.

(.·.)

TABLA

TABVLA

VERBA defectiua. Fo.17.
Partes Orationis. 17
Declinationes. 18
De Anomalis. 19
De verbis Defectiuis. 20
De genere Nominis. 20
De Præteritis. 22
De Figuris. 26
Tractatus de Verbis. 28
De verbis Actiuis. 29
De verbis prætij. 29
De verbis Pafsiuis. 30
De Neutris. 31
Sum, es, fui. 32
Nomen Opus. 33
De Verbis Communibus. 33
Eſt, intereſt, & refert. 33
De Imperſonalibus. 34
De Imperſonali paſsiuo. 35
De Infinitiuis. 35
Eſſe. 35
Gerundia. 36
Supina. 37
Participia. 37

TABVLA.

Comparatiua. 38
Superlatiua. 40
Diminutiua. 41
Relatiua. 41
Patronimica. 41
De Locis. 41
Casus Communes. 42
Ablatiuus absolutus. 43
Notæ aliquæ. 43
Regimen. 44
De Discordia casuum. 47
Notæ Variæ. 49
Figuræ locutionis. 52
De Syllabis. 54

FINIS.

Juan de Graciana